

Sdružení SPLAV, z.s.

Místní akční plán rozvoje vzdělávání v území ORP Rychnov nad Kněžnou (MAP)

A. Úvodní část a Analytická část

Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_005/0000331

Registrační číslo projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008600

Verze:

Únor 2022

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1	Úvod	5
1.1	Vymezení území MAP	5
1.2	Popis struktury MAP	5
2	Analytická část	6
2.1	Obecná část analýzy	6
2.1.1	Základní informace o řešeném území	6
2.1.2	Přehled existujících strategických záměrů a dokumentů v oblasti vzdělávání	9
2.1.2.1	Strategie na národní úrovni	9
2.1.2.2	Strategie na vyšších územních úrovních – Královéhradecký kraj	10
2.1.2.3	Strategie na úrovni správního obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou	12
2.1.3	Historie školství v regionu Rychnovska	14
2.1.4	Charakteristika školství v řešeném území	18
2.1.4.1	Přiblížení problematiky školství v řešeném území	18
2.1.4.2	Předškolní vzdělávání	21
2.1.4.2.1	Vývoj počtu MŠ	21
2.1.4.2.2	Vývoj počtu dětí v MŠ	23
2.1.4.2.3	Obsazenost MŠ	23
2.1.4.2.4	Vývoj počtu pracovníků v MŠ	25
2.1.4.2.5	Součásti MŠ – jídelny, hřiště apod.	27
2.1.4.2.6	Investice v MŠ	27
2.1.4.3	Základní školy	27
2.1.4.3.1	Vývoj počtu ZŠ	27
2.1.4.3.2	Vývoj počtu žáků ZŠ	30
2.1.4.3.3	Vývoj počtu pracovníků v ZŠ	33
2.1.4.3.4	Docházka do škol a informace týkající se dokončení základního vzdělání	34
2.1.4.3.5	Součásti ZŠ - jídelny, družiny, kluby apod.	37
2.1.4.3.6	Investice do MŠ, ZŠ a gymnázia	40
2.1.4.3.7	Komunikace škol s rodiči, žáky, veřejností	43
2.1.4.4	Základní umělecké vzdělávání	44
2.1.4.5	Neformální a zájmové vzdělávání	45
2.1.4.5.1	Střediska volného času	45
2.1.4.5.2	Neziskové organizace zabývající se vzděláváním působící v území	46
2.1.5	Předpokládaný vývoj počtu dětí do 15 let v řešeném území	48
2.1.6	Zajištění dopravní dostupnosti škol v území, dojíždka a vyjíždka do škol	51

2.1.7	Sociální situace v území MAP	52
2.1.7.1	Sociálně patologické jevy	52
2.1.7.2	Výskyt sociálně vyloučené lokality	53
2.1.7.3	Sociální a další služby zaměřené na děti, mládež a rodiče poskytované v regionu	53
2.1.7.4	Školská poradenská zařízení (PPP, SPC)	54
2.1.8	Návaznost na dokončené základní vzdělávání	55
2.1.8.1	Vazba středoškolského vzdělávání na základní vzdělávání	55
2.1.8.2	Možnosti uplatnění na trhu práce	56
2.1.9	Vyhodnocení dotazníkových šetření v MAP 1	57
2.1.9.1	Dotazníkové šetření realizované MŠMT v letech 2015 - 2016	57
2.1.9.2	Dotazníkové šetření pro veřejnost v roce 2016	59
2.1.10	Pracovní skupiny a expertní skupiny	63
2.1.10.1	Témata pracovních skupin v MAP 2	63
2.1.10.2	Témata pracovních skupin v MAP 1	64
2.1.10.3	Souhrn analýzy od expertních skupin v MAP 1 k letům 2016 -2018	67
2.2	Specifická část analýzy	70
2.2.1	Analýza dotčených skupin v oblasti vzdělávání v řešeném území	70
2.2.2	Analýza rizik v oblasti vzdělávání v řešeném území	71
2.2.3	Souhrnný popis potřeb škol	72
2.3	Východiska pro strategickou část	73
2.3.1	Vymezení problémových oblastí	73
2.3.2	Témata MAP v řešeném území	73
2.3.2.1	Povinné opatření 1: Předškolní vzdělávání a péče – dostupnost, inkluze, kvalita	74
2.3.2.2	Povinné opatření 2: Čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání	75
2.3.2.3	Povinné opatření 3: Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem	75
2.3.2.4	Doporučená a volitelná opatření	76
2.3.2.4.1	Rozvoj podnikavosti a iniciativy dětí a žáků	76
2.3.2.4.2	Rozvoj kompetencí dětí a žáků v polytechnickém vzdělávání	76
2.3.2.4.3	Karierové poradenství v základních školách	77
2.3.2.4.4	Sociální a občanská kompetence	77
2.3.3	SWOT-3 analýza prioritních oblastí rozvoje	77
2.3.3.1	Opatření 1 - Předškolní vzdělávání a péče – dostupnost, inkluze, kvalita	77
2.3.3.2	Opatření 2 - Matematická gramotnost v základním vzdělávání	78
2.3.3.3	Opatření 2 - Čtenářská gramotnost v základním vzdělávání	79

2.3.3.4	Opatření 3 - Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem .	79
2.3.3.5	Volitelné opatření - Sociální a občanské kompetence	80
2.3.3.6	Volitelné opatření – Technické kompetence	81
2.3.3.7	Volitelné opatření - Rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání.....	81
2.3.3.8	Souhrnná SWOT3 analýza	82

1 Úvod

1.1 Vymezení území MAP

Územní vymezení Místního akčního plánu vzdělávání (MAP) Rychnovska je shodné s vymezením správního obvodu obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou (32 obcí). V období MAP 1 (2016-2018) byla součástí územního vymezení i přilehlá obec (městys) Doudleby nad Orlicí ze sousedního SO ORP Kostelec nad Orlicí.

Území má pravidelný, přibližně čtvercový půdorys a město Rychnov nad Kněžnou je přirozeným centrem celé oblasti, za kterou je zpracován Místní akční plán Rychnovska.

1.2 Popis struktury MAP

Dokument MAP pro území Rychnovska byl zpracován v souladu s Přílohou č. 2 Výzvy č. 02_15_005 Místní akční plány rozvoje vzdělávání v prioritní ose 3 OP VVV k předkládání projektů (tzv. Postupy zpracování místních akčních plánů). Inspirací pro zpracování byla rovněž Struktura Místního akčního plánu, která byla doporučujícím dokumentem pro tvorbu MAP.

MAP je členěn do 4 hlavních kapitol:

1. Analytická část

- základní informace o území, analýza souvisejících strategických dokumentů, podrobná charakteristika školství v území, SWOT analýza

2. Strategická část (Strategický rámec MAP)

- definování vize, přehled priorit a strategických cílů
- rozpracování jednotlivých priorit a cílů do opatření

3. Akční plán

- popis plánovaných aktivit k naplnění cíle-jednotlivé aktivity, aktivity spolupráce a infrastruktura škol

4. Implementační část

- řízení a organizační zajištění MAP, aktualizace MAP, monitoring a vyhodnocování realizace MAP, popis způsobů zapojení veřejnosti do tvorby MAP

2 Analytická část

2.1 Obecná část analýzy

2.1.1 Základní informace o řešeném území

Území pro zpracování MAP ORP Rychnov nad Kněžnou se nachází v severovýchodní části Čech při hranicích s Polskem. Leží v Královéhradeckém kraji, v okrese Rychnov nad Kněžnou. Oblast tvoří dva rozdílné krajinné celky, a to Orlické hory na východě a Podorlická pahorkatina na západě a jihozápadě území. Geomorfologicky patří území do Sudetské soustavy.

Reliéf území Rychnovska je poměrně pestrý. Zatímco celá západní a jihozápadní část regionu má terén jen velmi mírně vlnitý, východní a severovýchodní oblasti jsou členité a konfigurace terénu zde do značné míry ovlivňuje podmínky pro každodenní život obyvatel. V tomto regionu leží i nejvyšší bod celého území, vrchol hory Koruna (1101 m) nacházející se na hřebeni Orlických hor.

Celkový počet obyvatel k 1.1.2020 v území dosahoval 35 912. Rozloha území je 481 km² (téměř polovina rozlohy okresu Rychnov n. K.), hustota zalidnění tak činí přibližně 74 obyvatel na 1 km² a je výrazně podprůměrná, jak při srovnání Královéhradeckého kraje, tak zejména České republiky, kde je téměř dvojnásobná. Velmi nízkou hustotu má především horská část území, kde se pohybuje jen kolem 20 obyvatel/km².

Nízká hustota zalidnění, zejména pak při hranicích s Polskem, je z velké části ovlivněna konfigurací terénu. Většina obcí leží na území Orlických hor nebo podhůří. To dokládá i průměrná nadmořská výška jedné obce (měřeno v centrální zastavěné části obce, která je obvykle nižší než okolní části) v rámci řešeného území. Činí více než 400 m. n. m. (v rámci kraje je průměr 339 m. n. m.), ale v obcích při hranicích s Polskem přesahuje 600 m. n. m.

Dalším faktorem nižší zalidněnosti území je periferní poloha v rámci České republiky (území při hranicích s Polskem). Po vstupu Česka i Polska do EU a Schengenského prostoru se sice faktor polohy v příhraničí částečně marginalizoval, nicméně úplné odstranění této bariéry je dlouhodobou otázkou.

V území převažují zejména malé obce a obce střední velikosti. Pouze jediné město (Rychnov n. K.) má více než 10 tis. obyvatel, tři zbývající města (Vamberk, Rokytnice v Orlických horách a Solnice) mají 2-5 tis. obyvatel a ještě další tři obce (Kvasiny, Javornice a Skuhrov nad Bělou) mají mezi 1-2 tis. obyvateli. Všechny ostatní obce mají méně obyvatel, z toho Říčky v Orlických horách a Jahodov méně než 100 obyvatel. Převahu malých obcí dokládá např. skutečnost, že zatímco v České republice žije v obcích do 1 000 obyvatel jen cca 17 % obyvatelstva, na Rychnovsku je jejich podíl téměř dvojnásobný (32 %).

Celé území MAP je zahrnuto do Euroregionu Glacensis, což je nadnárodní sdružení měst a obcí a dalších právnických osob na území Královéhradeckého, Pardubického a části Olomouckého kraje (na české straně) a přilehlé části polského území. Sídlem sdružení na české straně je Rychnov nad Kněžnou. Cílem sdružení je podpora rozvoje území a spolupráce v oblasti územního plánování, hospodářství, ochrany životního prostředí, infrastruktury, cestovního ruchu, školství, kultury a sociální oblasti.

Většina obcí v území MAP je součástí Dobrovolného svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Na řešeném území rovněž působí několik menších svazků obcí, které jsou zaměřeny jak komplexně na celkový rozvoj regionu, tak i tematicky.

Z hlediska dlouhodobého vývoje (od r. 1961) se počet obyvatel v území MAP zvýšil o téměř 8 %. Růst počtu obyvatel v území se však zastavil již na přelomu tisíciletí a mezi roky 2001-2011 počet obyvatel v území pak už ubývá. Již delší dobu dochází k nepříznivému demografickému vývoji zejména v pohraničním území, kde obyvatelstva z různých příčin ubývá již mnoho desetiletí. Ani většina ostatní části území však nezaznamenávala

příznivý vývoj, protože na celkovém růstu počtu obyvatel po roce 1961 se téměř výhradně podílelo město Rychnov n. K. Pokud bychom toto město nebrali v úvahu, i v této části by docházelo spíše k poklesu počtu obyvatel.

Po roce 2000 dochází ve vývoji počtu obyvatel v řešeném území ve srovnání s obdobím 2. poloviny 20. století ke změnám, a to hned v několika rovinách:

- Z hlediska populačního vývoje řešeného území jako celku se dosavadní přírůstek počtu obyvatel mění v jeho úbytek.

- Zásadnější je pak změna demografického vývoje v rámci velikostních skupin obcí. Pokles počtu obyvatel zaznamenávají tři ze čtyř měst a zároveň největších obcí území MAP (Rychnov n. K., Vamberk a Rokytnice v Orlických horách), přičemž dříve byly všechny tyto obce populačně růstové. V Rychnově a jeho bezprostředním okolí však zejména v posledních 2-3 letech přibývá obyvatelstvo, které zde nemá trvalé bydliště, a tudíž není statisticky podchycené (zaměstnanci automobilového závodu).

Na druhé straně většina menších obcí, dříve demograficky úbytkových, populačně přibývá. Největší absolutní nárůst počtu obyvatel zaznamenávají Kvasiny, relativně pak malé obce Říčky v Orlických horách a Jahodov.

Tab. 1 Dlouhodobý vývoj obyvatelstva v letech 1970 – 2015

Území	Vývoj počtu obyvatelstva podle SLDB						Podíl obyvatel ve věku (v %)	
	1970	1980	1991	2001	2011	2020	do 15 let	65 a více let
podhorská část Rychnovska	27 669	29 803	30 222	30 405	30 405	30 813	15,6	20,3
horská část Rychnovska	5 415	5 111	5 014	5 441	5 306	5 099	15,9	17,9
řešené území celkem	33 084	34 914	35 236	35 846	35 711	35 912	15,7	20,0
okres Rychnov n. K.	76 751	79 491	78 144	78 294	79 251	79 383	15,9	20,7
Královéhradecký kraj	540 337	561 385	552 809	550 724	555 683	551 647	15,6	21,6
Česká republika	9 807 697	10 291 927	10 302 215	10 230 060	10 562 214	10 693 939	16,0	19,9

Pramen: ČSÚ

Na celkový pokles počtu obyvatelstva v území má vliv především migrace. Území je především v posledních letech výrazně migračně ztrátové. Zatímco v rámci Královéhradeckého kraje, ale i okresu Rychnov nad Kněžnou převažují přistěhovalí nad vystěhovalými, v řešeném území je tomu naopak. Na zápornou migrační bilanci má vliv především vnitrozemské oblasti území, kde obyvatelstvo ubývá.

Na území MAP se stále zřetelněji projevují změny ve věkové struktuře obyvatelstva. Je patrný trend stárnutí populace, soustavně klesá podíl dětské části a naopak zvyšuje se zastoupení seniorské části populace. Počátkem roku 2020 již žilo v území 7 174 obyvatel starších 65 let. Již osmým rokem počet seniorů ve věku 65 a více let převyšuje počet dětí do 15 let. Procentuální podíl seniorů dosáhl hodnoty 20,0 %. V rámci Královéhradeckého kraje i České republiky je podíl seniorů ještě výraznější, v kraji dokonce dosáhl hodnoty 21,6 %.

Pro území je typická poněkud nižší sídelní stabilita, jelikož jen necelých 47 % obyvatelstva se narodilo v obci současného trvalého bydliště. V rámci kraje i České republiky přibližně polovina obyvatelstva žije ve stejné obci,

kde se narodilo. Malá stabilita území je typická zejména pro pohraniční horské obce, v Říčkách v Orlických horách nebo ve Zdobnici se více než 2/3 tamních obyvatel během života do obce přistěhovali, v Bartošovicích je to dokonce více než tři čtvrtiny obyvatel. Od posledního sčítání je patrný všeobecný trend poklesu počtu obyvatel, kteří se narodili v obci současného bydliště.

Z hlediska vzdělanosti má nadprůměrný podíl středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva město Rychnov, v ostatních částech území je míra vzdělanosti mnohem nižší. Nejmeně příznivé hodnoty mají především malé obce v území (výjimkou je obec Jahodov poblíž Rychnova n. K., kde v době posledního sčítání bydlela více než pětina vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva). Celkově se vzdělanost obyvatelstva mezi sčítáními 2001 a 2011 se ve většině obcí zvýšila (měřeno podílem středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva), byť nadále zůstává mírně podprůměrná.

Tab. 2 Vzdělanostní charakteristiky obyvatelstva území dle SLDB 2011 a jejich srovnání s vyššími územními celky (další sčítání lidu bude v roce 2021)

Území	Počet obyvatel celkem 2011	Počet obyvatel ve věku 15 a více let	Počet obyvatel 15 + podle vzdělání				Podíl 15+ dle vzdělání (%)	
			ZŠ	vyuč. bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ	SŠ	VŠ
podhorská část Rychnovska	30 405	25 877	4 301	9 228	8 625	2 429	33,3	9,4
horská část Rychnovska	5 441	4 482	960	1 811	1 151	301	25,7	6,7
řešené území celkem	35 711	30 359	5 261	11 039	9 776	2 730	32,2	9,0
okres Rychnov n. K.	79 251	67 238	11 698	24 493	21 627	6 211	32,2	9,2
Královéhradecký kraj	555 683	474 739	82 735	166 928	150 016	49 461	31,6	10,4
Česká republika	10 436 560	8 947 632	1 571 602	2 952 112	2 969 467	935 376	33,2	10,5

Pramen: ČSÚ

Míra nezaměstnanosti v území se dlouhodobě pohybuje v pásmu pod celostátními i celokrajskými průměry a v posledních letech se navíc ještě snižuje. Po roce 2010 se situace v míře nezaměstnanosti v území vyvíjí v souladu s celostátními tendencemi, nicméně po celé sledované období byla v území výrazně nižší nezaměstnanost než v kraji a zejména v České republice. Na počátku roku 2015 činila míra nezaměstnanosti v území MAP 4,8 %, zatímco v Královéhradeckém kraji dosahovala výše 6,3 % a v celé České republice dokonce 7,4 %.

Nezaměstnanost nadále klesala i v dalších letech. Počátkem roku 2017 dosahovala míra nezaměstnanosti v Česku hodnoty 5,2 %, v Královéhradeckém kraji 3,8 % a na Rychnovsku (řešené území MAP) pouze 1,8 %. Pokles pokračoval i poté, k 1. 1.2020 činila míra nezaměstnanosti v ČR 2,9 %, v Královéhradeckém kraji 2,4 % a ve správním obvodu ORP Rychnov n. K. pouze 1,5 %. Míra nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou je dlouhodobě nejnižší v celé republice.

Jelikož v území převažují malé obce, velký význam má i dojíždka ekonomicky aktivních obyvatel za prací a žáků a studentů do škol. Podle dat SLDB 2011 musela téměř polovina ekonomicky aktivních obyvatel za prací dojíždět mimo obec svého trvalého bydliště. Ve srovnání s ČR se jedná o nadprůměrný podíl, což ale odpovídá velikostní struktuře obcí ve sledovaném území (v menších obcích se častěji dojíždí za prací). Pouze v okresním městě se jedná přibližně o třetinu obyvatel, v naprosté většině ostatních obcí se jedná o více než polovinu obyvatel,

v některých obcích dokonce více než tři čtvrtiny obyvatelstva, které musejí dojíždět do zaměstnání mimo obec svého trvalého bydliště.

Vzhledem k často nedostatečné dopravní obslužnosti sídel, ležících v periferních územích při hranicích je tak nutné používání automobilu k cestě do zaměstnání. Je pochopitelné, že čím dál větší počet obyvatel pak bude zvažovat, zda bude za takových podmínek (finanční náklady na dojíždění) jezdit do zaměstnání.

V současné době bude podíl vyjíždějících osob do zaměstnání pravděpodobně ještě vyšší (vzhledem k rozrůstajícímu se závodu ŠKODA AUTO v Kvasinách) a ani v příštích letech nelze čekat, že se podíl obyvatel vyjíždějících do zaměstnání mimo bydliště sníží.

Závod ŠKODA AUTO Kvasiny má vliv prakticky na všechny složky života na Rychnovsku a samozřejmě i oblast vzdělání. Počet zaměstnanců v závodě až do r. 2019 neustále stoupal, v roce 2020 činil 9000 zaměstnanců (tj. hypoteticky třetina počtu obyvatel území MAP, i když je jasné, že značný podíl zaměstnanců závodu nebydlí v území MAP). Nicméně vzhledem k výrazně nadprůměrným mzdám v závodě i minimální nezaměstnanosti v území je obtížné získávat zaměstnance do jiných odvětví, školství a vzdělávání obecně nevyjímaje.

2.1.2 Přehled existujících strategických záměrů a dokumentů v oblasti vzdělávání

2.1.2.1 Strategie na národní úrovni

Tab. 3 Přehled strategických dokumentů v oblasti vzdělávání na národní úrovni

Strategické dokumenty CELOSTÁTNÍ	
Název	Odkaz
Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+	http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030
Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020	http://www.msmt.cz/ministerstvo/strategie-vzdelavaci-politiky-2020
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023	http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dz-cr-2019-2023
Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2019 - 2020	file:///C:/Users/ModryNB/Downloads/APIV%202019-2020%20web.pdf
Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020	http://www.msmt.cz/ministerstvo/strategie-digitalniho-vzdelavani-do-roku-2020
Koncepce podpory mládeže 2014 - 2020	http://www.msmt.cz/mladez/narodni-strategie-pro-mladez
Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+	https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/nova-srr-21
Strategie sociálního začleňování 2014-2020	http://www.mpsv.cz/files/clanky/17082/strategie_soc_zaclenovani_2014-20.pdf

Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020	http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/b1ad3bcc-f10a-4b9d-bda8-22361870ef79/Technicka-revize-Dohody-o-Partnerstvi-ve-verzi-schvalene-Evropskou-komisi-dne-13-4-2016_1.pdf?ext=.pdf
Evropa 2020	http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf
Evropa 2030	https://ec.europa.eu/czech-republic/news/190130_udrzitelna_evropa_2030_cs
Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR	http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_udrzitelného_rozvoje/\$FILE/KM-SRUR_CZ-20100602.pdf
Strategický rámec ČR 2030	https://www.cr2030.cz/strategie/
Záměr rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v základním vzdělávání	http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/zamer-rozvoje-ctenarske-a-matematicke-gramotnosti-v
PPUČ - gramotnosti	https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=12726
Národní plán výuky cizích jazyků	http://www.syka.cz/files/narodni_plan_vyuky_ciz_jaz.pdf
Strategie romské integrace do roku 2020	http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-romske-integrace-do-roku-2020-126945/
Strategie celoživotního učení ČR	http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr
Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011 – 2020	http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/nsbsp-2011-2020-formatovani-ii.pdf
Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020	http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx
Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027	http://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf
Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018	http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt http://www.msmt.cz/file/28077
Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2021	http://www.msmt.cz/uploads/akcni_plan_primarni_prevence_2019_21.pdf
Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí v oblasti vzdělávání	http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/koncepce-vcasne-peco-o-deti-ze-sociokulturne-znevychodnujiciho-prostredi-1
Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020	http://www.msmt.cz/mladez/talentovana-mladez
Podpora rozvoje infromatického myšlení	https://www.imysleni.cz/
Podpora rozvoje digitální gramotnosti	http://pages.pedf.cuni.cz/digitalni-gramotnost/

Pramen: Internetové stránky příslušných dokumentů

2.1.2.2 Strategie na vyšších územních úrovních – Královéhradecký kraj

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Tab. 4 Přehled strategických dokumentů v oblasti vzdělávání na krajské úrovni – Královéhradecký kraj

Strategické dokumenty KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ	
Název	Odkaz
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje	http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/skolstvi/vyrocnizpravy/DZ-KHK-final-29-2-2016.pdf
Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021 - 2027	https://www.cirihk.cz/files/srk/strategie-rozvoje-khk-2021-2027.pdf
Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020	http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/rozvoj-2014-2020/strategie-rozvoje-kraje-2014---2020-70319/
Program rozvoje Královéhradeckého kraje 2017-2020	http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/program-rozvoje-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-103885/
Záměr rozvoje sportovních a volnočasových aktivit v Královéhradeckém kraji	http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/volnocasove-aktivita/telovychova-sport/Zamer_khk_sport_a_vca_2013_10_21_upraveny.pdf
Dotační strategie Královéhradeckého kraje 2017 - 2020	http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/program-rozvoje-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-103885/
Koncepce rodinné politiky v Královéhradeckém kraji na léta 2017 až 2020	http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rovne-prilezitosti/koncepce-rodinne-politiky-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-105982/
Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Královéhradeckém kraji	http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/schvalene-koncepce/aktualizace_koncepce-EVVO_KHK_2004.pdf
Koncepce školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje na období 2014-2018	http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologickych-jevu/Koncepce-primarni-prevence-KHK-2014-2018.pdf
Střednědobý plán sociálních služeb Královéhradeckého kraje 2021 až 2023	https://socialnisluzby.kr-kralovehradecky.cz/assets/poskytovatele/strategicke-dokumenty/soc-sluzby/Revize-c--3-Strednedobeho-planu-socialnich-sluzeb-Kralovehradeckeho-kraje-2021-az-2023.pdf
Strategie integrace sociálně vyloučených lokalit v Královéhradeckém kraji 2011-2016	http://socialnisluzby.kr-kralovehradecky.cz/poskytovatele/strategicke-dokumenty/strategie-integrace-socialne-vyloucenych-lokalit-v-kralovehradeckem-kraji---50418/
Koncepce prevence kriminality v Královéhradeckém kraji na léta 2012 až 2016	http://socialnisluzby.kr-kralovehradecky.cz/assets/poskytovatele/strategicke-dokumenty/riminality/Koncepce-prevence-kriminality-v-Kralovehradeckem-kraji-2012-2016.pdf
Strategie protidrogové politiky Královéhradeckého kraje na období 2011-2015	http://socialnisluzby.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/socialni-oblast/socialni-prevence/protidrogova-politika/Strategie-protidrogove-politiky-Kralovehradeckeho-kraje-na-obdobi-2011---2015_1.pdf

Pramen: Internetové stránky příslušných dokumentů

2.1.2.3 Strategie na úrovni správního obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou

Strategie rozvoje Mikroregionu Rychnovsko

Svazek má zpracovanou Strategii Dobrovolného svazku obcí Mikroregion Rychnovsko z r. 2004. Strategie je staršího data, nicméně stále aktuálně platná a zahrnuje území SO ORP Rychnov n. K., které je téměř shodné s územním vymezením MAP Rychnovsko.

Vzdělávání je řešeno v rámci oblasti Lidské zdroje, prostřednictvím strategického cíle B.2. Rozvoj vzdělávacích aktivit, koncepce celoživotního vzdělávání a rekvalifikací.

Je zde mj. konstatováno, že úroveň vzdělanosti v území je nízká a zvýšení její úrovně je jedním ze základních strategických cílů. Tento cíl je dále specifikován do následujících specifických cílů:

B.2.1. Rozvoj vzdělávacích institucí

B.2.2. Restrukturalizace sítě škol a školských zařízení s přihlédnutím k potřebám trhu práce

B.2.3. Zajištění potřeb trhu práce, zvláště pokud se týká dělnických profesí.

Strategie území SO ORP Rychnov n. K. v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a regionální dopravy a její návaznosti

Strategie z let 2014-2015 byla zpracovaná městem Rychnov nad Kněžnou v rámci projektu Svazu měst a obcí ČR „Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností“ na období 2015-2024.

Vzdělávání je řešeno v tématu školství a do značné míry řeší i problematiku, která je předmětem Místního akčního plánu vzdělávání. V analytické části je detailněji popsána situace v oblasti předškolního a základního školství, analýza rizik a souhrnná SWOT analýza.

Dále následuje návrhová část, kterou tvoří 2 oblasti školství, a to:

A. Demografie školství

B. Ekonomika školství

Oblast Demografie školství je řešena prostřednictvím těchto cílů.

A1. Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež

A.2. Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin.

Oblast Ekonomika školství je řešena těmito cíli:

B.1. Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy

B.2. Zavedení alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí v předškolním a základním vzdělávání

B.3. Zvýšení zájmu o učňovské vzdělání

Každý cíl naplňuje několik opatření, jsou stanoveny indikátory výsledku a výstupu, pomocí kterých lze monitorovat a hodnotit úspěšnost cílů.

Druhou část dokumentu tvořil akční plán na roky 2016 a 2017. Tento Akční plán obsahoval záměry obcí, příp. svazků obcí, které byly připravovány k plnění cílů stanovených pro oblast školství. Podkladem k akčnímu plánu byl zásobník 44 záměrů či projektů, který byl shromážděn Místní akční skupinou Sdružení SPLAV při zpracování SCLLD.

V rámci školství byl podrobněji rozpracován projekt „Propagační kampaň technického vzdělávání“. Byl vybrán proto, že nedostatek zájemců o učňovské obory je dlouhodobým jevem, je důsledkem devalvace vzdělávání a snižování úrovně jednotlivých stupňů vzdělání. Výsledkem je nedostatek řemeslníků na jedné straně a nezaměstnanost absolventů středních a vysokých škol na straně druhé. Tuto situaci je potřeba změnit i v regionu. Vhodným způsobem k tomu je spolupráce s budoucími zaměstnavateli, kteří mají na kvalitě absolventů učňovských oborů velký zájem.

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Sdružení SPLAV na období 2021-2027

Strategie (SCLLD) byla zpracována v letech 2019-2021 pracovníky Sdružení SPLAV pro území působnosti MAS. I území MAS téměř kopíruje území pro zpracování MAP Rychnovska. V analytické části je vzdělávání řešeno v kapitolách „Obyvatelstvo“ (úroveň vzdělanosti obyvatelstva) a „Vybavenost obcí a služby“ (vzdělávací zařízení v území).

Konstatuje se zde, že v území je mírně podprůměrné úroveň vzdělanosti, relativně velké rozdíly jsou však uvnitř území. Podprůměrná vzdělanost je především v horské části Rychnovska a obecně pak v malých obcích.

I z hlediska vybavenosti škol je na tom hůře horská část – z některých obcí je nutné dojíždět na poměrně velké vzdálenosti. Všechna specializovaná vzdělávací zařízení jsou koncentrována do Rychnova, příp. je nutné dojíždět mimo region.

Problematika vzdělávání je řešena v rámci prioritní oblasti Občané v Opatření B1 Podnětná výchova a vzdělání.

Na strategickou část budou navazovat akční plány, jež budou obsahovat programové rámce operačních programů, které budou v období 2021-27 moci být podporovány prostřednictvím CLLD. Jedná se o následující OP:

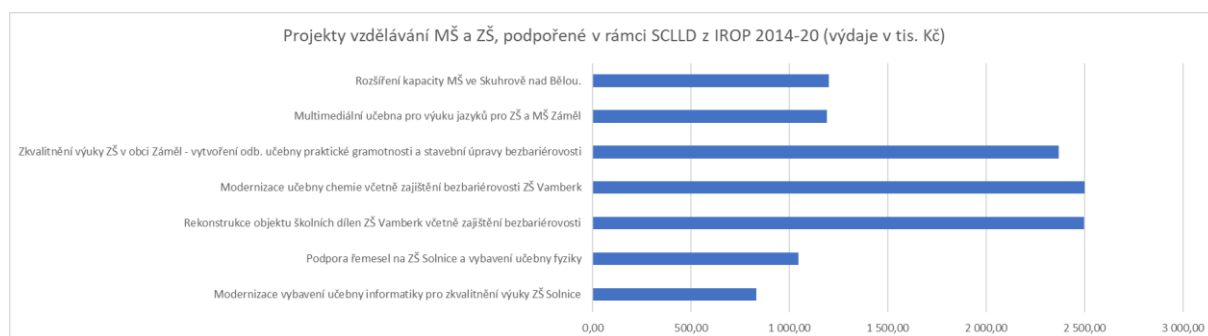
- IROP - Integrovaný regionální operační program
- SZP (dříve PRV) - Společná zemědělská politika
- OPZ+ Operační program Zaměstnanost plus
- OPŽP – Operační program Životní prostředí
- OP TAK – Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost

Problematika vzdělání bude řešena v programovém rámci IROP – aktivity Rekonstrukce infrastruktury MŠ a Infrastruktura ZŠ a také v rámci SZP, který bude navazovat na současný PRV, v aktivitě Mateřské a základní školy. Konkrétní typy opatření v obou operačních programech budou ještě upřesněny

Tab. 5 Projekty vzdělávání MŠ, ZŠ a gymnázia, podpořené v rámci SCLLD pro území MAS Sdružení SPLAV z IROP 2014-20

Název	Žadatel	Výdaje projektu	Dotace (95 % výdajů)
Modernizace učebny chemie včetně zajištění bezbariérovosti ZŠ Vamberk	Město Vamberk	2 499 705,14	2 374 719,88
Rekonstrukce objektu školních dílen ZŠ Vamberk včetně zajištění bezbariérovosti	Město Vamberk	2 496 583,44	2 371 754,26
Zkvalitnění výuky Základní školy v obci Záměl - vytvoření odborné učebny praktické gramotnosti a stavební úpravy bezbariérovosti	Obec Záměl	2 367 864,10	2 249 470,89
Rozšíření kapacity MŠ ve Skuhrově nad Bělou.	Obec Skuhrov n. B.	1 200 000,00	1 140 000,00
Biologie dětem	Gymnázium F. M. Pelcla	1 196 000,00	1 136 200,00
Multimediální učebna pro výuku jazyků pro ZŠ a MŠ Záměl	Obec Záměl	1 191 000,00	1 131 450,00
Podpora řemesel na ZŠ Solnice a vybavení učebny fyziky	ZŠ Solnice	1 046 521,00	994 194,95
Modernizace vybavení učebny informatiky pro zkvalitnění výuky	ZŠ Solnice	833 002,00	791 351,90
Celkem		14 086 361	13 382 043

Tab. 6 Graf - Projekty vzdělávání MŠ a ZŠ, podpořené v rámci SCLLD z IROP 2014-20

2.1.3 Historie školství v regionu Rychnovska

Pokud máme hovořit o školství v našem regionu, pak musíme v podstatě pominout školství před reformou Marie Terezie. Do té doby se sice vyučovalo ve městech, při farách a jen ojediněle na venkově. Velkou zvláštností našeho regionu bylo gymnázium v Rychnově nad Kněžnou založené Norbertem Libštejnským z Kolovrat v roce 1714 a vedené řádem piaristů.

Myšlenku výstavby školy realizoval majitel rychnovského panství hrabě Norbert Leopold Kolovrat Libštejnský. Zakládací listina byla podepsána 29. března 1714. Budova piaristického gymnázia vyrostla v sousedství zámku mezi kostelem Nejsvětější Trojice a zvonící. Vyučovalo se náboženství, čtení, psaní, počty, latina, ale také čeština a němčina. Nejprve v náhradních prostorách, protože stavba koleje byla dokončena až v roce 1724. V letech 1745 – 1750 v Rychnově studoval první profesor češtiny na pražské univerzitě František Martin Pelcl. Gymnázium

v současnosti nese jeho jméno. Škola (původně latinská) prošla řadou reforem a v roce 1801 se stala gymnáziem. Počet studentů vzrůstal. V roce 1879 školu navštěvovalo 414. Počty ve třídách dosahovaly maxima až 88 studentů.

První maturity se konaly v roce 1872. Přihlásilo se třicet studentů. Psaly se písemné zkoušky z českého jazyka, latiny a matematiky. Ústní zkoušky se konaly ze všech předmětů včetně náboženství. V roce 1918 budova piaristického gymnázia vyhořela. Nová budova byla otevřena roku 1924, přesně 200. let po otevření původní piaristické koleje. Název školy se změnil na Pelcovo československé státní reálné gymnázium v Rychnově nad Kněžnou.

Dne 6. prosinec roku 1774 došlo k vydání Všeobecného školního řádu císařovnou a českou královnou Marií Terezií, což znamená nejvýraznější a nejzásadnější reformu našeho školského systému. Školský systém měl být dotvořen systémem veřejných škol, které by poskytovaly vzdělání veškerému obyvatelstvu. Chybějící možnost obecného vzdělání, které by zabezpečovalo další hospodářský rozvoj státu, se při realizaci reformy spojila s filozofií osvícenství a politickým zájmem státu, který ve zvýšené míře usiloval o ovlivňování myšlení a způsobu života všech poddaných.

Zásadní změna českého školství měla 2 aspekty:

1. školských věcí se ujal stát
2. byla zavedena všeobecná vzdělávací povinnost pro děti poddaných

Rakouská monarchie si uvědomovala fakta, že ve vědění je moc a negramotnost jejich poddaných brzdí její vývoj. Reforma byla chápána také jako prostředek k řešení politické a ekonomické krize.

Základ tereziánské reformy byl vybudování škol ve všech obcích a zavádí tedy 3 typy škol:

1. škola **triviální** - zřízena v menších městech, u fary, jedno nebo dvoutřídní školy. Obsah trivia - čtení, psaní a počty, základy hospodářství, ve městě znalosti potřebné pro průmysl náboženství. Děvčata pletení a šití. Pokud to bylo možné, byly školy pro dívky oddělené. Vyučovalo se rodným jazykem, v horské části našeho regionu pak převládala němčina. Náklady na školu nesla obec a šlechta. Platilo se školné.
2. školy **hlavní** - zřizovány v krajských městech. Byly to školy se 3 třídami a několika učiteli. Obsah: rozšiřující znalosti z triviálních škol a rozdělené na průmyslovou a zemědělskou výrobu. Náklady nesl stát. Platilo se školné.
3. **normální** školy - v zemských městech, 4 třídní + preparanda, v každé zemi jedna.

Počet škol za doby této reformy vzrůstal, roku 1780 bylo v Čechách 12 hlavních škol, 17 dívčích a 1891 triviálních škol. V roce 1790 vzrostl počet na 20 hlavních a 2168 triviálních škol.

Statutem z roku 1775, který vypracoval G. Marx, byla zřízena gymnázia. Nejprve 5letá a později 6letá, kde se v nižších třídách vyučovalo německy. Úpravami v letech 1808 a 1818 byla gymnázia prodloužena na 6 let.

Všeobecný školní řád z roku 1774 zavádí v českých zemích povinnou šestiletou

školní docházku. Základním úkolem bylo vytvoření systému škol, do nichž by děti mohly chodit. Císařovna Marie Terezie, která dokument podepsala, v něm také výslovně nenařizovala, že by děti do školy musely docházet. Toto mělo zcela racionální důvody a to, že doposud neexistovala síť škol, a proto nebylo možné ani nařizovat, aby do nich děti chodily.

V roce 1780 byly zřízeny v některých městech první dívčí třídy, které se postupně rozšiřovaly. Tak tomu bylo v Rychnově nad Kněžnou, Kostelci nad Orlicí, Dobrušce, Opočně i Solnici.

V roce 1785 byla v odměňování učitelů zavedena tzv. kongrua, která nařizovala, že učitelé musí dostávat určitou část svého platu přímo v penězích, dosud dostávali vše jen v naturáliích.

V roce 1775 vznikly i první praeparandy pro přípravu učitelů, tzn. přípravné kurzy. Preparandy bylo rozčleněny podle délky trvání:

- pro učitele triviálních škol byly tříměsíční
- pro učitele hlavních škol trvaly šest měsíců

Absolventi praeparand, byly povinni složit zkoušku, poté nastoupili do školy jako pomocníci učitele. Na této pozici museli setrvat nejméně 1 rok. Poté se teprve mohli přihlásit ke zkoušce na učitele. Po jejím úspěšném absolvování dostával každý vysvědčení s prohlášením, že "může být ustanoven učitelem". Do doby před zavedením preparand převládali mezi učiteli vysloužilí vojáci, náhodně vybraní místní obyvatelé nebo zběhlí studenti. Zavedení preparand tedy znamenalo první krok ke zkvalitnění výuky. Reforma tedy zahájila proces postupné profesionalizace učitelů. Učitelský ústav vznikl v Hradci Králové.

Zajímavým příkladem rozvoje školy je Sedloňov, který dokumentuje jev v podhorských oblastech neznámý a to zimní školy či zřizování škol v osadách či samotách. V Sudetech byla situace ještě komplikovanější. Byla to jazykově smíšená oblast s převahou německy hovořícího obyvatelstva.

První zmínka o škole se „zkoušeným“ učitelem v obci je k roku 1775. Prvním učitelem byl František Roleček z Olešnice, který vyučoval v němčině. Ale již před Rolečkem vyučovali ve vsi vzdělané osoby děti základním vědomostem. -číst, psát a počítat. Počátky výuky bychom měli hledat někdy kolem roku 1700.

Obecní chalupa-škola, v níž se vyučovalo ke konci 18. století byla na místě stavení čp. 107. Do školy docházely děti ze Sedloňova, Polomu a Ošmerova. Chodilo do ní 135 dětí, z nichž ty nejchudší byly zbaveny poplatků (52 dětí).

Druhým kvalifikovaným učitelem byl Ignác Worel z Bělohradu. V roce 1794 započal psát obecní kroniku a škole se velmi věnoval.

Farní škola v Sedloňově v roce 1848 měla 257 žáků. Výuka byla organizována s ohledem na možnosti rolnických rodin. Menší děti chodily denně a větší jen do nedělní opakovací školy. Vyučoval se katechismus a křesťanskokatolická nauka, vysvětlení ze svatých Evangelii, čtení tištěného a kurentního písma, pravopis, krasopis, psané počty i počítání z hlavy, německá mluvnice a geografie neboli zeměpis naší české vlasti.

Výstavba nové školní budovy, které měla nahradit již nedostačující školu, byla započata v roce 1869. Stavba budovy byla dokončena v roce 1870 a vyžádala si náklad 8000 zlatých. V důsledku školských reforem byla v roce 1891 obecná škola povýšena na trojtřídní. V roce 1892-93 navštěvovalo školu celkem 211 dětí ve třech třídách. V témže roce zde také učila první učitelka.

Velkou zajímavostí je založení školské expozitury v osadě Šerlich, kde pro velkou vzdálenost bylo pro děti velmi obtížné docházet do školy. Po letech vyjednávání se započalo v roce 1894 vyučovat v čp. 5 na Šerlichu. Vybavení školy bylo velmi prosté: lavice pro 14 dětí, obraz císaře, kříž a tabule. Prvním učitelem byl Franz Justel z Kunštátu. Děti z obce Polom chodili do školy dílem k Sedloňovu, dílem k Olešnici. V roce 1904 byla dokončena výstavba školy a již zde byla zahájena výuka.

V Sedloňově se o stavbu nové budovy zasloužil řídící učitel Franz Swoboda. V roce 1910 byla dokončena stavba nové školní budovy v hodnotě 72 000 korun.

Čeští vlastenci usilovali ve dvacátých letech dvacátého století o vznik české menšinové školy. Do jedné třídy chodilo 16 dětí. Škola pracovala až do záboru pohraničí Němci. Její pobočkou byla česká škola v dešenské faře, která ovšem vyhořela po dvou letech provozu v roce 1930. Poté byla umístěna do čp. 26.

Škola v Sedloňově pracovala až do roku 1994, kdy z důvodů reforem a nedostatku žáků zanikla.

Jak vyplývá z uvedených informací, Sedloňov sehrál významnou úlohu při šíření vzdělání po této části Orlických hor. Obec nelitovala prostředků pro zajištění kvalitní výuky pro děti.

V roce 1805 byl vydán zákoník obecného školství pod titulem Politické zřízení školské, který upravoval školství ve všech dědičných zemích tehdejší rakouské monarchie. Základní filozofie Politického zřízení školského byla zásada, že "Rakousko nepotřebuje lidí učených, nýbrž dobrých poddaných". Politické zřízení školské, kterým se naše školství řídilo prakticky až do roku 1848, tak bylo předpisem, který v podstatě zmrazil rozvoj škol a vzdělanosti započatý za vlády Marie Terezie a to na celou první polovinu 19. století. Školský systém v našich zemích tedy v tomto období ztrácel náskok, který získal jak tereziánskými školními reformami, tak i dalšími opatřeními Josefa II.. Z hlediska organizace škol potvrzoval předpis rozdělení škol na **triviální** (vyučující čtení, psaní, počítání a skládání nejnужnějších písemností), **hlavní** (ve městech o třech nebo čtyřech třídách s dalšími předměty a poskytující hlubší vzdělání potřebné k vykonávání řemesla či k obchodu) a **normální** (vzornou školu hlavní v sídelním městě).

Gymnázium bylo považováno za školu vyšší a žáci do něho mohli být přijati pouze na základě úspěšně vykonané zkoušky.

Roku 1849 bylo zřízeno 8leté gymnázium, k dosavadnímu 6letému byla přidána 2letá filosofická příprava. Tyto reformy se týkaly i gymnázia v Rychnově nad Kněžnou, i když bylo v rukách piaristů.

Na venkově byli žáci díky reformně uvolňováni z výuky 14 dnů v době žní, další volné 3 týdny v čase vinobraní nebo senoseče či sklizení ovsa.

Ve školách, kde byl učitel vyplácen pouze z příjmů z vybíraného školného, se učilo bez větších prázdnin po celý kalendářní rok a vysvědčení dostávali žáci až po dosažení věku 12 let jako doklad o tom, že školní docházku skutečně navštěvovali.

V našem kraji působily také školy protestantské. Pracovali v Jedlině, Kunvaldě, Žamberku a byl pokus o její založení v Dobřanech a v Dobrušce. Protestantské školy této doby lze charakterizovat jako školy ryze národní a lidové, který měly významný podíl na obrozenecké a buditecké práci. Šlo o školy propagující průkopnické lidové vzdělání a navazovaly na školství Jednoty bratrské - tedy na školství tradičně dobré. Protestantské školy bývaly při vizitacích chváleny i od katolických vrchností.

14. května 1869 byl přijat Školský zákon (Hasnerův zákon). Bezprostředně po jeho přijetí byla přenesena povinnost zřizovat a udržovat školu na obce. Tento zákon, jako jeden z nejmodernějších školských zákonů našich dějin, který ve svých základech platil až do roku 1948, byl přijatý v době pasivní rezistence českých poslanců, kteří se dlouhodobě po řadu let neúčastnili parlamentních jednání. Zavedl školu obecnou, měšťanskou, učitelské ústavy pro vzdělávání učitelů škol obecných a měšťanských, uvažoval o formách učitelského vzdělávání, stanovil ekonomické a sociální zabezpečení učitelů.

Školy byly:

obyčejné obecné - úkolem vychovat děti k mravnosti a zbožnosti, rozvíjet jejich poznání. Školy byly veřejné a soukromé.

měšťanské - pro děti, které nenavštěvovaly střední školu, představovaly vyšší vzdělání než na obyčejné obecné škole.

Z této doby pochází většina budov našich venkovských škol. Představovaly mnohdy poměrně náročné projekty, ale staly se chloubou svých zřizovatelů. V Sudetech pak vznik podporoval tzv. Německý fond.

Novelizace přišla roku 1883, kdy rodiče dětí, které chodily do školy již 6 let, mohli požádat o úlevy míře pravidelné docházky, což fakticky znamenalo zkrácení povinné školní docházky na 6 let. Toto se týkalo zejména venkovské chudiny. Tato novela byla zrušena malým školským zákonem z roku 1922. Je zajímavé, že o tuto úlevu žádali rodiče dětí spíše v průmyslových oblastech, než v oblastech horských či zemědělských.

Se vznikem republiky bylo třeba učinit další právní normu, kterou přijal Národní výbor československý 28. října 1918, celý právní řád a právní systém rakousko-uherské monarchie pro české země, a to včetně působnosti jednotlivých ministerstev.

Zákon Národního výboru československého č. 2/1918 Sb. ze dne 2. listopadu 1918 zřídil **Úřad pro správu vyučování a národní osvětu**. Pro nejvyšší správní úřady se začaly používat označení ministerstva a pro ministerstvo školství byl ustálen název **Ministerstvo školství a národní osvěty**.

Zákonem č. 292/1920 Sb. ze dne 9. dubna 1920 byla správa školství v předmnichovském Československu upravena v § 1 tohoto zákona: „*Státu přísluší nejvyšší správa veškerého vychování a vyučování a dozor k němu. Správu tu vykonává stát ministerstvem školství a národní osvěty*“.

Na základě zákona č. 292/1920 Sb. tedy Ministerstvo školství přebíralo i všechny

školské záležitosti, které doposud náležely zemské školní radě a politické správě. Zákon č. 25/1925 Sb. dále rozšířil jeho kompetence i na učitelské školství. Jedinými školami, které nebyly zahrnuty do jeho kompetencí, zůstaly zemědělské školy.

Působnost ministerstva školství byla široká, nejpodstatnější byla v legislativní oblasti, kde připravovalo vládní osnovy zákonů a vládních nařízení, v rámci platných zákonů vydávalo všeobecné směrnice vztahující se ke školství, schvalovalo normy vydávané podřízenými institucemi a ústavy, rozhodovalo o rozpočtu v resortu školství, o systemizaci míst ve školách, dále vydávalo zkušební řády, rozhodovalo o čestných názvech škol, ustanovovalo ministerské inspekce.

Prvorepublikové školství dosahovalo velmi vysoké úrovně. Byla částečně sejmuta tíže nákladů z obcí a tak dochází ke zvýšení vybavení škol a i k budování nových objektů např.: Dobruška, Opočno, Sudín, Borohrádek.

Po roce 1948 byl ještě po 5 let ponechán starý model v běhu.

Roku 1953 byl vydán nový Školský zákon, v rámci kterého byla povinná školní docházka zkrácena na 8 let. O sedm let později, roku 1960 byl vydán zákon o soustavě výchovy a vzdělávání, který organizačně sjednotil státní školskou soustavu.

V našem kraji znamenal velkou změnu v hustotě škol odsun německého obyvatelstva. Se ztrátou žáků zanikají malé vesnické školy. Mnohdy 2-3 na jedno katastrální území. Příkladem mohou být Šediviny, kde bylo celkem 5 školních budov v jednotlivých osadách. Všechny zanikly a nepočtení žáci docházeli do Dobřan, Kounova či Dobrého. V střediskových obcích vznikají pak školy s velkou spádovou oblastí, což bylo podmíněno rozvojem autobusové dopravy.

Nový režim budoval i nové ústavy. Příkladem může být Gymnázium Zdeňka Nejedlého v Dobrušce.

Nastavený model vydržel až do roku 1989.

2.1.4 Charakteristika školství v řešeném území

2.1.4.1 Přiblížení problematiky školství v řešeném území

V řešeném území se nachází 27 mateřských a 25 základních škol (bez Doudleb n. O., které v rámci MAP 2 od r. 2018 zahájily spolupráci s ORP Kostelec n. O., kam městys územně spadá) a jedna základní umělecká škola. Z 27 mateřských škol je 10 samostatných a 17 ve společném subjektu se ZŠ. Z 25 základních škol je 11 pro 1.- 5. ročník, jedna pro 1. - 4. ročník (ZŠ a MŠ Pěčín), 13 ZŠ pro 1.- 9. ročník včetně dvou škol speciálních.

Mateřské školy má 22 obcí, základní školy 21 obcí v území. ZUŠ je pouze v největším městě Rychnov nad Kněžnou. Mateřské i základní školy se nacházejí ve stejných obcích, pouze Liberk a Bartošovice v Orlických horách mají jen MŠ (v Bartošovicích se však nachází speciální ZŠ). Většina obcí provozuje mateřskou i základní školu jako jeden společný subjekt, jen města Rychnov n. K., Vamberk, Solnice a Rokytnice v Orlických horách mají obě školy samostatně.

Tab. 7 Přehled všech škol v řešeném území

Číslo	Obec	Typ školy	2. stupeň ZŠ	Název dle zřizovací listiny	Zřizovatel
1	Bartošovice v Orl.h.	MŠ	MŠ	Mateřská škola, Bartošovice v Orlických horách	Obec
2	Bartošovice v Orl.h.	ZŠS	1.-10. ročník	Základní škola speciální Neratov	Sdružení Neratov
3	Bílý Újezd	ZŠ a MŠ	1.- 5. ročník	Základní škola a Mateřská škola, Bílý Újezd, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
4	Černíkovice	ZŠ a MŠ	1.- 5. ročník	Základní škola a Mateřská škola Černíkovice, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
5	Javornice	ZŠ a MŠ	ANO	Základní škola a mateřská škola Javornice	Obec
6	Kvasiny	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola Kvasiny, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
7	Lhoty u Potštejna	ZŠ a MŠ	ANO	Základní škola a Mateřská škola Lhoty u Potštejna	Obec
8	Liberk	MŠ	MŠ	Mateřská škola Liberk	Obec
9	Lično	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola, Lično, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
10	Lukavice	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola Lukavice, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
11	Orlické Záhoří	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola Orlické Záhoří	Obec
12	Pěčín	ZŠ a MŠ	1.- 4.ročník	Základní škola a mateřská škola Pěčín	Obec
13	Potštejn	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola, Potštejn, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
14	Rokytnice v Orl. h.	MŠ	MŠ	Mateřská škola Rokytnice v Orlických horách	Obec
15	Rokytnice v Orl. h.	ZŠ	ANO	Základní škola Rokytnice v Orlických horách, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
17	Rybná n. Z.	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a mateřská škola Rybná nad Zdobnicí, (okres Rychnov nad Kněžnou)	Obec
18	Rychnov n. K.	MŠ	MŠ	Mateřská škola Čtyřlístek, Rychnov nad Kněžnou, Mírová 1487	Obec
19	Rychnov n. K.	MŠ	MŠ	Mateřská škola Klíček, Rychnov nad Kněžnou, Na Drahách 129	Obec
20	Rychnov n. K.	MŠ	MŠ	Mateřská škola Kytička, Rychnov nad Kněžnou, B. Němcové 648	Obec
21	Rychnov n. K.	MŠ	MŠ	Mateřská škola Láň, Rychnov nad Kněžnou, Českých bratří 1387	Obec
22	Rychnov n. K.	MŠ	MŠ	Mateřská škola Sluníčko, Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1379	Obec

23	Rychnov n. K.	ZŠ	ANO	Základní škola Mozaika, o.p.s. Rychnov nad Kněžnou	Základní škola Mozaika, o.p.s.
16	Rychnov n. K. - Roveň	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a mateřská škola Rychnov nad Kněžnou, Roveň 60	Obec
25	Rychnov n. K.	ZŠ	ANO	Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1596	Obec
24	Rychnov n. K.	ZŠ	ANO	Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Masarykova 563	Obec
26	Rychnov n. K.	ZŠS a PŠ	NE	Základní škola a Praktická škola, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485	Královéhradecký kraj
27	Skuhrov nad Bělou	ZŠ a MŠ	ANO	Základní škola a Mateřská škola Skuhrov nad Bělou	Obec
28	Slatina nad Zdobnicí	ZŠ a MŠ	ANO	Základní škola a Mateřská škola Slatina nad Zdobnicí	Obec
29	Solnice	MŠ	MŠ	Mateřská škola Solnice	Obec
30	Solnice	ZŠ	ANO	Základní škola Solnice, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
31	Synkov - Slemeno	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola Synkov - Slemeno	Obec
32	Vamberk	MŠ	MŠ	Mateřská škola Vamberk, Tyršova 280	Obec
33	Vamberk	ZŠ	ANO	Základní škola Vamberk, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
34	Voděradý	ZŠ a MŠ	ANO	Základní škola a mateřská škola, Voděradý, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
35	Záměl	ZŠ a MŠ	1.- 5.ročník	Základní škola a Mateřská škola, Záměl, okres Rychnov nad Kněžnou	Obec
36	Rychnov n. K.	ZUŠ	ZUŠ	Základní umělecká škola, Rychnov nad Kněžnou, Panská 1492	Obec

Základní charakteristikou území je jeho značná nerovnoměrnost v mnoha oblastech včetně školství. Zatímco na západě a jihozápadě kraje v podhorské oblasti leží větší města (Rychnov nad Kněžnou, Vamberk, aglomerace Solnice/Kvasiny) na východě území, kterou pokrývají Orlické hory, leží jediné město, kterým je Rokytnice v Orlických horách. V západní části území se nachází převážná většina škol a školských zařízení, na východě je jejich síť mnohem řidší. Obě části jsou rozlohou přibližně srovnatelné, přitom v západní (podhorské) části se nachází 21 MŠ a 20 ZŠ, zatímco ve východní (horské) leží jen 6 MŠ a 5 ZŠ. Z toho vyplývá i relativně snadná dostupnost všech stupňů škol na západě a jejich mnohem horší dostupnost na východě. Územní nerovnoměrnost a pestrost se tak promítá do dalších částí analýzy a následně i Strategické části dokumentu.

Území charakterizuje rovněž velmi nízká nezaměstnanost, neboť se zde nachází pobočka závodu ŠKODA AUTO v Kvasinách, která nabízí ohromné množství pracovních příležitostí. Některé školy se tak potýkají s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, neboť mzdy ve školství nemohou konkurovat mzdám v tomto závodě. S existencí toho závodu souvisí i jednostranná orientace na automobilový průmysl, která může v případě utlumení výroby způsobit území výrazné problémy.

Dalším problémem oblasti školství v území, který je však společný pro většinu regionů v České republice, je stárnutí populace a odchod mladších a kvalifikovanějších občanů do jiných oblastí, zejména pak velkých měst.

2.1.4.1.1 Změny v regionálním školství

Od 1. ledna 2020 došlo ke změně pravidel financování regionálního školství ze státního rozpočtu. Tato změna přišla po více než 20 letech, kdy bylo financování odvislé od počtu žáků. Laicky řečeno, čím více byla naplněna třída žáky, tím více dostala škola peněz na financování mezd. Při malém počtu žáků ve třídách pak byla škola podfinancovaná, platy pracovníků byly na hraně tarifních platů, bez možnosti jejich navýšení v nadtarifních složkách mzdy. U malotřídních škol a škol venkovských to často znamenalo dofinancovávat i tarifní mzdy z rozpočtů obcí. Navíc byly krajské normativy odlišné kraj od kraje.

Nový systém je založený na financování reálného objemu výuky a reálné výši tarifních platů pedagogů v MŠ a ZŠ a má zajistit všem školám dostatek finančních prostředků pro zajištění kvalitní výuky. Pro ZŠ a MŠ a školní družiny je závazným právním předpisem stanoven maximální rozsah vzdělávání hrazený ze státního rozpočtu (tzv. PHmax). Tedy je stanoven maximální počet odučených hodin, do kterého se škola musí vejít a je garantováno financování tarifů. Hodnota PHmax je u mateřských škol a školních družin odvozena od počtu jejich tříd, respektive oddělení, a u základních a středních škol od počtů žáků ve třídě.

2.1.4.2 Předškolní vzdělávání

2.1.4.2.1 Vývoj počtu MŠ

V území MAP se nachází 27 mateřských škol, přičemž 17 z nich je součástí základní školy. Samostatných MŠ je v území pouze 10 a jedná se o mateřské školy ve všech čtyřech městech území (Rychnov n. K., Vamberk, Rokytnice v Orl. h. a Solnice) a dvou obcích: Liberk a Bartošovice v Orl.h., v nichž se běžná základní škola nevyskytuje.

Počet MŠ je po několik let stabilní, poslední novou MŠ v regionu je od roku 2009/2010 MŠ Kvasiny, která se stala součástí společného zařízení Základní škola a Mateřská škola Kvasiny. Vznikla v reakci na nárůst počtu dětí v obci a bezprostředním okolí při rozšiřování automobilového závodu ŠKODA AUTO.

Do sezóny 2011/2012 byly samostatné MŠ ve Skuhrově n. B. a ve Slatině n. Z. Od sezóny 2012/2013 nově administrativně přibyla ZŠ a MŠ v Orlickém Záhoří, která byla do té doby součástí ZŠ a MŠ Deštné v Orlických horách ve správním obvodu ORP Dobruška.

Mateřská škola se nachází ve 22 obcích území, z toho ve 21 obcích je jedna MŠ, pouze v Rychnově n. K. je umístěno více, a to 6 MŠ (z toho 5 samostatných). Žádnou mateřskou školu tak nemají v 10 obcích, tj. v přibližně 30 % všech obcí území Rychnovska.

Tab. 8 Přehled mateřských škol v území

Obec	Typ školy	Název dle zřizovací listiny
Bartošovice v Orl. h.	MŠ	Mateřská škola, Bartošovice v Orlických horách
Bílý Újezd	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola, Bílý Újezd, okres Rychnov nad Kněžnou
Černíkovice	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Černíkovice, okres Rychnov nad Kněžnou
Javornice	ZŠ a MŠ	Základní škola a mateřská škola Javornice
Kvasiny	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Kvasiny, okres Rychnov nad Kněžnou

Lhoty u Potštejna	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Lhoty u Potštejna
Liberk	MŠ	Mateřská škola Liberk
Lično	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola, Lično, okres Rychnov nad Kněžnou
Lukavice	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Lukavice, okres Rychnov nad Kněžnou
Orlické Záhvoří	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Orlické Záhvoří
Pěčín	ZŠ a MŠ	Základní škola a mateřská škola Pěčín
Potštejn	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola, Potštejn, okres Rychnov nad Kněžnou
Rokytnice v Orl. h.	MŠ	Mateřská škola Rokytnice v Orlických horách
Rychnov n. K. - Roveň	ZŠ a MŠ	Základní škola a mateřská škola Rychnov nad Kněžnou, Roveň 60
Rybná n. Z.	ZŠ a MŠ	Základní škola a mateřská škola Rybná nad Zdobnicí, (okres Rychnov nad Kněžnou)
Rychnov n. K.	MŠ	Mateřská škola Čtyřlístek, Rychnov nad Kněžnou, Mírová 1487
Rychnov n. K.	MŠ	Mateřská škola Klíček, Rychnov nad Kněžnou, Na Drahách 129
Rychnov n. K.	MŠ	Mateřská škola Kytička, Rychnov nad Kněžnou, B. Němcové 648
Rychnov n. K.	MŠ	Mateřská škola Láň, Rychnov nad Kněžnou, Českých bratří 1387
Rychnov n. K.	MŠ	Mateřská škola Sluníčko, Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1379
Skuhrov nad Bělou	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Skuhrov nad Bělou
Slatina nad Zdobnicí	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Slatina nad Zdobnicí
Solnice	MŠ	Mateřská škola Solnice
Synkov - Slemeno	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola Synkov - Slemeno
Vamberk	MŠ	Mateřská škola Vamberk, Tyršova 280
Voděradý	ZŠ a MŠ	Základní škola a mateřská škola, Voděradý, okres Rychnov nad Kněžnou
Záměl	ZŠ a MŠ	Základní škola a Mateřská škola, Záměl, okres Rychnov nad Kněžnou

Pramen: Internetové stránky MŠ

V území se nenachází žádná speciální mateřská škola. Speciální třídu měla do roku 2016/17 MŠ Láň v Rychnově n. K., která se však změnila v běžnou třídu v souvislosti s požadavky inkluze.

Zřizovatelem všech mateřských škol na Rychnovsku je obec. Žádná soukromá, církevní či jiná MŠ se zde nevyskytuje. V letech 2016 až 2018 v území působila Lesní školka (klub) v Jahodově, v současnosti v území fungují 4 dětské skupiny v Rychnově a jedna ve Vamberku.

2.1.4.2.2 Vývoj počtu dětí v MŠ

Zatímco počet MŠ se za posledních 7 let téměř nezvýšil, významněji se rozšířil počet tříd v MŠ (mezi lety 2010/2011 a 2015/2016 o 13 %). Zároveň každoročně rostl počet dětí v mateřských školách, ve školním roce 2015/2016 navštěvovalo MŠ 1389 dětí, tj. o 12 % více ve srovnání se situací před 7 lety a dokonce o přibližně čtvrtinu, pokud bychom sledovali posledních 12 let. V roce 2018/19 navštěvovalo MŠ 1276 dětí v 57 třídách (bez MŠ Doudleby n. O.), rok poté 1297 dětí.

Děti s potřebou podpůrných opatření (1. - 5. stupně) v MŠ bylo v roce 2018/19 25, z toho 18 dětí navštěvovalo MŠ Láň. Počet asistentů pedagoga v témže roce dosahoval čísla 7, z toho 6 jich pracovalo v MŠ Láň a jeden v MŠ Solnice.

Tab. 9 Vývoj počtu tříd a dětí v MŠ

Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet dětí	Počet dětí na školu	Počet dětí na třídu
2010/2011	27	53	1 241	46,0	23,4
2011/2012	27	57	1 278	47,3	22,4
2012/2013	28	58	1 353	48,3	23,3
2013/2014	28	59	1 354	48,4	22,9
2014/2015	28	61	1 368	48,9	22,4
2015/2016	28	60	1 392	49,7	23,2
2016/2017	28	57	1299	46,4	22,8
2017/2018	28	56	1305	46,6	23,3
2018/2019*	27	57	1276	47,2	22,4
2019/2020*	27	57	1297	48,0	22,8
2020/2021**	27	57	1222	45,3	21,4

Pramen: Projekt ORP, Výkaz o mateřské škole,

*Bez MŠ a ZŠ Doudleby n. O., Královéhradecký kraj,

** pouze ORP Rychnov n.K., zřizovatel obec

Průměrný počet dětí v běžné mateřské škole loni v území dosahoval 45 dětí, do jedné třídy chodilo v průměru 21,5 dětí. Poprvé za 10 let se číslo dostalo pod 22. Při srovnání s celostátními hodnotami vychází přibližně stejné počty dětí na jednu třídu. Jelikož jsou však v porovnání s ČR mateřské školy v regionu výrazně menší - v průměru mají jen cca 2 třídy, zatímco v ČR jsou to 3 třídy - je průměrný počet dětí na jednu školu v regionu mnohem nižší.

Do roku 2017/18 se v regionu zvyšoval jak počet dětí v MŠ celkem, tak i počet dětí v jedné škole. Od té doby počet dětí v MŠ klesl na 1297 v roce 2019/20 a 1222 v roce 2020/21.

2.1.4.2.3 Obsazenost MŠ

Nejvíce tříd (oddělení) měly v sezoně 2020/21 MŠ v Solnici a ve Vamberku (6 tříd) a MŠ Láň v Rychnově n. K. (5 tříd). Obě největší MŠ (počtem tříd) mají zároveň i největší počet dětí, kolem 140 (v předchozím šk. roce to bylo

kolem 130). Přes 100 dětí pak navštěvuje už jen jednu MŠ v území – Láň (v předchozím roce sem ještě patřily další dvě rychnovské MŠ).

Pouze jednu třídu mělo 14 MŠ. Většinou do nich docházelo mezi 21-28 dětmi. Pod 20 dětí měli v Pěčíně a Liberku (17), Rybné n. Z.(16), Bartošovicích v Orl. (12) h.a Orlickém Záhoří (9).

Nejvíce naplněné třídy měly jednotřídky MŠ Bílý Újezd (28 dětí) a Lično (27) a dvoutřídní MŠ v Černíkovicích (25,5).

Tab. 10 Počet žáků, tříd a kapacita všech MŠ 2020/2021

Škola	Počet dětí	Počet tříd	Průměr na třídu	Kapacita školy	Naplněnost školy
Bartošovice v Orl. h.	12	1	12	25	48
Bílý Újezd	28	1	28	28	100
Černíkovice	51	2	25,5	56	91,1
Javornice	46	2	23	50	92
Kvasiny	22	1	22	22	100
Lhoty u Potštejna	24	1	24	25	96
Liberk	17	1	17	26	65,4
Lično	27	1	27	28	96,4
Lukavice	23	1	23	35	65,7
Orlické Záhoří	9	1	9	20	45
Pěčín	17	1	17	24	70,8
Potštejn	34	2	17	40	85
Rokytnice v Orlických horách	57	3	19	93	61,3
Rybná nad Zdobnicí	16	1	16	18	88,9
Rychnov n. K. Sluníčko	45	2	22,5	50	90
Rychnov n. K. Čtyřlístek	89	4	22,25	114	78,1
Rychnov n. K. Klíček	87	4	21,75	100	87
Rychnov n. K. Kytíčka	41	2	20,5	50	82
Rychnov n. K. Roveň	21	1	21	25	84
Rychnov n. K., Láň	111	5	22,2	120	92,5
Skuhrov nad Bělou	62	3	20,67	66	93,9
Slatina nad Zdobnicí	28	2	14	45	62,2
Solnice	145	6	24,17	150	96,7

Synkov-Slemeno	23	1	23	24	95,8
Vamberk	141	6	23,5	162	87,0
Voděradý	24	1	24	28	85,7
Záměl	22	1	22	28	78,6
MŠ celkem	1 222	57	20,8	1452	82,2

Pramen: Závěrečné zprávy škol, vlastní šetření a výpočty. Kapacita školy – Rejstřík škol a školských zařízení (viz <http://rejskol.msmt.cz/>)

Celková kapacita všech MŠ v řešeném území byla 1452 dětí, což znamená, že mateřské školy byly naplněny zhruba z 82 procent, volných zůstalo 230 míst. Pro srovnání naplněnost MŠ ve šk. roce 2013/14 byla 92,6 %, v roce 2019/20 88%.

Úplně vyčerpanou kapacitu měly dvě MŠ - Bílý Újezd a Kvasiny (Kvasiny od roku 2021/22 navyšují kapacitu díky přestavbě areálu ZŠ a MŠ). Oproti tomu v šk. roce 2019/20 mělo svoji kapacitu úplně vyčerpanou 7 MŠ. (šlo o MŠ na území Rychnova n. K. nebo v aglomeraci Solnice-Kvasiny). Nejmenší naplněnost a tím i relativně nejvíce volných míst mají především MŠ v Orlických horách Orlické Záhvoří a Bartošovice v Orl. h., které mají více než polovinu volných míst, a MŠ Rokytice v Orl. h. více než třetinu.

2.1.4.2.4 Vývoj počtu pracovníků v MŠ

V sezoně 2020/21 bylo ve všech mateřských školách Rychnovska zaměstnáno 176 pracovníků, z toho více jak dvě třetiny (118) působily v pedagogických profesích. Vzhledem k tomu, že ne všichni ped. pracovníci měli plný pracovní úvazek, počet pracovníků přepočtených na celé jedno pracovní místo činil 113. Počet pedagogických pracovníků se v posledních letech vytrvale zvyšuje, např. v sezoně 2011/12 činil 105, v roce 2014/15 121, v roce 2018/19 -167 osob.

Jeden pedagogický pracovník měl na starosti v průměru necelých 10 dětí, v roce 2019/19 to bylo 11,3 dětí, v roce 2014/15 to bylo 12,1 dětí.

V území působilo 7 asistentů pedagoga a to ve 3 MŠ: 5 asistentů pedagoga pracovalo v MŠ Láň v Rychnově n. K., po jednom pak v MŠ Solnice a v MŠ Čtyřlístek v Rychnově n. K.

Tab. 11 Počet pracovníků v MŠ

Škola	Počet všech pracovníků MŠ (k 31.12. 2020)	Počet ped. pracovníků	Přepočtený počet ped. pracovníků	Počet dětí na 1 přepočteného ped. pracovníka	Počet asistentů pedagoga
Bartošovice v Orl. h.	3	2	1,7	6	0
Bílý Újezd	3	2	2	14	0

Černíkovice	7	5	4,5	10,2	0
Javornice	6	4	4	11,5	0
Kvasiny	3	3	2,7	7,33	0
Lhoty u Potštejna	2	2	2	12	0
Liberk	3	2	2	8,5	0
Lično	4	2	2	13,5	0
Lukavice	3	2	2	11,5	0
Orlické Záhoří	2	2	1,3	4,5	0
Pěčín	2	2	1,6	8,5	0
Potštejn	5	4	4	8,5	0
Rokytnice v Orl. h.	8	6	5,7	9,5	0
Rybná nad Zdobnicí	1	2	1,7	8	0
Rychnov n. K., Sluníčko	6	4	4	11,25	0
Rychnov n. K., Čtyřlístek	13	8	8	11,13	1
Rychnov n. K., Klíček	13	9	8,1	9,67	0
Rychnov n. K., Kytíčka	6	4	4	10,25	0
Rychnov n. K., Roveň	3	2	2	10,50	0
Rychnov n. K., Láň	21	10	10	11,10	5
Skuhrov nad Bělou	8	6	6	10,33	0
Slatina nad Zdobnicí	6	4	3,5	7	0
Solnice	19	12	12	12,08	1
Synkov-Slemeno	3	2	2	11,50	0
Vamberk	17	12	12	11,75	0
Voděrady	5	3	2,2	8,00	0
Záměl	4	2	2	11,00	0
Celkem	176	118	113	9,97	7

Pramen: ORP, vlastní šetření.

Největší počet přepočtených pedagogických pracovníků byl v MŠ Vamberk a Solnice (po 12) a v MŠ Rychnov n. K., Láň (10). Oproti tomu v roce 2018/19 bylo nejvíc přepočtených pedagogických pracovníků v MŠ Láň (16), v Solnici (12,6) a ve Vamberku (11,8 pracovníků). MŠ Vamberk a Solnice jsou největší MŠ, u MŠ Láň byl vyšší počet způsoben větším počtem asistentů pedagoga v souvislosti s dřívější existencí speciální třídy.

Proti tomu ve 4 (v roce 2018/19 – 6) menších MŠ nejsou ani dva přepočtení pedagogičtí pracovníci (Orlické Záhoří, Pěčín, Bartošovice v Orl.h.a Rybná n.Z.). Nejvíce dětí, které má v průměru na starosti jeden pedagogický pracovník, se nachází v Bílém Újezdě (14), v Ličně (13,5), v Solnici a Lhotách u Potštejna (12). Srovnání s obdobím 2018/19: MŠ Synkov-Slemeno (14,1), Rokytnice v Orl. h. (13,7), Čtyřlístek – RK (13,5) a Skuhrov n. B. (13,2).

Dle dostupných informací naprostá většina MŠ má všechny pedagogické pracovníky s odpovídající kvalifikací.

Všichni pedagogičtí pracovníci mateřských škol v řešeném území jsou ženy.

2.1.4.2.5 Součástí MŠ – jídelny, hřiště apod.

Vlastní školní jídelnu má devět mateřských škol v území (Liberk, Rokytnice v Orlických horách, Solnice, Vamberk a Rychnovské MŠ – Sluníčko, Čtyřlístek, Klíček, Kytička a Láň). Dalších šest MŠ má svoji výdejnu (Bartošovice v Orli. h., Potštejn, Skuhrov n. B., Slatina nad Zdobnicí, Synkov-Slemeno, a Voděradý). Ostatní MŠ v regionu mají jídelnu, která je součástí společného zařízení Základní škola a Mateřská škola. Kapacita stravovacích zařízení pro MŠ je dostatečná, počet strávníků v MŠ v roce 2020/21 činil 1216 osob (2018/19 - 1285 osob).

Všechny MŠ v území mají k dispozici vlastní zahradu nebo jiný prostor, kde mohou děti trávit venku část pobytu ve škole. Rovněž zde mohou pro děti uplatňovat environmentální výchovu. Vybavení zahrad většinou odpovídá potřebám MŠ, i když samy školy by rády využily dotace na další vybavenost. MŠ ve Vamberku má k dispozici pro děti vlastní bazén, MŠ Klíček v Rychnově zase saunu.

2.1.4.2.6 Investice v MŠ

Aktuálně je rozpracován projekt Města Vamberk - Zvýšení kapacity předškolního vzdělávání ve městě Vamberk (dotace z IROP 30 mil. Kč), týkající se budovy v Jugoslávské ulici. Obec Kvasiny v roce 2021 dokončila revitalizaci objektu ZŠ a MŠ, díky novým prostorám v novostavbě MŠ mohla být navýšena kapacita MŠ na 50 dětí.

V letech 2014-20 byla v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje výzvy Sdružení SPLAV z IROP podpořena MŠ ve Skuhrově nad Bělou – projekt Rozšíření kapacity MŠ (dotace 1,1 mil. Kč). Nejčastějšími dotacemi, které MŠ prostřednictvím EU získaly v letech 2010-2015, byly dotace do zateplení budov, resp. modernizací pláště budovy. Tyto dotace využila nadpoloviční většina MŠ. Většina MŠ tak má v současné době zateplení a modernizaci vnějšího pláště vyřešenou. Vybavenost MŠ v regionu je přibližně na průměrné úrovni. Jednotlivé školy využívaly v letech 2010-2015 dotace zejména na vybavení kmenových tříd, heren, vybavení výpočetní technikou nebo pořízení nových didaktických pomůcek.

2.1.4.3 Základní školy**2.1.4.3.1 Vývoj počtu ZŠ**

V území MAP Rychnovsko se nachází 25 základních škol, z toho jsou dvě školy speciální. Z 23 běžných základních škol je 11 úplných, tj. poskytuje vzdělání od 1. do 9. ročníku, 12 škol poskytuje vzdělání na 1. stupni, z toho 11 škol v 1.- 5. ročníku a jedna škola (v Pěčíně) v 1.- 4. ročníku.

Zřizovatelem 22 základních škol je obec, kraj zřizuje Základní školu a Praktickou školu, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485, u dvou základních škol (z toho jedné speciální) je zřizovatelem soukromý subjekt.

Tab. 12 Vývoj počtu základních škol v území dle charakteru a úplnosti

Rok	Počet základních škol celkem	Běžné ZŠ	Speciální ZŠ	Úplné ZŠ	Neúplné ZŠ 1-5 ročník	Neúplné ZŠ 1-4 ročník
2010/2011	25	24	1	13	11	1
2011/2012	24	23	1	13	10	1

2012/2013	25	24	1	13	11	1
2013/2014	25	24	1	13	11	1
2014/2015	26	24	2	13	12	1
2015/2016	26	24	2	13	12	1
2016/2017	26	24	2	12	11	1
2017/2018	25	23	2	11	11	1
2018/2019	25	23	2	11	11	1
2019/2020	25	23	2	11	11	1
2020/2021	25	23	2	11	11	1

Pramen ORP, Kraj

Počet základních škol je rovněž víceméně stabilizovaný, od roku 2006 byla nově založena jedna škola (pokles počtu základních škol ve školním roce 2011/2012 je jen administrativní a je způsoben tím, že v uvedeném roce zřizovala ZŠ v Orlickém Záhoří obec Deštné v Orlických horách, která leží ve správním obvodu ORP Dobruška). Poslední nově založenou školou je speciální ZŠ Neratov v Bartošovicích v Orlických horách, která působí od školního roku 2014/2015.

Tab. 13 Vývoj počtu základních škol na území MAP dle zřizovatele

Rok	Počet základních škol celkem	Obec	Kraj	Církev	Soukromá ZŠ
2010/2011	25	23	1	0	1
2011/2012	24	22	1	0	1
2012/2013	25	23	1	0	1
2013/2014	25	23	1	0	1
2014/2015	26	23	1	0	2
2015/2016	26	23	1	0	2
2016/2017	26	23	1	0	2
2017/2018	25	22	1	0	2
2018/2019	25	22	1	0	2
2019/2020	25	22	1	0	2
2020/2021	25	22	1	0	2

Pramen: Projekt ORP, Výkaz o základní škole

Níže jsou uvedeny základní informace o všech základních školách v regionu bez ohledu na jejich charakter. Ve všech obcích se nachází nejvýše jedna základní škola s výjimkou města Rychnov n. Kn., kde jich je pět včetně jedné praktické základní školy.

Tab. 14 Přehled všech základních škol v regionu

Obec	Název školy	Charakter školy	Zřizovatel
Bartošovice v Orlických horách	Základní škola speciální Neratov	speciální	soukromý subjekt Sdružení Neratov
Bílý Újezd	Základní škola a Mateřská škola, Bílý Újezd, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Černíkovice	Základní škola a Mateřská škola Černíkovice, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Javornice	Základní škola a mateřská škola Javornice	běžná	obec
Kvasiny	Základní škola a Mateřská škola Kvasiny, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Lhoty u Potštejna	Základní škola a Mateřská škola Lhoty u Potštejna	běžná	obec
Lično	Základní škola a Mateřská škola, Lično, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Lukavice	Základní škola a Mateřská škola Lukavice, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Orlické Záhoří	Základní škola a Mateřská škola Orlické Záhoří	běžná	obec
Pěčín	Základní škola a mateřská škola Pěčín	běžná	obec
Potštejn	Základní škola a Mateřská škola, Potštejn, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Rokytnice v Orlických horách	Základní škola Rokytnice v Orlických horách, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Rybná nad Zdobnicí	Základní škola a mateřská škola Rybná nad Zdobnicí, (okres Rychnov nad Kněžnou)	běžná	obec
Rychnov nad Kněžnou	Základní škola Mozaika, o.p.s. Rychnov nad Kněžnou	běžná	soukromý subjekt Mozaika o.p.s.
Rychnov nad Kněžnou	Základní škola a mateřská škola Rychnov nad Kněžnou, Roveň 60	běžná	obec
Rychnov nad Kněžnou	Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1596	běžná	obec
Rychnov nad Kněžnou	Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Masarykova 563	běžná	obec
Rychnov nad Kněžnou	Základní škola a Praktická škola, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485	speciální	kraj
Skuhrov nad Bělou	Základní škola a Mateřská škola Skuhrov nad Bělou	běžná	obec
Slatina nad Zdobnicí	Základní škola a Mateřská škola Slatina nad Zdobnicí	běžná	obec

Solnice	Základní škola Solnice, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Synkov-Slemeno	Základní škola a Mateřská škola Synkov-Slemeno	běžná	obec
Vamberk	Základní škola Vamberk, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Voděradý	Základní škola a mateřská škola, Voděradý, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec
Záměl	Základní škola a Mateřská škola, Záměl, okres Rychnov nad Kněžnou	běžná	obec

Pramen: Internetové stránky ZŠ, Rejstřík škol a školských zařízení

Základní škola se nachází ve 21 obcích řešeného území. Jedná se o stejné obce jako u mateřských škol, pouze v obci Liberk je jen mateřská škola a nikoliv základní, v Bartošovicích v Orlických horách je jen speciální škola.

2.1.4.3.2 Vývoj počtu žáků ZŠ

V roce 2020/21 navštěvovalo základní školy na Rychnovsku 3267 (3231) žáků, z toho 3176 (3128) jich chodilo do běžných škol, 91 (103) do speciálních škol. Z povahy věci je velký rozdíl mezi počtem žáků v běžných a speciálních třídách.

Tab. 15 Počet tříd a žáků všech ZŠ 2020/2021 v závorce údaje k roku 2019/2020

Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků	Průměr na školu	Průměr na třídu
Celkem	25 (25)	186 (184)	3267 (3231)	130,7 (129,2)	17,6 (17,6)
Běžné školy	23 (23)	171 (170)	3176 (3128)	138,1 (136,0)	18,6 (18,4)
Speciální školy	2 (2)	15 (14)	91 (103)	45,5 (51,5)	6,1 (7,4)
Speciální třídy v běžných školách	0 (1)	0 (1)	0 (6)	0 (6,0)	0 (6,0)

Pramen: Projekt ORP, Výkaz o základní škole, vlastní propočty

Zatímco do běžných tříd chodilo v průměru 18,6 žáka, do obou speciálních škol v území chodilo v průměru 6,1 žáka na jednu třídu. Speciální třída v ZŠ Rokytice v Orl. h. nebyla již v roce 2020/21 otevřena.

Jak ukazuje následující tabulka, průměrný počet žáků v jedné třídě ve školách zřizovaných obcí v roce 2020/2021 činil 18,8 (číslo je mírně vyšší proti předchozí tabulce, protože zde nejsou započítány školy soukromé a zřizované krajem). Průměrný počet žáků v jedné třídě pozvolna klesal od roku 2016/2017 až do roku 2019/2020, zároveň platí, že se počet žáků i jednotlivých tříd mírně navýšoval.

Při srovnání s vyššími celky (kraj i Česká republika) vychází téměř stejné hodnoty v počtu dětí na jednu třídu. Průměrný počet žáků na třídu vychází v ČR na 19,6. V rámci kraje a zejména ČR jsou však základní školy v regionu výrazně menší, v průměru mají jen cca sedm tříd, tj. téměř o polovinu méně než v republice. Z toho vyplývá i mnohem nižší počet žáků v regionu Rychnovska v jedné škole (138, zatímco v ČR 228 žáků).

Tab. 16 Vývoj počtu tříd a žáků ZŠ zřizovaných obcí (bez škol zřizovaných soukromě a krajem)

Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků	Průměr na školu	Průměr na třídu
2010/2011	23	153	2 911	126,6	19,0
2011/2012	22	153	2 945	128,0	19,2
2012/2013	23	151	2 911	126,6	19,3
2013/2014	23	152	2 893	125,8	19,0
2014/2015	23	154	2 953	128,4	19,2
2015/2016	23	154	3 025	131,5	19,6
2016/2017	23	151	2 937	127,7	19,5
2017/2018	22	153	2 959	134,5	19,3
2018/2019	22	158	3 012	136,9	19,1
2019/2020	22	161	3 014	137,0	18,7
2020/2021	22	162	3 052	138,7	18,8

Pramen: Projekt ORP, Výkaz o základní škole

2.1.3.3.3. Obsazenost ZŠ

Největší školy v regionu, pokud se týká počtu žáků, se nacházejí v Rychnově nad Kněžnou: Základní školu Javornická navštěvovalo v roce 2020/21 585 žáků (v roce 2019/20 to bylo 555) a stala se tak největší školou v regionu. ZŠ Masarykovu navštěvovalo 563 (žáků (o rok dříve 586). Následovaly ZŠ Vamberk s 334 (327) a Solnice s 287 (294) žáky. Nejméně žáků 12 (10) navštěvovalo školu v Orlickém Záhoří.

Největší průměrný počet žáků v jedné třídě měla ZŠ Javornická (23,4) a ZŠ Skuhrov n. B. (23,11 žáků), následovaly ZŠ Masarykova, ZŠ Rokytnice v Orl. h. a ZŠ Vamberk. Ostatní školy měly v průměru méně než 20 žáků, což je průměrné číslo za celou republiku (19,6). Nejnižší počty žáků ve třídě měly, jak už bylo naznačeno, obě speciální školy regionu: ZŠS Neratov 4,25 a ZŠ a ZŠP, Rychnov n. K., Kolowratská 6,7. Z běžných škol to byly školy v Orlickém Záhoří a Synkově – Slemenu s průměrným počtem šest a devět a půl žáka v jedné třídě.

Tab. 17 Počet tříd, žáků a kapacita všech ZŠ 2020/2021

Škola	Počet tříd	Počet žáků	Průměr na třídu	Kapacita školy	Naplněnost školy %	Počet volných míst ve škole
-------	------------	------------	-----------------	----------------	--------------------	-----------------------------

Bartošovice v Orli. h. (Neratov)	4	17	4,25	24	70,83	7
Bílý Újezd	2	27	13,50	40	67,50	13
Černíkovice	3	49	16,33	60	81,67	11
Javornice	9	157	17,44	270	58,15	113
Kvasiny	3	39	13,00	70	55,71	31
Lhoty u Potštejna	7	68	9,71	130	52,31	62
Lično	3	38	12,67	50	76,00	12
Lukavice	2	29	14,50	42	69,05	13
Orlické Záhoří	2	12	6,00	15	80,00	3
Pěčín	1	17	17,00	30	56,67	13
Potštejn	4	57	14,25	60	95,00	3
Rokytnice v Orli. h.	9	189	21,00	400	47,25	211
Rybná nad Zdobnicí	2	20	10,00	32	62,50	12
Rychnov n. K. Javornická	25	585	23,40	720	81,25	135
Rychnov n. K., Roveň	2	28	14,00	54	51,85	26
Rychnov n. K., Masarykova	26	563	21,65	772	72,93	209
Rychnov n. K., Mozaika, o.p.s.	9	124	13,78	145	85,52	21
Rychnov n. K., Kolowratská	11	74	6,73	193	38,34	19
Skuhrov nad Bělou	9	208	23,11	280	74,29	72
Slatina nad Zdobnicí	9	147	16,33	180	81,67	33
Solnice	15	287	19,13	380	75,53	93
Synkov-Slemeno	2	19	9,50	21	90,48	2
Vamberk	16	334	20,88	475	70,32	141
Voděradý	9	149	16,56	212	70,28	63
Záměl	2	30	15,00	41	73,17	11
Celkem	162	3 052	15,60	4 334	70,83	1 282

Naplněnost základních škol v regionu Rychnovska činila 70 % (v předchozím roce necelých 69 %) a byla mnohem nižší než u škol mateřských, i když v posledních letech se mírně zvyšuje. Volných míst ve všech základních školách území bylo více než 1282 (oproti 1459 z roku 2019/20).

Mezi jednotlivými školami však byly značné rozdíly. Nejvyšší naplněnost měly školy v Potštejně (3 volná místa) a Synkově – Slemeni (obě přes 90 procent)

Na druhé straně dvě školy ZŠ a PrŠ Rychnov n. K. - Kolowratská a Rokytnice v Orlických horách a neměly kapacitu školy naplněnou ani z poloviny. U Rokytnice je to způsobené vysokou kapacitou zařízení vzhledem k velikosti obce a současnému osídlení území, základní škola a praktická škola má trvale nižší stavy žáků v důsledku jejich začleňování do běžných základních škol.

2.1.4.3.3 Vývoj počtu pracovníků v ZŠ

V sezoně 2020/21 bylo ve všech základních školách Rychnovska zaměstnáno 429 pracovníků, z toho 322 působil v pedagogických profesích. Vzhledem k tomu, že ne všichni pracovníci měli plný pracovní úvazek, počet pracovníků přepočtených na celé jedno pracovní místo činil 265. Počet pedagogických pracovníků se v posledních letech jen nepatrně zvýšil. Jeden přepočtený pedagogický pracovník (což je jak učitel, tak např. vychovatel školní družiny) měl na starosti v průměru 12 žáků. Tento počet je dlouhodobě stabilní, před 5 či 10 lety byl podobný.

Tab. 18 Počet pracovníků v ZŠ ve školním roce 2020/21

Škola	Počet všech pracovníků ZŠ	Počet pedagogických pracovníků ZŠ	Přepočtený počet pedagogických pracovníků	Počet žáků na 1 přepočteného ped. pracovníka	Počet asistentů ped.	Počty odb. pracovníků, výkaz R 13-01
Bartošovice v Orł. h. (Neratov)	17	14	12,5	3,5	9	0
Bílý Újezd	4	3	2,5	10,80	0	0
Černíkovice	5	7	4,9	10,00	0	0
Javornice	20	20	12,8	12,27	4	1
Kvasiny	7	4	4	9,75	0	0
Lhoty u Potštejna	12	9	8,3	8,19	0	0
Lično	9	5	3,5	10,86	1	0
Lukavice	4	4	2,7	10,74	0	0
Orlické Záhoří	3	4	2,6	4,62	1	0
Pěčín	3	2	1,4	12,14	0	0
Potštejn	8	5	4,8	11,88	2	0
Rokytnice v Orł. h.	25	16	14,1	13,40	3	0
Rybná nad Zdobnicí	4	3	2,5	8,00	1	0
Rychnov n. K., Javornická	60	43	37,5	15,60	6	0
Rychnov n. K., Roveň	5	4	2,6	10,77	0	0
Rychnov n. K., Masarykova	55	37	35,3	15,95	8	0
Rychnov n. K., Mozaika, o.p.s.	20	11	9,8	12,65	8	1
Rychnov n. K., Kolowratská	39	19	16,8	4,4	14	0

Skuhrov nad Bělou	20	14	13,4	15,52	1	0
Slatina nad Zdobnicí	17	17	12,7	11,57	1	0
Solnice	32	31	20,7	13,86	7	1
Synkov-Slemeno	5	3	2,1	9,05	1	0
Vamberk	31	26	22,3	14,98	2	0
Voděrady	18	18	12,7	11,73	1	1
Záměl	6	3	3	10,00	1	0
Celkem	429	322	265,5	11,2	71	4

Pramen: ORP, Královéhradecký kraj a vlastní šetření

Největší počet pedagogických pracovníků měly rychnovské ZŠ: Javornická a Masarykova, které si v roce 2020/21 prohodily pořadí. Nadprůměrný počet pedagogických pracovníků zaměstnávala i ZŠ a PrŠ v Rychnově n. K. V této škole je velký počet pedagogických pracovníků dán charakterem školy – výrazná část z těchto pracovníků působí jako asistenti žáků.

Naproti tomu v ZŠ Pěčín nepůsobili ani dva pedagogové (v přepočtu na 1 celý pracovní úvazek). Méně než 3 pedagogické pracovníky měly školy v Synkově- Slemeni, Bílém Újezdě, Rybné n. Z., Orlickém Záhoří, Rovni a Lukavici.

Poměrně velký rozptyl je i mezi počty žáků, kteří připadají na 1 pracovníka. Je přirozené, že výrazně nejmenší počet žáků na 1 pracovníka připadá na speciální školy v Bartošovicích a Rychnově n. K. Poměrně nízký počet žáků na jednoho pedagoga mají obecně malé školy pouze s 1. stupněm výuky, výjimku tvoří plně organizovaná ZŠ a MŠ Lhoty u Potštejna. Proti tomu na velkých školách v největších městech Rychnovska musí stačit na stejný počet žáků až o polovinu méně pedagogů. Dle dostupných informací má většina ZŠ všechny pedagogické pracovníky s odpovídající kvalifikací.

Z ostatních pedagogických pracovníků ve školách pracovalo 71 asistentů pedagoga, 4 speciální pedagogové a ani jeden psycholog či logoped.

Většinu z celkového počtu pedagogických pracovníků na 1. stupni ZŠ tvořily ženy-přes 90 procent, na 2. stupni byly ženy zastoupeny v 69 procentech, na nižších stupních gymnázia byl podíl žen 72procentní.

2.1.4.3.4 Docházka do škol a informace týkající se dokončení základního vzdělání

2.1.4.3.4.1 Odklady dětí do škol

Jednou z charakteristik současného školství je trend odkládání nástupu do povinné školní docházky. I nadále většina dětí, která dosáhne do 31. srpna 6 let, nastoupí 1. září do 1. třídy základní školy. Část dětí má však z nejrůznějších důvodů odklad školní docházky. V území MAP Rychnovsko nenastoupilo ve školním roce 2020/21 do 1. třídy 71 dětí (67 o rok dříve), které dosáhly věku šest let. Podíl dětí, které měly odklad školní docházky, tak činil 19,4 %. Ve srovnání s celostátními údaji se jedná o nadprůměrný podíl, v ČR toto číslo činilo 17,4 procenta. Dle dat České školní inspekce z ledna 2022 šlo o nejvyšší počet v celé Evropě.

Trend odkladu povinné školní docházky začal narůstat již počátkem 90. let a od té doby s několika výjimkami (po r. 2005 a pak po r. 2010) stále roste.

Tab. 19 Počet žáků v 1. třídě v území MAP

Školní rok	Celkem	v tom s odkladem školní docházky	% odkladu školní docházky
2014/2015	424	62	14,6
2018/2019	459	63	13,7
2019/2020	368	67	18,2
2020/2021	366	71	19,4

Pramen: ORP

Cílem státní politiky je tento podíl snižovat, optimální procento dětí s odkladem školní docházky je podle odborníků cca 2 %. Ani zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání od září 2017 nemělo vliv na snížení počtu odkladů.

Pokud se týká pedagogů mateřských škol (ředitelky, učitelky), názory na povolování odkladů školní docházky pro děti se různí. Nejčastější impuls odkladu školní docházky vychází od rodičů, relativně často dávají první doporučení nejrozličnější instituce – ať už mateřská škola, pedagogicko-psychologická poradna, lékař nebo základní škola při zápisu dítěte. Nejvýznamnějším důvodem odkladu hraje věk – nejčastěji o něm uvažují rodiče dětí narozených během prázdninových měsíců. Při žádosti o odklad musejí rodiče předložit doporučení školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo psychologa.

2.1.4.3.4.2 Vývoj počtu absolventů, kteří úspěšně dokončili ZŠ

Ve školním roce 2019/2020 ukončilo základní vzdělání 336 žáků, z toho 316 v 9. ročníku, 16 v nižším než 9. ročníku a 4 žáků v 10. ročníku (speciální škola). Na gymnázia či víceleté konzervatoře přešlo z 5. ročníku 19 žáků.

Tab. 20 Počet žáků, kteří v předchozím šk. roce ukončili povinnou školní docházku

Zřizovatel	Součet žáků, kteří ukončili PŠD					Z toho v nižším než 9. ročníku				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
kraj	13	11	13	-	-	1	0	3	-	-
obec	265	289	291	291	305	7	11	6	16	14
soukromá	10	8	12	-	-	2	0	0	-	-
ORP celkem	288	308	316	-	336	10	11	9	-	-

Pramen: ORP

Tab. 21 Počet žáků, kteří odešli ze ZŠ ve školním roce 2019//20 (v závorce údaj za rok 2018/2019)

Žáci, kteří ukončili PŠD	z toho					Žáci, kteří přešli do stř. škol	z toho	
	v 7.roč.	v 8.roč.	v 9.roč.	v 10.roč.	nezařazení		z 5. roč.	z 7. roč.
336 (315)	4 (4)	12 (14)	316 (290)	4 (7)	0	19 (21)	19 (20)	0

Pramen: Královéhradecký kraj

2.1.4.3.4.3 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci se zdravotním postižením

Ve školním roce 2020/2021 navštěvovalo základní školy 447 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (z celkového počtu 3267) z toho 91 žáků se vzdělávalo ve speciálních třídách: v ZŠ a PrŠ, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485 bylo v 11 speciálních třídách 74 žáků, 17 žáků s těžšími postiženími navštěvovalo 4 speciální třídy v Základní škole speciální Neratov. Do běžných tříd chodilo 356 žáků s SVP.

Mimořádně nadané dítě bylo v území evidováno jedno (ZŠ Mozaika).

V posledních letech také narůstal počet dětí s logopedickými vadami. Ve šk. roce 2020/2021 byla v Rychnově n. K. otevřena logopedická třída spadající pod Vyšší odbornou školu, Střední školu, Základní školu a Mateřskou školu, Hradec Králové, Štefánikova 549. Navštěvovalo ji 10 prvňáků.

Tab. 22 Podíl žáků s SVP v území MAP

Školní rok	Žáci se SVP celkem	Žáci se SVP ve speciál. školách	Podíl žáků se SVP (%)	Podíl žáků se SVP (%) – běžné školy	Podíl žáků se SVP (%) – speciální školy
2019/2020	490 (z 3231)	109	15,2	11,8	100
2020/2021	447 (z 3267)	91	13,6	11,2	100

Pramen: ORP a Královéhradecký kraj

Většina žáků se SVP měla tzv. závažné vývojové poruchy učení (50 %), mentální postižení bylo diagnostikováno u necelých 15 % žáků, závažné vady řeči u 11 % žáků.

Tab. 23 Žáci se SVP v území MAP

Žáci s SVP ve školním roce 2020/21	Počet žáků v běžných třídách celkem	Počet žáků ve speciálních třídách celkem	celkem	podíl z celkového počtu žáků s SVP

S mentálním postižením		11	60	71	14,79 %
z toho	se středně těžkým	1	13	14	2,92 %
	s těžkým	0	3	3	0,63 %
	s hlubokým	0	0	0	0,00 %
Se sluchovým postižením		2	0	2	0,42 %
z toho s těžkým		2	0	2	0,42 %
Se zrakovým postižením		0	0	0	0,00 %
z toho s těžkým		0	0	0	0,00 %
Se závažnými vadami řeči		53	0	53	11,04 %
z toho s těžkými		0	0	0	0,00 %
S tělesným postižením		1	0	1	0,21 %
z toho s těžkým		0	0	0	0,00 %
S více vadami		4	29	33	6,88 %
z toho hluchoslepí		0	0	0	0,00 %
Se závažnými vývoj. poruchami učení		244	0	244	50,83 %
Se závažnými vývoj. poruchami chování		34	0	34	7,08 %
S poruchami autistického spektra		7	2	9	1,88 %
Celkem		356	91	447	93,13 %

Pramen: Královéhradecký kraj

Většina základních škol v území není zcela bezbariérová. Z mateřských škol je plně bezbariérová MŠ Láň v Rychnově n. K. V některých školách (např. ZŠ Javornická v Rychnově n. K. - nová budova, ZŠ Rokytnice v Orl. h.) jsou bezbariérové třídy, takže je možné, aby je navštěvovali žáci se zdravotním postižením.

2.1.4.3.5 **Součásti ZŠ - jídelny, družiny, kluby apod.**

2.1.4.3.5.1 **Jídelny**

Celkový počet jídelen sloužících základním, ale i mateřským školám se v posledních letech neměnil. Ve šk. roce 2020/21 bylo v řešeném území celkem 30 jídelen, z toho 27 jídelen spadalo přímo pod základní či mateřskou školu (9 z nich patřilo k MŠ, 16 pod společné zařízení ZŠ a MŠ a dvě pod samostatnou ZŠ: Rokytnice a Solnice).

V Rychnově fungovala Školní jídelna RK, do jejíž dvou provozoven chodili žáci a studenti ze ZŠ Masarykova, ZŠ Mozaika, ZŠ a Praktická škola, ZŠ Javornická a Gymnázia F. M. Pelcla. Jednu jídelnu provozovala soukromá organizace (Školní jídelna Sodexo ve Vamberku).

V území bylo 8 výdejen.

Tab. 24 Vývoj počtu jídelen (ZŠ i MŠ)

Položka	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Počet jídelen	30	30	30	30	30	30	30
Počet výdejen	8	8	8	8	8	8	8
Počet strážníků	4415	4441	4 830	4 747	4 746	4 882	4784
Kapacita šk. jídelen			7 213	7 213	7 213	7 263	7278
Počet pracovníků šk. jídelen	121	123	134	136	132	134	135

Pramen: Královéhradecký kraj

Tab. 25 Počty strážníků školních jídelen-výdejen v ORP (zřizovatel obec)

Typ školy	Počet strážníků
MŠ	1216
ZŠ 1. stupeň	1646
ZŠ 2.stupeň	1166
Celkem	4028

Pramen: ORP

Největší kapacitu měla školní jídelna v Rychnově nad Kněžnou, která je společná pro několik základních i dalších škol ve městě. Její kapacita byla 2 700 strážníků ve dvou budovách a třech jídelnách. Jídelna ve Vamberku měla kapacitu 800 strážníků. Z jídelen, které byly přímo při základních školách, měla největší kapacitu školní jídelna v Rokytnici v Orlických horách (600 strážníků), následovaná školní jídelnou v Solnici (450 strážníků).

Jediné dvě obce v území, v nichž nejsou k dispozici školákům samostatné školní jídelny, jsou v Synkově-Slemeni a v Bartošovicích v Orl. h. Obědy jsou jim dováženy z jídelen sousedních obcí.

2.1.4.3.5.2 Školní družiny

Školní družiny jsou školská zařízení, která poskytují zájmové vzdělávání žákům z jedné nebo několika základních škol podle vlastního vzdělávacího programu. Každá škola v území MAP provozuje jedno či více oddělení školní družiny. Družina slouží žákům 1. stupně v ranních a odpoledních hodinách, výjimečně je možná i pro žáky 2. stupně (pro dojíždějící).

V roce 2019/20 fungovalo v území 46 oddělení družin, které navštěvovalo 1066 žáků, průměr činil 23,2 žáka v oddělení (např. v roce 2016/17 to bylo 23,8). Kapacita družin byla využita z 94,6 %. Na jednoho pedagogického pracovníka připadalo průměrně 18,7 žáka (v roce 2016/17 to bylo 19,9).

Školní kluby jsou určeny přednostně žákům druhého stupně základní školy, ale mohou je navštěvovat i žáci prvního stupně. Kluby nemají oddělení, vykazují jen zapsané účastníky, v sezoně 2019/20 do nich chodilo celkem 67 žáků, vzdělávalo je 8 pedagogů.

Tab. 26 Vývoj počtu školních družin a školních klubů

	Položka	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
ŠD	Počet oddělení	44	46	46	46	47
	Počet účastníků	1 050	1 073	1 088	1 066	1087
	Kapacita ŠD	1 072	1 102	1 127	1 127	1171
	Ped. pracovníků	55	55	53	57	63
	Z toho vychovatelé	51	54	53	53	55
ŠK	Počet účastníků	78	75	72	67	65
	Kapacita ŠK	115	103	103	103	103
	Ped. pracovníků	4	6	2	8	8
	Z toho vychovatelé	2	5	2	5	8

Pramen: Královéhradecký kraj

2.1.4.3.5.3 Sportovní zařízení

Níže uvedená tabulka znázorňuje přehled základních škol a sportovních zařízení, která mohou využívat. Naprostá většina škol má vlastní tělocvičnu a buď vlastní hřiště, nebo mají možnost využití hřiště jiného vlastníka (obec, Sokol, apod.)

Tab. 27 Sportovní zařízení škol

Škola	Tělocvična	Hřiště	Ostatní
Bartošovice v Orlických horách	Ano - vlastní	Ne	
Bílý Újezd	Ano - vlastní	Ano - obec	
Černíkovice	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Javornice	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Kvasiny	Ve výstavbě	Ano - vlastní	
Lhoty u Potštejna	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Lično	Ano - vlastní	Ano - Sokol	
Lukavice	Ano - vlastní	Ano - obec	
Orlické Záhoří	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Pěčín	Ano - obec	Ano - obec	
Potštejn	Ano - Sokol	Ano - Sokol	
Rokytnice v Orlických horách	Ano - vlastní	Ano - vlastní	sauna
Rybná nad Zdobnicí	Ano - obec	Ano - obec	
Rychnov nad Kněžnou, Javornická	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Rychnov n. K., Roveň	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Rychnov n. K., Masarykova	Ano - vlastní	Ano - obec	
Rychnov n. K., Mozaika, o.p.s.	Ne, využívají zařízení sousedních škol		

Rychnov n. K., Kolowratská	Ano – vlastní	Ne	
Skuhrov nad Bělou	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Slatina nad Zdobnicí	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Solnice	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Synkov-Slemeno	Ne	Ano - vlastní	
Vamberk	Ano - vlastní	Ano - vlastní	
Voděradý	Ano - vlastní	Ano - obec	sauna, bazén
Záměl	Ano - vlastní	Ano - vlastní	

Pramen: Závěrečné zprávy škol, vlastní šetření

Nově byla vybudována tělocvična v ZŠ a MŠ Kvasiny.

Školy, které nemají k dispozici tělocvičnu: ZŠ Mozaika a Synkov-Slemeno, využívají tělocvičny v nedalekých sousedních školách. Hřiště (vlastní či jiné) mají k dispozici všechny běžné základní školy v území. Další dvě školy mají saunu, jedna i bazén.

2.1.4.3.6 Investice do MŠ, ZŠ a gymnázia

V roce 2021 byla dokončena přestavba školy v Potštejně (IROP), přístavba školy v Kvasínách a výstavba nové školy v Černíkovcích.

V rámci dotační výzvy SPLAV - PRV (Program rozvoje venkova) byly v roce 2020/2021 podpořeny projekty: ZŠ Rokytice v Orlických horách - školní jídelna (dotace 208 000 Kč), obec Černíkovice - ZŠ Černíkovice – nová budova a vybavení (dotace 637 331 Kč), obec Orlické Záhory - pořízení vybavení do tamní ZŠ a MŠ (dotace 252 287 Kč).

Dále byla v území MAP vybudována a v srpnu 2020 zkolaudována nová budova Základní školy speciální Neratov v Bartošovicích v Orl. h. pro děti s postižením, která slouží i jako odlehčovací služba. Finančně se na projektu Sdružení Neratov, z.s. v hodnotě 18, 5 mil Kč. podílel také Královéhradecký kraj, obce, firmy a soukromí dárci i prostřednictvím veřejné sbírky.

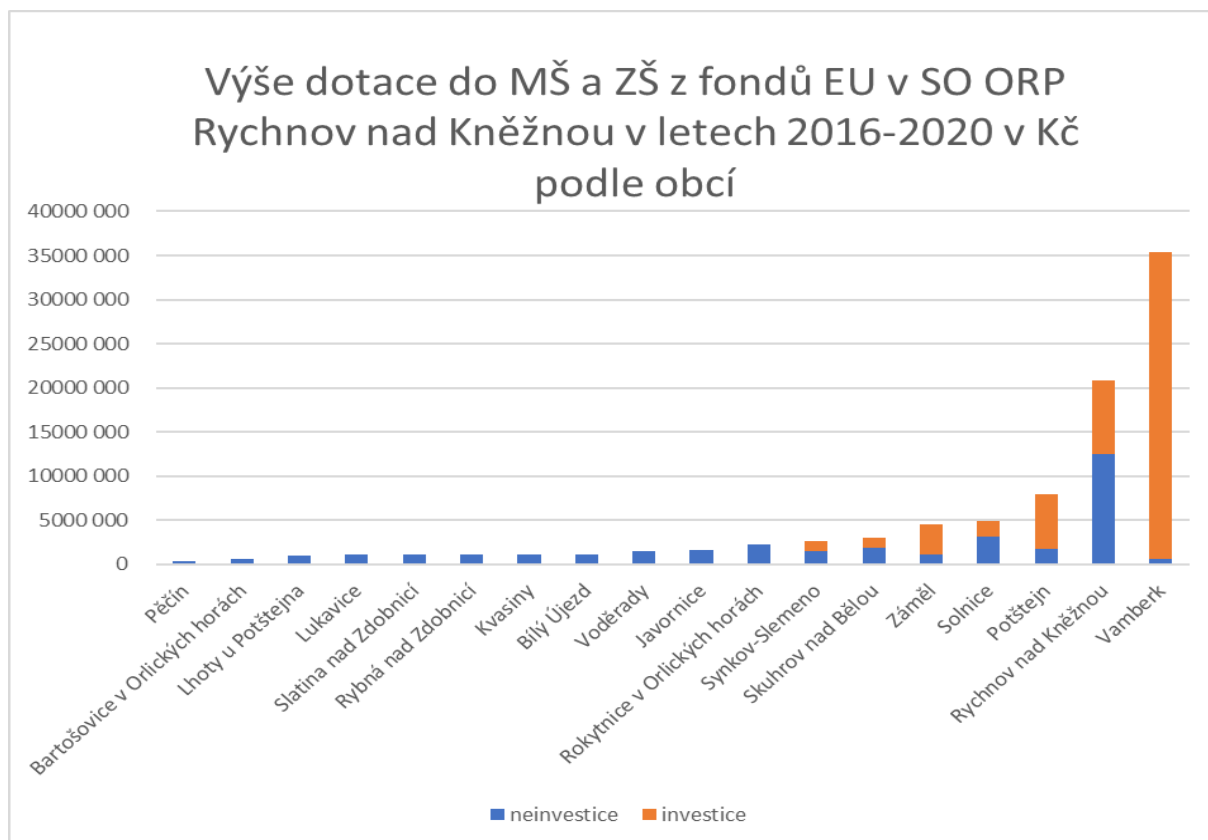
Během let 2016-2020 získaly školy vzdělávající děti do 15 let (MŠ, ZŠ a gymnázium) ve správním obvodu ORP Rychnov n. K. ze strukturálních fondů EU přes 92 mil. Kč. Téměř 2/3 směřovaly do investičních akcí z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) - více než 57 mil. Kč, třetina (téměř 35 mil. Kč) pak šla na neinvestiční „měkké“ aktivity prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (tzv. šablony).

V rámci IROPu byly realizovány projekty s výrazným objemem finančních prostředků. Přes 57 mil. Kč však získalo prostřednictvím 12 projektů pouze 7 obcí z 22, v nichž se nachází škola, a to: Vamberk (35 mil. Kč), Rychnov n. K. (9,5 mil. Kč), Potštejn (6 mil. Kč), Záměl (3,4 mil. Kč), Solnice (1,8 mil. Kč), Synkov – Slemeno a Skuhrov n. B (po 1 mil. Kč). Z výzev strategie komunitně vedeného místního rozvoje Sdružení SPLAV z.s. bylo administrováno 9 projektů v dotační výši 13 mil. Kč, dále ve výzvě MMR získaly 3 subjekty přes 44 mil. Kč. Z hlediska obcí získal nejvíce finančních prostředků Vamberk, a to zejména díky finančně náročnému projektu na rozšíření a rekonstrukci MŠ za cca 30 mil. Kč.

Proti tomu v OP VVV dotační podporu využila většina obcí Rychnovska a dotační prostředky pak víceméně odpovídaly počtu škol a dětí/žáků docházejících do škol v daných obcích.

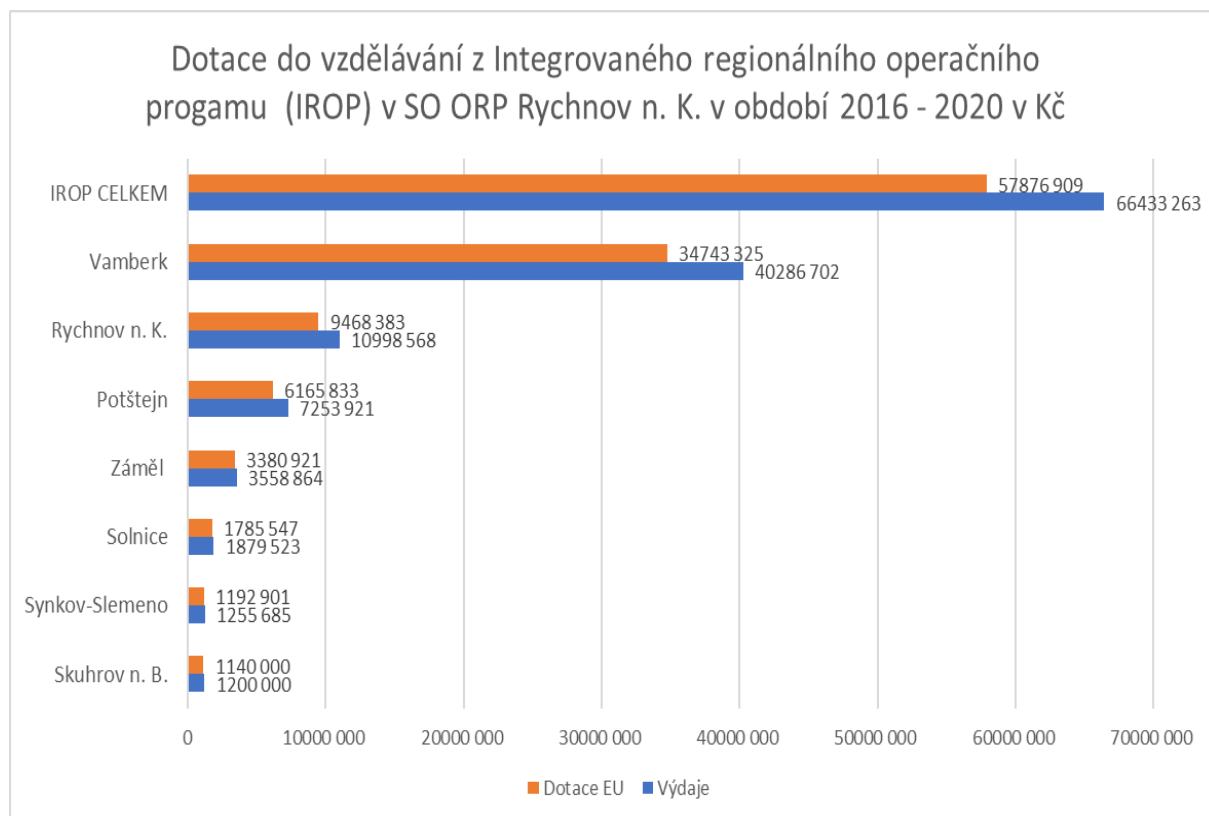
Tab. 28 Graf - Výše dotace do MŠ, ZŠ a gymnázia z fondů EU v letech 2016 – 2020 podle obcí

Pramen: MSSF – monitorovací systém strukturálních fondů

Tab. 29 Graf - Dotace do vzdělávání z Integrovaného operačního programu (IROP) v SO ORP Rychnov n. K. v letech 2016-2020 dle jejich výše v Kč

Pramen: MSSF – monitorovací systém strukturálních fondů

Tab. 30 Dotace do vzdělávání z IROP v SO ORP Rychnov n. K. v letech 2016-2020 dle jednotlivých projektů

Výzva	Žadatel	Projekt	Výdaje (Kč)	Dotace EU (Kč)
SPLAV-IROP	ZŠ Solnice	Modernizace vybavení učebny informatiky pro zkvalitnění výuky	833 002	791 352
SPLAV-IROP	ZŠ Solnice	Podpora řemesel na ZŠ Solnice a vybavení učebny fyziky	1 046 521	994 195
SPLAV-IROP	Obec Záměl	Multimediální učebna pro výuku jazyků pro ZŠ a MŠ Záměl	1 191 000	1 131 450
SPLAV-IROP	Gymnázium F. M. Pelcla	Biologie dětem	1 196 000	1 136 200
SPLAV-IROP	Obec Skuhrov n. B.	Rozšíření kapacity MŠ ve Skuhrově nad Bělou.	1 200 000	1 140 000
SPLAV-IROP	Obec Synkov-Slemeno	Výstavba přístupových ploch u školy Synkov - Slemeno	1 255 685	1 192 901
SPLAV-IROP	Obec Záměl	Zkvalitnění výuky Základní školy v obci Záměl - vytvoření odborné učebny praktické gramotnosti a stavební úpravy bezbariérovosti	2 367 864	2 249 471
SPLAV-IROP	Město Vamberk	Rekonstrukce objektu školních dílen ZŠ Vamberk včetně zajištění bezbariérovosti	2 496 583	2 371 754
SPLAV-IROP	Město Vamberk	Modernizace učebny chemie včetně zajištění bezbariérovosti ZŠ Vamberk	2 499 705	2 374 720
IROP	Obec Potštejn	Vybudování odborných učeben, vyřešení bezbariérovosti ZŠ Potštejn	7 253 921	6 165 833

IROP	ZŠ Javornická, Rychnov n.K.	Cesta za poznáním - zkvalitnění zázemí pro výuku klíčových kompetencí v ZŠ Javornická v Rychnově n. K.	9 802 568	8 332 183
IROP	Město Vamberk	Zvýšení kapacity předškolního vzdělávání ve městě Vamberk	35 290 413	29 996 851
CELKEM			66 433 263	57 876 909

Pramen: MSSF – monitorovací systém strukturálních fondů

V letech 2010 – 2015 využila dotaci na novou školu jen jedna základní škola a to ZŠ a MŠ Pěčín (přístavba ke stávající ZŠ). Nejvíce základních škol (přibližně třetina z celkového počtu ZŠ v území) využívalo dotace na zateplení budov a opravy vnějšího pláště, žádané byly stavební úpravy a vybavení na podporu podnětného venkovního prostředí školy (hřiště, zahrady, učebny v přírodě apod.).

Daleko více byly využívány dotace do vybavení základních škol. Přibližně polovina škol tehdy získala dotace na vybavení kmenových tříd (Černíkovice, Javornice, Kvasiny, Lukavice, Pěčín, Potštejn, Rychnov n. K., Javornická a Masarykova, Rokytnice, Slatina, Vamberk a Voděradý) a ještě častěji byly čerpány dotace, které souvisely s informačními technologiemi (vybavení počítačových učeben, software pro ICT techniku, interaktivní tabule, audiovizuální technika). Dotaci alespoň na některé z těchto vybavení využila prakticky každá škola.

2.1.4.3.7 *Komunikace škol s rodiči, žáky, veřejností*

Velkou změnu v komunikaci s žáky a rodiči přinesl přechod na distanční formu vzdělávání v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu kvůli pandemií COVID -19 v březnu 2020 a v říjnu 2020. Po počátečním období tápaní, kdy se komunikace učitelů s většinou žáků na jaře 2020 odehrávala nejvíce po e-mailu či po telefonu a hledání vhodných komunikačních platforem, se online vzdělávání přesunulo ve většině škol do prostředí sofistikované videokonferenční výuky zajišťované ponejví platformami Microsoft Teams nebo Google Meet.

Události spojené s koronavirem měly dle ČŠI pozitivní dopad na zvýšení míry digitalizace vzdělávacího procesu a jeho organizace. Negativně se projeví např. nerovnoměrností dopadů vzdělávání na jednotlivé žáky.

Distanční výuka byla v průběhu šk.roku 2021/22 rozšířena o tzv. hybridní, kdy učitelé v některých dnech vyučovali současně prezenčně ve škole a zároveň online pro žáky v karanténě či izolaci. Tato forma s sebou ovšem přinášela obrovské nároky na pozornost všech zúčastněných.

Podle tematické zprávy České školní inspekce (ČŠI) z května 2020 využívaly školy v Česku v měsíci dubnu pro komunikaci s rodiči a žáky různé platformy. Na prvním stupni základních škol se nejčastěji jednalo o WhatsApp, Skype a Facebook, na druhém stupni k nim ještě přibýly Bakaláři a Google Classroom.

Obecně lze říci, že komunikace s veřejností, zejména s rodiči dětí a žáků probíhala nejrozličnějšími způsoby. V mateřských školách převládalo osobní setkání dané každodenním kontaktem s rodiči. Schůzky s rodiči probíhají zpravidla jednou ročně. V základních školách probíhají třídní schůzky většinou 2-4x ročně. Mimoto mají ve většině škol ve vyhrazených dnech učitelé buď pravidelné konzultační hodiny, nebo možnost individuálně si sjednat schůzku, kde rodičům poskytují informace o prospěchu i chování žáků. Je již zcela běžné, že rodiče jsou informováni online: např. prostřednictvím Bakalářů, emailem či telefonicky.

Školy mají vlastní webové stránky, které pravidelně aktualizují a informují veřejnost o dění ve školách. Školy využívají i další možnosti komunikace, ať už místní tisk, zpravodaj města nebo obce, která je zřizovatelem školy, některé ZŠ mají i vlastní vývěsky. Vlastní školní časopis vydává např. ZŠ a MŠ Lukavice (2x ročně).

2.1.4.4 Základní umělecké vzdělávání

Základní umělecké vzdělávání patří v České republice podobně jako mateřské nebo základní školství pod formální vzdělávací systém - vede k dosažení určitého stupně vzdělání doloženého certifikátem, např. vysvědčením nebo diplomem.

Na území MAP Rychnovska je zřízena pouze jedna základní umělecká škola (ZUŠ), a to přímo v Rychnově nad Kněžnou. Zřizovatelem školy je obec

Tab. 31 Vývoj počtu ZUŠ v území a jejich charakteristiky^{*)}

Školní rok	Počet ZUŠ	Počet žáků	Počet pracovníků absolutně	Počet pracovníků přepočtený
2014/2015	1	770	26	20,5
2015/2016	1	763	30	21,3
2016/2017	1	763	31 + 3 neped.	20,8 + 2,2 neped.
2017/2018	1	772	30 + 3	20,8 + 2,5
2018/2019	1	764	29 + 3	20,9 + 2,5
2019/2020	1	785	28 + 3	21 + 0,3
2020/2021	1	760	28 + 3	21,2 + 0,4

^{*)} Do dat není započteno pracoviště ZUŠ Kostelec n. O. ve Vamberku.

Pramen: ORP

Počet žáků v ZUŠ v Rychnově nad Kněžnou v posledních letech kolísá kolem hodnoty 760 žáků. V ZUŠ působilo ve školním roce 2020/21 celkem 28 ped. pracovníků, kteří měli 21,2 přepočteného pracovního úvazku. Na jednoho přepočteného ped. pracovníka ZUŠ tak připadalo téměř 36 žáků.

Kapacita ZUŠ v Rychnově n. K. je dle aktuálního Rejstříku škol a školských zařízení 800 žáků a je naplněna z více než 95 %.

Ve Vamberku je dále odloučené pracoviště ZUŠ F. I. Tůmy, které má sídlo v Kostelci nad Orlicí ve stejnojmenném správním obvodu ORP. Do pracoviště ve Vamberku docházelo ve šk. roce 2020/2021 20 žáků do hudebního oboru a pracovalo zde 5 pedagogů. O rok dříve to bylo 43 žáků (z toho 30 v hudebních oborech a 13 ve výtvarném oboru) a pracovalo zde 8 pedagogů, v roce 2015/2016 to bylo 60 žáků a 7 pedagogů.

Tab. 32 Vývoj počtu žáků ZUŠ podle oborů^{*)}

Školní rok	Počet žáků	Taneční obory	Výtvarné obory	Literárně dramatické obory	Hudební obory
2014/2015	770	122	110	82	456
2015/2016	763	121	108	89	445
2016/2017	763	124	103	89	447

2017/2018	772	140	99	78	455
2018/2019	764	145	105	73	441
2019/2020	785	154	116	80	435
2020/2021	760	140	120	80	420

^{*)} Do dat není započteno pracoviště ZUŠ Kostelec n.O. ve Vamberku.

Pramen: ORP

Největší počet žáků dlouhodobě navštěvoval hudební obory. Ve školním roce 2020/21 tyto obory navštěvovalo více než 55 % všech žáků ZUŠ. Následoval obor taneční, výtvarný a literárně-dramatický.

2.1.4.5 Neformální a zájmové vzdělávání

Neformální vzdělávání se uskutečňuje mimo formální vzdělávací systém a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, které zájemcům nabízí záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů, založených na uceleném systému hodnot. Tyto aktivity bývají zpravidla dobrovolné. Organizátory jsou sdružení dětí a mládeže a další nestátní neziskové organizace (NNO), školská zařízení pro zájmové vzdělávání – především střediska volného času, vzdělávací agentury, kluby, kulturní zařízení a další.

2.1.4.5.1 Střediska volného času

Na území MAP Rychnovsko se nacházejí dvě střediska volného času (SVČ). V Rychnově nad Kněžnou je zřízeno Děčko – Dům dětí a mládeže, ve Vamberku je dům dětí a mládeže součástí ZŠ Vamberk. Celkový počet účastníků od roku 2017/2018 mírně klesá - ve školním roce 2020/2021 dosahoval 1227 účastníků, z toho více než dvě třetiny docházelo do SVČ v Rychnově n. K., necelá třetina pak do Vamberka. Přibližně tři čtvrtiny účastníků byli žáci základních škol, zbylou část doplňovali děti mateřských škol a ostatní účastníci.

Kapacity v zařízeních SVČ nejsou – na rozdíl od formálního vzdělávání - oficiálně stanovovány, nicméně dům dětí a mládeže v Rychnově uvádí „nejvyšší počet klientů zařízení“ ve výši 1 500.

Střediska volného času jsou školskými zařízeními, jejich posláním je motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež, ale i dospělé k rozvoji osobnosti, k získávání a rozvoji klíčových a odborných kompetencí, zejména smysluplnému využívání volného času, a to širokou nabídkou činností v bezpečném prostředí, s profesionálním týmem pedagogů. Činnost středisek volného času se uskutečňuje ve více oblastech zájmového vzdělávání nebo se zaměřuje na konkrétní oblast zájmového vzdělávání.

Střediska nabízejí aktivní využití volného času všem věkovým skupinám dětí a mládeže a organizují činnosti i pro dospělé či seniory. Organizují pravidelné zájmové útvary pro stálou skupinu účastníků (tzv. kroužky), podílejí se na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků, a dále organizují otevřené dlouhodobé i jednorázové aktivity, kurzy a jiné vzdělávací akce, tábory, spontánní aktivity, otevřené kluby, výukové programy pro školy navazující na průřezová témata školních vzdělávacích programů, adaptační programy v rámci prevence sociálně patologických jevů a řadu dalších činností.

Věnují se často i komunitnímu plánování, participaci, prevenci, vzdělávání pedagogů atd. Většina středisek volného času se stala přirozeným centrem společenského života v obci. Zapojují se do různých regionálních, krajských, republikových i evropských projektů, organizují výměnné a zahraniční pobyty, a rovněž stáží pracovníků.

Ve školním roce 2014/15 existovalo v České republice 312 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 272 744 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (74,1 %) a děti (13,5 %). Kontinuálně dochází k nárůstu zájmu, proto ve školním roce 2016/17 existovalo již 321 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 296 248 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (75,9 %) a děti (13,0 %). Počet účastníků každoročně roste, během pěti sledovaných let se zvýšil o 10,4 %. V roce 2019-2020 se v ČR evidovalo 334 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 310 043 účastníků. Nejvyšší podíl měli opět žáci (76,6 %) a děti (13,1 %).

Tab. 33 Vývoj počtu středisek volného času v území a jejich charakteristiky*)

Školní rok	Počet SVC	Počet účastníků	Počet zájmových útvarů (kroužků)	Počet pracovníků absolutně	V tom interní
2014/2015	2	1 780	178	85	6
2015/2016	2	1 743	162	82	6
2016/2017	2	1 705	169	87	7
2017/2018	2	1 833	200	89	7
2018/2019	2	1 783	173	70	6
2019/2020	2	1 582	171	82	5
2020/2021	2	1227	144	87	6

*) v území rovněž působí volnočasové středisko NELIN při ZŠ Solnice, které však není zařazeno do statistik

Pramen: Královéhradecký kraj

Počet zájmových kroužků závisí na možnostech obou SVC i okamžitém zájmu účastníků a vyvíjí se v souladu s počtem účastníků. V sezóně 2020/2021 v průměru navštěvovalo jeden zájmový útvar 8,5 účastníka (ve 144 kroužcích). Pro srovnání v sezóně 2015/2016 to bylo v průměru 11 účastníků (ve 162 kroužcích).

Většinu zaměstnanců obou SVC tvoří externí zaměstnanci, kteří vedou jednotlivé zájmové útvary (kroužky). Počet interních zaměstnanců je dlouhodobě neměnný (čtyři zaměstnanci v DDM v Rychnově a dva zaměstnanci ve Vamberku).

2.1.4.5.2 Neziskové organizace zabývající se vzděláváním působící v území

Kromě středisek volného času se neformálním a zájmovým vzděláváním v území zabývají také další organizace. Z velké části se jedná o nestátní neziskové organizace působících v nejrůznějších oblastech lidské činnosti a vzdělávání nebo práce s dětmi a mládeží jim slouží jako doprovodná činnost. Kompletní výčet těchto organizací je velmi obtížné zjistit, protože jejich aktivita je různá, navíc neexistuje spolehlivá databáze či seznam těchto organizací.

Organizace a spolky, jejichž doprovodnou činností je i vzdělávání či výchova dětí a mládeže, působí ve většině obcí v území. Jejich počet podle obcí je uveden níže v tabulce.

Tab. 34 Přehled neziskových organizací podle oborů a obcí

Obec	SDH	Další organizace se zaměřením na:				Organizace celkem
		sport	přírodu	kulturu	ostatní	
Bartošovice v Orlických horách	1	1	1		1	4
Bílý Újezd	3	2	1			6
Byzhradec	1	2	2		1	6
Černíkovice	2	2	1			5
Jahodov						0
Javornice	2	2	1			5
Kvasiny	1	4	2	1	1	9
Lhoty u Potštejna	1					1
Libel	1	1				2
Liberk	5		1			6
Lično	1	1	3			5
Lukavice	1	1	1			3
Lupenice	1	2	2		1	6
Orlické Záhoří	1		2			3
Osečnice	2	1	1			4
Pěčín	1	2	3		1	7
Potštejn	1	3	3	1	1	9
Rokytnice v Orlických horách	1	3	1	2		7
Rybná	1		1			2
Rychnov nad Kněžnou	6	10	4	2	2	24
Říčky						0
Skuhrov nad Bělou	3	1	1			5
Slatina nad Zdobnicí	1	3	2	1	1	8
Solnice	1	4	1	1	1	8
Synkov-Slemeno			1	1		2
Třebešov	1	2	1	1		5
Tutleky		1	1	1		3
Vamberk	1	5		1		7
Voděradý	5	2	1	1		9
Záměl	1	1	4	1		7
Zdobnice	1					1
Obce celkem	47	55	42	14	10	169

Pramen: vlastní šetření v obcích a jeho aktualizace v r. 2019/2020

Kromě dvou nejmenších obcí v území působily alespoň jedna organizace či spolek v každé obci. Nejaktivnější byly sbory dobrovolných hasičů, které vyvíjely svoji činnost ve 28 z 32 obcí Rychnovska (v některých obcích, které mají více částí, působilo i několik jednotek SDH).

Ve třech čtvrtinách obcí provozoval svoji činnost i nějaký sportovní oddíl – nejčastěji se jednalo o TJ Sokol (17 obcí). Z jednotlivých sportů byli nejaktivnější fotbalisté (10 obcí) a stolní tenisté (8 obcí), na území však působili i hokejisté, tenisté, šachisté, nohejbalisté, motoristé (vše alespoň ve dvou obcích) a individuálně i představitelé některých dalších sportů.

Nadpoloviční většina obcí měla i nějaký spolek, který se zaměřoval na aktivity související s přírodou. Jednoznačně na prvním místě byli myslivci (23 obcí), v obcích se dále realizovali zahrádkáři (7), včelaři (5), rybáři, chovatelé a kynologové.

V některých obcích působily i kulturní organizace, nejčastěji se jednalo o divadelní spolky (9 obcí), v několika dalších pak působily hudební skupiny. Další spolky a jiné neziskové organizace byly již v území mnohem méně zastoupeny.

2.1.5 Předpokládaný vývoj počtu dětí do 15 let v řešeném území

Předpokládaný vývoj počtu dětí byl zpracován v roce 2016 za celé území MAP Rychnovska, tj. správní území ORP Rychnov n. K. a obec Doudleby n/O. Práh prognózy byl stanoven na počátek roku 2025, aby obsahoval celé časové období realizace MAP s mírným přesahem několika let. Je vyhotoven za dvě věkové kategorie, a to děti mateřských škol a žáci základních škol.

K 1.1. 2016 se v řešeném území MAP nacházelo 5 523 dětí ve věku 0-14, které zde měly trvalé bydliště. Z této věkové skupiny bylo 1125 dětí v dokončeném věku 3-5 let, tj. přibližně počet dětí ve věku, ve kterém obvykle docházejí do mateřských škol a 3 283 dětí v dokončeném věku 6-14 let, tj. přibližně počet žáků ve věku povinné docházky do základních škol.

K 1.1. 2020 se v řešeném území MAP nacházelo 5 422 dětí ve věku 0-14, které zde měly trvalé bydliště. Z této věkové skupiny bylo 1104 dětí v dokončeném věku 3-5 let, tj. přibližně počet dětí ve věku, ve kterém obvykle docházejí do mateřských škol a 3 237 dětí v dokončeném věku 6-14 let, tj. přibližně počet žáků ve věku povinné docházky do základních škol.

Tab. 35a Počet dětí ve věku 0-14 let v území MAP (1.1.2016)

věk	počet dětí	věk	počet dětí	věk	počet dětí	věk	počet dětí
0	368	4	372	8	366	12	354
1	378	5	358	9	380	13	346
2	369	6	402	10	324	14	338
3	395	7	385	11	388	0-14	5 523

Pramen: ČSÚ, Krajská pobočka v Hradci Králové

Tab. 35b Počet dětí ve věku 0-14 let v území MAP (1.1.2020)

věk	počet dětí	věk	počet dětí	věk	počet dětí	věk	počet dětí
0	329	4	347	8	355	12	362
1	373	5	368	9	340	13	363
2	379	6	366	10	392	14	311
3	389	7	379	11	369	0-14	5 422

Pramen: ČSÚ, Veřejná databáze

Z rozdílů tabulek vyplývá poměrně trend mírného poklesu u nejmladších dětí a tak lze potvrdit níže provedené prognózy a postupný pokles. Nevíme však, nakolik bude hrát roli migrace, jednak obyvatel z města na venkov a jednak příliv a natalita rodin zaměstnanců nově rozšířených podniků automobilového průmyslu.

Prognóza v roce 2017:

Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, ve stejném období, tj. ve školním roce 2015/2016 chodilo do všech MŠ v území 1392 dětí a do ZŠ celkem 3025 žáků. Rozdíl mezi počtem dětí a žáků ve školách a skutečným počtem dětí daného věku je způsoben několika faktory - věk dětí dle docházky do škol není u každého u každého stejný (relativně velká část dětí má odklady školní docházky apod.) ne všechny děti, které zde žijí, docházejí do škol v území, nebo naopak, do školních zařízení v území dojíždějí i žáci mimo území Rychnovska.

V prognóze pro zjednodušení předpokládáme, že stejné vlivy budou působit i v následujících letech, proto budou pro každý rok upraveny počty dětí v mateřských školách i žáků v základních školách o koeficienty, které vycházejí pro školní rok 2015/2016 (u MŠ je hodnota koeficientu 1,24, tj. ve skutečnosti dochází do MŠ o cca čtvrtinu více dětí, než kolik jich je ve věku 3-5 let; u ZŠ je pak hodnota koeficientu 0,92).

Prognóza počtu dětí v MŠ do roku 2019 a žáků ZŠ do roku 2022 vychází z počtu již narozených dětí a provádí se pomocí posouvání jednotek věku do dalšího roku. S úmrtností v těchto věkových kategoriích není nutné vůbec uvažovat (z 1000 narozených dětí se věku 15 let dožije v průměru 996 chlapců a 997 dívek). Větší vliv samozřejmě bude mít migrace, nicméně pro území jako celek ji nezahrnujeme do výpočtu (za celý Královéhradecký kraj předpokládá prognóza ČSÚ v příštích letech minimální saldo migrace). Výsledky migrace se projeví spíše lokálně v některých MŠ či ZŠ.

Při prognóze do dalších let po roce 2019, resp. 2022 bylo nutné nejprve odhadnout počty narozených dětí. Ty byly stanoveny na základě vývoje počtu narozených dětí v území v posledních letech, současné věkové struktury a prognózy ČSÚ z r. 2014. Prognóza byla zpracovaná za jednotlivé kraje, v rámci řešeného území je předpokládáno stejné chování jako v celém Královéhradeckém kraji. Počet narozených by se měl do r. 2021 každoročně snižovat přibližně o 1-2 %. Po výpočtu narozených dětí bylo pokračováno stejnou metodou, jaká byla popsána (posouvání věkových skupin).

Počet dětí v mateřských školách bude v souvislosti se zvýšeným počtem narozených dětí v minulých letech ještě přibližně rok velmi mírně narůstat. Maxima by mělo být dosaženo ve školním roce 2017/2018, poté bude pravděpodobně již počet dětí postupně klesat. K největšímu poklesu by mělo dojít hned v následujícím roce 2018/2019, kdy se předpokládá pokles o 33 žáků, tj. o 2,4 procentního bodu ve srovnání s předchozím rokem. Na prahu prognózy by mělo v území žít dle výpočtu 1053 dětí ve věku 3-5 let (do MŠ by mělo docházet 1 303 dětí), což je o 6,4 % méně ve srovnání s počátkem roku 2016.

Doplnění výsledků z r. 2020: Odhad počtu mladších dětí ve věku 3-5 let, kteří většinou ještě nebyly v době zpracování prognózy narození, se přibližně potvrdil. K 1.1. 2020 v území žilo 1 104 dětí, přitom odhadováno bylo 1 111 dětí. Proti tomu příliš nevyšly prognózy počtu dětí ve věku 6-14 let – odhadováno bylo 3 351 dětí, skutečný stav k 1.1.2020 byl ale jen 3 237 dětí. Původní věková struktura před 4 lety totiž naznačovala mnohem vyšší počty. Ve věku 2-5 let (tj. děti, které se v průběhu 4 let mezitím posunuly do odhadované věkové kategorie) žilo více dětí, než v kategorii dětí 11-14 let, které naopak z odhadované věkové kategorie vypadly. Přitom ale ve skutečnosti počet dětí ve věkové skupině 6-14 let za poslední 4 roky klesl. S největší pravděpodobností tak došlo k relativně významnému vystěhování dětské složky populace z území MAP, které nebylo prognózou podchyceno

Tab. 36 Počet osob ve věku 3-14 let

Rok (1.1.)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
3-5 let	1 125	1 136	1 142	1 115	1 111	1 095	1 085	1 074	1 063	1 053
6-14 let	3 283	3 303	3 325	3 370	3 351	3 405	3 393	3 392	3 369	3 325

Pramen: Podklady ČSÚ, vlastní výpočty Sdružení SPLAV, z.s.

Tab. 37 Počet dětí v MŠ a žáků v ZŠ

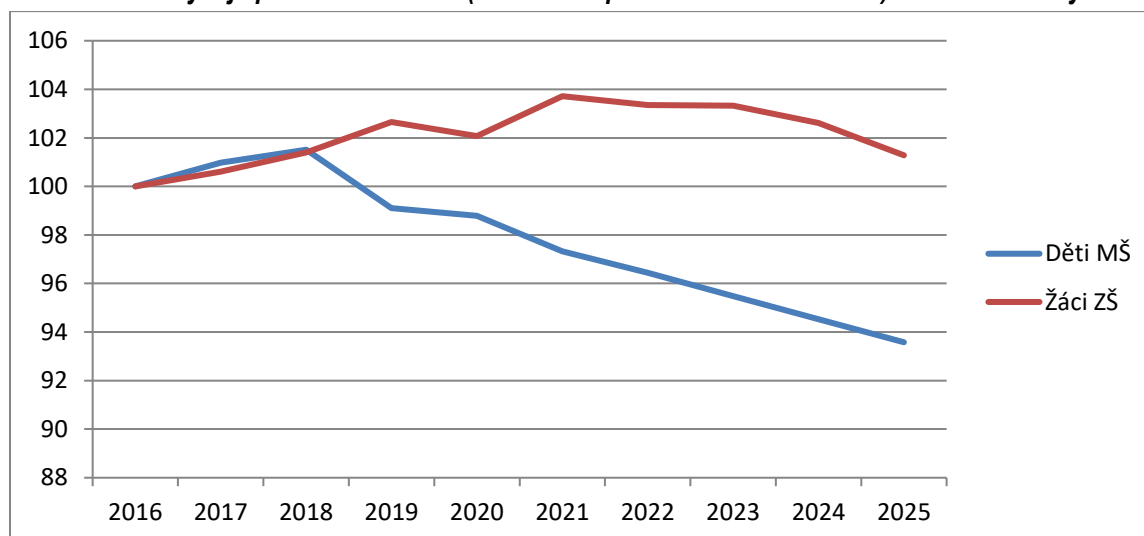
Školní rok	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Děti MŠ	1 392	1 406	1 413	1 380	1 375	1 355	1 343	1 329	1 316	1 303
Žáci ZŠ	3 025	3 043	3 067	3 105	3 088	3 177	3 126	3 126	3 104	3 064

Pramen: Podklady ČSÚ, vlastní výpočty Sdružení SPLAV, z.s.

Tab. 38 Index vývoje počtu dětí 3-14 let

Rok (1.1.)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
3-5 let	100,0	101,0	101,5	99,1	98,8	97,3	96,4	95,5	94,5	93,6
6-14 let	100,0	100,6	101,4	102,7	102,1	103,7	103,4	103,3	102,6	101,3

Pramen: Podklady ČSÚ, vlastní výpočty Sdružení SPLAV, z.s.

Tab. 39 Index vývoje počtu dětí 3-14 let (a zároveň i počtu dětí MŠ a žáků ZŠ) v území MAP Rychnovsko

Pramen: Podklady ČSÚ, vlastní výpočty Sdružení SPLAV, z.s.

Podle prognózy i jejího krátkodobého potvrzení vývojem bude počet žáků v základních školách se bude zvyšovat ještě několik let, nárůst však nebude skokový, ale postupný, meziročně vždy max. o 1,5 %. Maximálního počtu dětí ve věku 6-14 let a tím i žáků v základních školách by mělo být dosaženo ve školním roce 2020/2021 (ve srovnání

se současným stavem se jedná o nárůst o 3,7 %). Po tomto roce by i na základních školách měl nastat obrat a počet žáků se začne pomalu snižovat. Na konci období by mělo být v území podle prognózy 3 325 dětí v uvedeném věku (do ZŠ by mělo chodit 3 064 žáků), což je stále o 1,3 % více než počátkem roku 2016.

Předpokládaný vývoj však bezesporu nebude rovnoměrný po celém území. Zejména ve školách v okolí průmyslové zóny Solnice-Kvasiny, ale i přímo v Rychnově n/K, kde velká část zaměstnanců průmyslové zóny trvale či přechodně bydlí, bude pravděpodobně v příštích 2-3 letech docházet k většímu nárůstu počtu dětí a tím i naplněnosti mateřských a základních škol, zatímco v dalších lokalitách bude zájem o školy nižší. Nicméně i přechodně zvýšený zájem o využívání škol a školních zařízení v exponovaných lokalitách by měl poptávku uspokojit a nelze předpokládat výstavbu dalších škol. Na druhé straně by nemělo docházet v příštích letech ani k zásadnímu úbytku počtu dětí, takže nepředpokládáme ani rušení stávajících škol.

2.1.6 Zajištění dopravní dostupnosti škol v území, dojíždka a vyjíždka do škol

Data o vyjíždce a dojíždce (nejen) do škol mimo obec trvalého bydliště se zjišťují vždy při sčítání lidu, domů a bytů 1x za 10 let. Poslední sčítání, z něhož čerpáme data, proběhlo už v březnu 2011. Při tomto sčítání byla mj. zjišťována vyjíždka a dojíždka žáků a studentů do škol (úhmem) a také zvlášť vyjíždka a dojíždka žáků ve věku do 14 let. Vzhledem k tomu, že na celkové dojíždce a vyjíždce do škol se z významné části podílejí studenti středních a vyšších škol, kteří by celkové výsledky výrazně zkreslovali, uvažujeme pouze vyjíždku a dojíždku žáku ve věku 6-14 let, tj. přibližně žáků základních škol (i když tato věková kategorie zahrnuje i studenty nižších ročníků víceletých gymnázií).

Vyjíždka a dojíždka do mateřských škol není centrálně statisticky sledována, je možné ji zjistit pouze místním šetřením. Byla tedy zjišťována v roce 2016 v rámci jednotlivých návštěv škol v území. Pokud je v obci MŠ, ve velké většině případů do ní také dítě dochází. Existují určité výjimky, kdy rodiče vozí děti např. do mateřských škol v Rychnově n/K. Pokud v obci není MŠ, rodiče využívají školu v nedaleké sousední obci. Pro velkou část území Orlických hor je „střediskovou“ mateřskou školou MŠ v Rokytnici v O.h., kam dojíždějí rodiče s dětmi např. ze Zdobnice či Říček v O.h. Vyjíždka do MŠ se odehrává převážně v rámci správního území ORP Rychnov n/K, i když podle šetření se vyskytly případy, že do území dojíždějí i děti z Opočna (do MŠ Solnice), Častolovic (Synkov-Slemeno) nebo i Polska (Orlické Záhory). Novější ověření neproběhlo a srovnání bude možné až v rámci evaluace období z údajů roku 2021.

Srovnání se staršími daty nemá smysl, neboť sčítání 2001 bylo hodnoceno podle trvalého pobytu, kdežto poslední sčítání 2011 bylo sledováno podle obvyklého pobytu, který se mnohem více blíží skutečnému bydlišti žáků. Při sčítání 2001 tak byla logicky mnohem vyšší míra dojíždkovosti a vyjíždkovosti.

Tab. 40 Dojíždějící a vyjíždějící děti ve věku 6-14 let do škol mimo obec bydliště

	Dojíždějící děti		Vyjíždějící děti		Saldo dojíždky a vyjíždky
	absolutně	Podíl na celkové vyjíždce (%)	absolutně	Podíl na celkové vyjíždce (%)	
Dojíždějící a vyjíždějící celkem v území MAP	386	100,0	350	100,0	36
z a do jiných obcí v rámci okresu	371	96,1	329	94,1	42
z a do jiných okresů kraje	0	0,0	5	1,4	-5
z a do jiných krajů v ČR	15	3,9	16	4,5	-1

Pramen: ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 2011

V roce 2011 podle dat SLDB vyjíždělo v území MAP do škol mimo obec bydliště 350 žáků, tj. přibližně 12 % všech žáků, kteří v té době navštěvovali základní školu. Vzhledem k tomu, že v území MAP převládají obce střední a malé velikosti, se jedná o podíl poměrně nízký a tedy příznivý. Na druhou stranu je třeba konstatovat, že se jedná pouze o dojížděku mimo hranice správního území obce. V území MAP se vyskytuje poměrně dost obcí s několika částí či katastrálními územími v poměrně velké vzdálenosti od sebe (zejména pak na území Orlických hor). I z těchto částí je mnohdy složitá dojížděka do škol do části obce, ve které se nachází škola.

Pokud žáci vyjížděli do jiné obce, v naprosté většině se jednalo o sousední obce v malé vzdálenosti, jen nepatrné procento žáků vyjíždělo mimo okres Rychnov nad Kněžnou. Kvůli poloze území MAP při hranici kraje byla dokonce vyšší vyjížděka mimo kraj než v rámci Královéhradeckého kraje.

Do škol v území MAP dojíždělo ve stejné době 386 žáků z jiných obcí, opět v převážné většině z okresu Rychnov n/K. Pouze zlomek dětí dojížděl z jiných krajů, jednalo se především o školy na jihovýchodě území MAP při hranicích s Pardubickým krajem. Výrazně dojížděkové školy byly obecně všechny základní školy, které poskytovaly úplné základní vzdělání (1.-9. ročník), a také speciální školy.

Rozdíl mezi počtem dojíždějících a vyjíždějících žáků udává tzv. saldo dojíždějících a vyjíždějících. V území ORP dosahovalo kladných hodnot (více dětí do škol v území dojíždělo než z něj vyjíždělo) ve výši 36 žáků. Kladné saldo bylo způsobené především tím, že se v území nachází okresní město Rychnov n/k, které stahovalo žáky do běžných základních škol i speciálních škol, do kterých ve větší míře dojížděli žáci ze sousedních ORP okresu Rychnov n/K. Ve srovnání jiných okresních měst byl Rychnov n/K spíše menším centrem, naprostá většina ostatních okresních měst měla vyšší aktivní dojížděkové saldo.

2.1.7 Sociální situace v území MAP

2.1.7.1 Sociálně patologické jevy

Obecně lze konstatovat, že školy jak základní tak i mateřské jsou schopny s pomocí současné platné legislativy a metodického vedení reagovat na vzniklé sociálně patologické jevy. Podle orgánu sociálně právní ochrany dětí mají školy na Rychnovsku nastavené systémy, které detekují patologické jevy a s pomocí současných nastavených postupů tyto věci řeší. Nicméně spolupráce zainteresovaných stran při řešení sociálně patologických jevů nebývá zcela funkčně propojena a bez spolupracujících rodičů se tato síť stává v mnoha případech nefunkční.

K nejčastějším společensky nebezpečným jevům patří záškoláctví, vandalismus a šikana. Dále sem spadají poruchy chování, násilí, terorismus, kriminalita, rasismus, drogové závislosti, alkoholismus, prostituce, pornografie a gamblerství.

V mateřských školách se sociálně patologické jevy vyskytují jen v ojedinělých případech, v základních školách je jejich výskyt o něco vyšší, zejména na 2. stupni. Dle závěrečných zpráv škol se nejčastěji vyskytují občasné projevy vandalismu nebo záškoláctví, jen výjimečně pak šikana, případně další sociálně patologické jevy.

Školy v řešeném území mají většinou zpracované tzv. Minimální preventivní programy, které jsou součástí školního vzdělávacího programu.

2.1.7.2 Výskyt sociálně vyloučené lokality

Dle internetové stránky http://www.esfcr.cz/mapa/int_CR.html se na území MAP nacházela jedna sociálně vyloučená lokalita, a to v Rychnově nad Kněžnou.

Jednalo se o dva dvoupatrové cihlové domy, celkově s 22 byty (všechny 3. kategorie). Lokalita se nacházela podél řeky, cca 10 min. chůze od náměstí v běžné zástavbě rodinných domů. Vlastníkem nemovitosti byla obec. Bydlelo zde odhadem 100 obyvatel, z toho cca 90 % Romů. Polovinu obyvatel tvořily děti do 15 let. Detailnější informace o způsobech vzdělávání dětí a žáků v této lokalitě nebyly zjištěny.

Informace výše byly čerpány z Mapy sociálně vyloučených, nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR v letech 2007-2013. Tato mapa byla jedním z významných výstupů projektu Ministerstva práce a sociálních věcí – „Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“, který byl realizován společností GAC spol. s r. o. a doposud nebyl aktualizován.

2.1.7.3 Sociální a další služby zaměřené na děti, mládež a rodiče poskytované v regionu

Mateřské centrum Jája, Rychnov nad Kněžnou

Centrum nabízí volnočasové aktivity pro děti v předškolním věku a rodiče na mateřské a rodičovské dovolené. Pořádá počítačové a jazykové kurzy pro rodiče i děti, workshopy, přednášky, cvičení, výlety a velký karneval pro veřejnost jednou ročně.. Nabízí službu hlídání dětí a provozovalo hernu.

MC Vamberecký Dráček o.s., Vamberk

Mateřské centrum nabízí volnočasové aktivity pro děti v předškolním věku a rodiče na mateřské a rodičovské dovolené. Provozuje hernu, bazárek, cvičení, masáže miminek, organizuje nejrůznější pravidelné akce (výlety, přednášky apod.).

OS Solnický Brouček, Solnice

Mateřské centrum nabízí volnočasové aktivity pro děti v předškolním věku a rodiče na mateřské a rodičovské dovolené. Pořádá workshopy, besedy a výlety, nabízí a zprostředkovává poradenství. Provozuje hernu a několikrát ročně pořádá velký bazar dětského oblečení, hraček a vybavení pro veřejnost. V rámci pravidelných programů i akcí pro veřejnost podporuje zapojení rodičů a dalších členů rodiny formou dobrovolnické pomoci a ti tak mohou aktivně uplatnit své znalosti a dovednosti.

Rodinné centrum Rybka - Rychnov nad Kněžnou

Aktivita Sboru Jednoty bratrské v Rychnově n. K., sloužící rodičům a jejich dětem. Provozují pro děti hernu, pořádají výtvarníčení, pohybové hry, divadlo, pohádky, padák, říkanky, zpívánky a nově také tzv. výchovné okénko – diskuzi s rodiči nad úryvkem z knihy o výchově dětí. Centrum pořádá besedy a kurzy o výchově a partnerství od odborníků, jednorázové akce pro celou rodinu a výlety pro celé rodiny.

OD5K10, o.s.

Provozovatel nízkoprahového zařízení (Centrum 5KA) pro rizikové děti a mládež. V souvislosti s pandemií Covidu byla cílová skupina rozšířena na děti a mládež od 6 (dříve od 11) do 26 let a nově zahrnuje i prvostupňové děti. Pomáhá a radí mladým lidem v těchto oblastech: rodina, partnerské vztahy a sexualita, problémy se zákonem, úspěšnost ve škole, závislosti, šikana, bydlení, finance, volný čas, práce, zvládání krizových situací. Pomáhá

dětem kvalitně trávit volný čas, nabízí doučování. Pořádá letní tábor pro děti. Zařízení disponuje hudební zkušebnou, mnoha deskovými hrami a časopisy.

Centrum Orion, z.s., Rychnov nad Kněžnou

Organizace, která podporuje rodiny s dětmi s handicapem, aby mohly žít stejný život jako jejich zdraví vrstevníci. Poskytuje sociální služby (osobní asistenci, centrum denních služeb) a nabízí aktivity pro celé rodiny (výlety, exkurze, rekondiční pobyty, letní tábory, přednášky, semináře pro rodiče apod.).

Dětské skupiny, Rychnov nad Kněžnou

Nabízí celodenní péči o dítě od 12. měsíců do 6 let (max. 6 dětí s 1 pečovatelkou). Pro děti zajišťují hernu, stravu i pitný režim, celodenní program, výlety a logopedická cvičení. V Rychnově fungují od roku 2018 čtyři dětské skupiny, každá s kapacitou 12 dětí: Hravý Skubiček z. s., Křemílkova chaloupka z. s. a Tvořivé Království z. s. Při ZŠ Mozaika, o.p.s. působí od roku 2018 dětská skupina Kamínek.

2.1.7.4 Školská poradenská zařízení (PPP, SPC)

V území fungují dvě Školská poradenská zařízení (ŠPZ), která zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání.

Obě organizace sídlí v Rychnově n. K. a jsou součástí Pedagogicko – psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Královéhradeckého kraje.

Pedagogicko-psychologická poradna

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP) poskytuje komplexní psychologické a speciálně pedagogické služby dětem a mládeži od 3 do 19 let.

Posláním PPP je pomoc konkrétnímu dítěti, jeho rodičům a případně učitelům. Jakékoli potíže, ať už se jedná např. o poruchy učení, hyperaktivitu apod., mohou negativně ovlivňovat oblast prožívání či chování a pokud nejsou řešeny, mohou představovat zátěžovou situaci, opakovaný neúspěch, nepochopení okolí. Pracovníci PPP se snaží o vyřešení těchto problémů v rámci celého systému - tedy školního i rodinného prostředí. Snaží se nalézt metody, jakými dítěti, klientovi pomoci, odlehčit mu od jeho potíží. Někdy se klientem PPP stává celá školní třída, ve které se vyskytují obtíže např. v mezilidských vztazích.

PPP poskytuje následující služby:

- Individuální vyšetření
- Skupinová vyšetření
- Individuální psychoterapeutické služby
- Rodinná terapie
- Speciálně pedagogické služby
- Vrstevnické skupiny (skupinová intervence)
- Služby pro učitele a rodičovskou veřejnost

Speciálně pedagogické centrum

Speciálně – pedagogické centrum (SPC) poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání dětí a žáků, kterým byla diagnostikována vada řeči, poruchy autistického spektra či mentální postižení.

Pracovníci se snaží zmapovat společně s rodiči a učiteli míru rozvoje jednotlivých schopností a následně pomáhají utvářet situaci tak, aby dítě, žák nebo student mohl být ve svém individuálním rozvoji úspěšný. Využívají k tomu např. podpurná opatření do vzdělávání, spolupodílení se na diagnostice vady či případnou intervenci a zkvalitňování životních podmínek.

Tým odborných pracovníků, který tvoří psycholog, speciální pedagožky a sociální pracovnice, vychází z myšlenky, že každý se může rozvíjet, pokud k tomu má vhodné podmínky.

2.1.8 Návaznost na dokončené základní vzdělávání

2.1.8.1 Vazba středoškolského vzdělávání na základní vzdělávání

V řešeném území se nacházejí dvě střední školy (obě v Rychnově n. K.) - Gymnázium Františka Martina Pelcla a Vyšší odborná škola a střední průmyslová škola.

Studium na gymnáziu je čtyřleté a osmileté. Vzdělávání je poskytováno v jedné třídě osmiletého a dvou třídách čtyřletého studia v každém ročníku. Na gymnáziu působilo v roce 2021 41 pedagogických a 10 nepedagogických pracovníků. Ve školním roce 2020/2021 na gymnáziu studovalo 437 žáků, z toho 230 žáků v osmiletém studiu a 207 žáků ve čtyřletém studiu. Ve školním roce 2019/2020 na gymnáziu studovalo 436 žáků, z toho 229 žáků v osmiletém studiu a 207 žáků ve čtyřletém studiu. Pro srovnání ve školním roce 2015/2016 na gymnáziu studovalo 442 žáků, z toho 219 žáků v osmiletém studiu a 223 žáků ve čtyřletém studiu.

Na školní rok 2020/2021 se přijímacích zkoušek do 1. ročníku zúčastnilo 93 žáků do osmiletého studia (přijato bylo 30 žáků) a 97 žáků do čtyřletého studia (přijato bylo 54 žáků). Na školní rok 2016/2017 se přijímacích zkoušek do 1. ročníku zúčastnilo 53 žáků do osmiletého studia (přijato bylo 30 žáků) a 85 žáků do čtyřletého studia (přijato bylo 51 žáků).

VOŠ a SPŠ vznikla v roce 2008 jako nový subjekt sloučením tehdejší průmyslové školy a odborného učiliště. Škola má charakter multioborového subjektu-vyučuje tříleté obory vzdělání ukončené výučním listem, čtyřleté obory vzdělání s maturitní zkouškou, nástavbový obor a obory vyšší odborné školy. Obory zároveň spadají do několika skupin lišících se odborným profilem. Jsou to technické obory se zaměřením na automobily (mechanik opravář motorových vozidel, autoelektrikář, autoklempíř, autolakýrník, autotronik), strojírenství (strojírenství, provozní technika), stavebnictví (kominík), dřevoobory (truhlář) a službové obory (kuchař, prodavač, obchodník a gastronomie).

Ve školním roce 2017-2018 došlo k útlumu službových oborů, kdy bylo na základě rozhodnutí zřizovatele zrušeno přijímání žáků do prvního ročníku v oborech prodavač, obchodník a gastronomie. Tyto obory na škole pouze dobíhaly. Zároveň byl otevřen nový tříletý učební obor operátor skladování. Vzhledem k nízké naplněnosti některých oborů ve škole vznikaly víceoborové třídy.

Na této škole působilo v sezoně 2020/2021 49,08 přepočteného počtu pedagogických pracovníků a 24,5 přepočteného počtu nepedagogických pracovníků (vč. VOŠ). Studovalo zde 158 žáků (210 ve šk. roce 2018/19) ve čtyřletých studijních oborech a 208 žáků (166) ve tříletých učebních oborech a 11 studentů VOŠ (46).

Více o obou středních školách v regionu je součástí dokumentu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Královéhradeckého kraje v jeho aktuálním znění.

Z hlediska návaznosti však žáci zdaleka nenastupují jen střední školy v obvodu ORP, ale postupují do řady škol v sousedních regionech i okresech. Mobilita v tomto ohledu je velká. Má smysl se spíše zabývat vypadáváním žáků ze základní povinné školní docházky a jejich odchody v prvních ročnících středních škol. Tyto údaje však není snadné zachytit.

2.1.8.2 Možnosti uplatnění na trhu práce

V současné době nabízí území obecně dobré uplatnění na trhu práce. Velmi dobrá je situace zejména v technických a souvisejících profesích. Naopak v dalších oborech může být situace velmi složitá pro velkou konkurenci v platech a malé kapacitě míst.

Co se týká velikostní struktury podniků, jednoznačně největším zaměstnavatelem v území MAP je kvasinská pobočka podniku ŠKODA AUTO, a.s. s přibližně 9000 zaměstnanci v roce 2020. Ještě počátkem roku 2014 zaměstnával podnik cca 4000 zaměstnanců. Od roku 2015 však docházelo k výraznému rozšiřování výroby a tím i nárůstu počtu zaměstnanců. Ve 2. polovině roku 2016 pobočka zaměstnávala přibližně 6 tis. zaměstnanců s tím, že se výroba v závodě dále rozšiřovala. Na konci roku 2017 počet pracovníků v pobočce činil přibližně 8 000 zaměstnanců. V celkovém součtu se však v navázaných subjektech a vlastní pobočce pohybuje počet míst kolem 14 000 zaměstnanců, což i při velké části pracovníků ze vzdáleného okolí naprosto decimuje trh práce v regionu.

Co se týká velikostní struktury podniků, z hlediska oficiální statistiky převažují v území menší a střední podniky. V území tak podle údajů ČSÚ není ani jediný podnik s více než 1 000 zaměstnanci. Největší zaměstnavatelé v r. 2020 jsou ESAB Vamberk, s.r.o. (výroba drátěných výrobků, řetězů a pružin), ASSA ABLOY Rychnov, s.r.o. (výroba zámků a kování) a Simonides Plasticos Czech, s.r.o. v Rychnově n/K (výroba dílů a příslušenství pro motorová vozidla) – všechny tři v kategorii 500 -1 000 zaměstnanců.

Další dva podniky měly mezi 200-250 zaměstnanci – Sdružení Neratov., z.s. (organizace zaměstnávající převážně handicapované občany) a Pewag, s.r.o. (výroba kovodělných výrobků).

Z dalších významných výrobních společností, které zaměstnávaly více než 100 pracovníků, je možno uvést společnost ŘETĚZY VAMBERK spol. s r.o. (výroba a opravy ložisek, ozubených kol, převodů a jiných dílů), Aquaservis, a.s., Rychnov n/K (Výroba a rozvod vody), Vaspo Vamberk, s.r.o. (Stavební závod), ASV výrobní družstvo Solnice (výroba příslušenství motorových vozidel), Mados MT, s.r.o., Lupenice (Výstavba pozemních staveb), Matrix, a.s., Třebešov (Výroba pilařská), Charvát, a.s., Doudleby n/O (Výroba minerálních výrobků), Frostfood, a.s., Rokytnicev O.h. (výroba hotových pokrmů).

Největším zaměstnavatelem nevýrobní sféry je Oblastní nemocnice Rychnov nad Kněžnou, v níž pracuje kolem 450 zaměstnanců, v dlouhodobém měřítku jejich počet spíše klesá. Jde zároveň o jednu z mála provozoven, kde pracuje výrazně více žen než mužů (cca 80 %). Rychnovská nemocnice je však součástí Nemocnice Náchod, proto není uvedena ve statistice největších zaměstnavatelů na Rychnovsku.

2.1.9 Vyhodnocení dotazníkových šetření v MAP 1

2.1.9.1 Dotazníkové šetření realizované MŠMT v letech 2015 - 2016

Dotazníkové šetření potřeb základních škol v rámci projektu MAP OP VVV probíhalo od 7. 12. 2015 do 1. 2. 2016 ve všech mateřských a základních školách v ČR. Zúčastnily se ho všechny ZŠ a téměř všechny MŠ v regionu (neúčastnila se ho jen 1 MŠ). V květnu pak proběhlo 2. kolo, kterého se zúčastnila zbylá MŠ v území, účast tak byla v regionu 100 %.

Dotazník obsahoval u MŠ 9 okruhů dotazování, u ZŠ pak 10 okruhů: Podpora inkluzivního/společného vzdělávání; Čtenářská gramotnost; Matematická gramotnost; Jazyková gramotnost (pouze u ZŠ); Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě; Podpora polytechnického vzdělávání; Podpora sociálních a občanských dovedností a dalších kompetencí; Podpora digitálních kompetencí pedagogických pracovníků; Rozvoj infrastruktury základní školy; Hlavní a další priority rozvoje

Výsledky průzkumu byly zaslány každé škole a sloužily mj. jako podklad ke stanovení témat projektů zjednodušeného financování (tzv. šablon). Zpracovatel získal prostřednictvím odboru školství, mládeže a tělovýchovy úřadu města RK agregované výsledky za SO ORP Rychnov n. K.

Tab. 41 Hlavní oblasti rozvoje u ZŠ a MŠ

Hlavní oblasti rozvoje podporované z OP	Pořadí podle potřeb škol			
	Základní školy		Mateřské školy	
	ORP RK	ČR	ORP RK	ČR
A. Podpora inkluzivního / společného vzdělávání	5	4	3	3
B. Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti	3	2	2	4
C. Podpora rozvoje matematické gramotnosti	4	3	6	5
D. Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě žáků	6	6	5	6
E. Podpora polytechnického vzdělávání	2	5	4	2
F. Rozvoj infrastruktury školy, vč. rekonstrukcí a vybavení	1	1	1	1

Pramen: Dotazníkové šetření MŠMT

V území ORP Rychnov chtěly základní školy rozvíjet především svoji infrastrukturu, čímž se nelišily od celostátních výsledků. Na dalším místě se již objevovala podpora polytechnického vzdělávání, zatímco v ČR tato priorita nebyla příliš důležitá. V ostatních okruzích se pak území příliš neodlišovalo od celostátních průměrů.

Mateřské školy chtěly rovněž nejčastěji rozvíjet svoji infrastrukturu, na dalším místě pak podporovat čtenářskou gramotnost.

Tab. 42 Investice do infrastruktury v letech 2010-2015

Investice v letech 2010–2015	ORP RK	CR
Celkový podíl škol, které v posledních 5 letech investovaly z EU do infrastruktury školy (stavba, rekonstrukce, modernizace budovy, učebny, místnosti, dvora atp.)	56 %	53 %

Celkový podíl škol, které v posledních 5 letech investovaly z EU do vnitřního vybavení školy	96 %	90 %
--	------	------

Pramen: Dotazníkové šetření MŠMT

Více než polovina škol investovala z prostředků EU do staveb a modernizací budov a jejich částí, téměř všechny školy pak využily dotace na vnitřní vybavení školy.

Z modernizací se nejčastěji realizovaly projekty na zateplení budov (přibližně třetina ZŠ) a také rekonstrukce učeben informatiky (20 % ZŠ). Ještě více se uplatňovaly dotace na vnitřní vybavení škol, téměř dvě třetiny je využily na nákup interaktivních tabulí a také audiovizuální techniky. Přibližně polovina škol si vybavila počítačové učebny, ať už novými počítači nebo softwarem pro tuto techniku.

U modernizací mateřských škol byly rovněž nejčastější projekty na zateplení budov, hned za nimi pak MŠ prováděly stavební úpravy na podporu podnětného venkovního prostředí (zahrady, hřiště). Pokud se týká vnitřního vybavení MŠ, nejčastěji se investovalo do vybavení informační technikou pro potřeby pedagogických pracovníků, ale také do nových didaktických pomůcek.

Dalším okruhem v dotazníku byla podpora inkluzivního/ společného vzdělávání. Jednoznačně největší překážkou byl pro představitele základních, ale i mateřských škol nedostatek financí na personální zajištění na práci s heterogenními skupinami žáků. Dále na základních školách chtěly rychlejší změnu systému, zatímco v mateřských školách se spíše potýkaly s velkým počtem dětí ve třídách.

I v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti si zástupci škol nejvíce stěžovali na nedostatek finančních prostředků v této oblasti. Další překážkou bylo relativně málo času pro rozvoj čtenářské gramotnosti, ale také nezáměr ze strany žáků a rodičů. V oblasti čtenářské gramotnosti nebyly významnější rozdíly ve výsledcích průzkumu mezi mateřskými a základními školami.

Úplně stejné překážky jako u čtenářské gramotnosti uváděli ředitelé základních škol v případě matematické gramotnosti. Nicméně mateřské školy tentokrát měly jiné negativní priority – v rozvoji jim bránil především nedostatek interaktivních metod a pomůcek pro rozvoj pregramotnosti a také nedostatek stabilní finanční podpory pro rozvoj pregramotnosti.

Z hlediska podnikavosti, iniciativy a kreativity si pedagogové kromě nedostatku financí stěžovali na nedostatek příležitostí ke vzdělávání pedagogických pracovníků a na malý zájem jak zaměstnavatelů a podnikatelů ve spolupráci se školami, tak i malý zájem žáků o tato témata. Na rozdíl od ZŠ bylo toto téma velmi příznivě hodnoceno v mateřských školách.

Velmi příznivě byla hodnocena podpora sociálních a občanských dovedností a dalších klíčových kompetencí, a to jak v MŠ, tak i ZŠ. Pouze na základních školách jejich představitelé hodnotili poněkud hůře, že škola připravuje žáky na aktivní zapojení do života v demokratické společnosti, rozvíjí občanské kompetence (např. formou žákovské samosprávy apod.).

V oblasti rozvoje polytechnického vzdělávání, na základních školách se v dotazníku velmi často objevovalo nevhodné či žádné vybavení laboratoří, odborných učeben nebo dílen, částečně i nevhodné nebo neodpovídající prostory, v MŠ pak absence samostatného pracovníka nebo pracovníků, kteří by měli na starost výuku polytechnického vzdělávání.

Rozvoj digitálních kompetencí podle představitelů škol opět nejvíce determinoval nedostatek financí. Velká část respondentů si však stěžovala i na nedostatečné časové možnosti pedagogů k jejich vzdělávání, částečně i na nedostatečné znalosti pedagogů nebo špatné, často zastaralé technické vybavení.

Shrnutí:

Dotazníkové šetření umožnilo získat představy o tom, co nejvíce trápí představitele mateřských i základních škol a na které oblasti je třeba se prioritně zaměřit. I přesto, že většina škol v předchozích 5 letech investovala do rozvoje infrastruktury (často i s podporou financí z EU), chtějí tuto oblast rozvíjet i nadále. Spíše se chtějí zaměřovat na nákup vybavení do tříd a odborných učeben, ale i úpravy okolí škol. Uvědomují si i potřebu polytechnického vzdělávání. Limitujícím faktorem rozvoje jsou nejčastěji finance.

2.1.9.2 Dotazníkové šetření pro veřejnost v roce 2016

Realizační tým uskutečnil dotazníkové šetření, které bylo určeno veřejnosti, především rodičům dětí a žáků mateřských a základních škol v regionu MAP. Šetření probíhalo on-line prostřednictvím webů mateřských a základních škol a také obcí v regionu od konce června 2016. K 30. září 2016 bylo získáno celkem 167 odpovědí a šetření stále pokračuje.

Dotazník měl 10 otázek, které vycházely především z podnětů členů pracovních skupin MAP. Týkaly se výběru školy, komunikace se školou, oblastí technického vzdělávání, čtenářské a matematické gramotnosti a inkluze. Na většinu otázek respondenti odpovídali formou uzavřených či polootevřených otázek (výběr z několika možností odpovědí a možnost „jiné“, kterou mohli slovně upřesnit). Ve většině otázek mohli zvolit více odpovědí, prostě součet odpovědí přesahuje 100 %. Některé otázky naopak respondenti vynechali. V závěrečné otázce mohli respondenti vyjádřit jakékoliv připomínky či komentáře k tématu vzdělávání.

Tab. 43 Podle čeho vybíráte školu pro své dítě?

Odpověď	Absolutně	v %
Podle místa bydliště	108	66
Zjišťuji si kvalitu školy	89	54
Ostatní	8	5

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Místo bydliště i kvalita školy jednoznačně převažují při výběru školy, z ostatních možností se objevují např. názory „jakým škola respektuje individualitu dítěte a podporuje jeho osobní rozvoj“. Pro některé respondenty je důležité znalost prostředí či docházka sourozenců nebo kamarádů do stejné školy.

Tab. 44 Při komunikaci se školou bych uvítal:

Odpověď	Absolutně	v %
Komunikaci e-mailem	101	66
Více konzultačních hodin s učiteli	54	35
Ostatní	18	12

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Dvě třetiny rodičů upřednostňují elektronickou komunikaci se školou, někteří ještě doplňují, že by se měl zlepšit obsah webových stránek školy. Několik rodičů si myslí, že komunikace je už nyní velmi dobrá a nepotřebují na ní nic měnit. Kritické názory se objevovaly jen v ojedinělých případech.

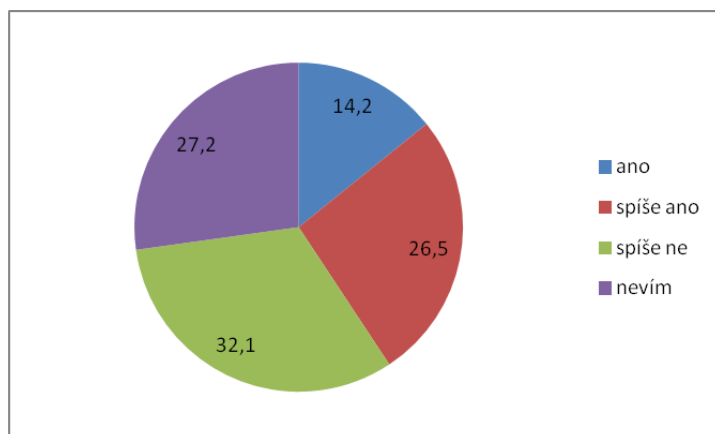
Tab. 45 V oblasti technického vzdělávání navrhuji:

Odpověď	Absolutně	v %
Navštěvovat s žáky podniky a pracoviště	80	51
Přidat vyučovací hodiny dílen	65	41
Seznamovat rodiče více s možnostmi uplatnění na trhu práce	59	38
Ostatní	12	8

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Pokud se týká technického vzdělávání, velká část rodičů souhlasí s navrženými možnostmi, jako je návštěva pracoviště, dílen a seznámení rodičů s možnostmi trhu práce. Další respondenti navrhuji zajištění odborníků mimo školu a také „vychovávat děti tak, aby jim manuální práce nepřipadala jako něco špatného“. Někteří připomínají, že se nemá vše orientovat jen na automobilový průmysl, který v současné době zásadně ovlivňuje situaci na trhu práce v regionu.

Tab. 46 Graf - Připravuje škola dostatečně žáky na praktický život s ohledem na situaci na trhu práce?

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Při odpovědi na tuto otázku si poměrně velká část rodičů myslí, že škola nepřipravuje dostatečně žáky na praktický život, zaměřuje se spíše na oblasti, které nebudou žákům v praktickém životě příliš k užitku. Proti tomu 14 % rodičů je přesvědčeno, že škola v této oblasti dělá maximum, např. spolupracuje s významnými zaměstnavateli v regionu apod.

Tab. 47 Co vaše dítě motivuje ke čtení?

Odpověď	Absolutně	v %
Možnost výběru četby dle schopností a zájmu dítěte	111	69
Volný přístup ke knihám ve škole	40	25
Besedy a návštěvy v knihovně	40	25
Zapojení čtenářských dílen do vyučování	36	22
Ostatní	17	11

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Největší motivací ke čtení je pro více než dvě třetiny rodičů to, že si dítě může vybrat knihu podle svého zájmu a schopností. Kromě dalších „předvybraných“ možností respondenti zdůrazňovali rovněž úlohu rodiny, která by měla jít příkladem, rodiče by měli připomínat dítěti, že si má číst a důsledně to kontrolovat. Na druhé straně si někteří rodiče myslí, že nic nepomůže, zejména pak v konkurenci počítačů a dalších digitálních médií.

Tab. 48 Jak podpořit matematickou gramotnost u žáků?

Odpověď	Absolutně	v %
Podporovat matematiku propojenou s běžným životem	126	77
Využívat logických a matematických her ve výuce	93	57
Využívat IT pomůcky	39	24
Nabídnout ve volném čase žákům klub logických her	26	16
Učit podle matematiky prof. Hejného	25	15
Ostatní	8	5

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Matematická gramotnost by se podle drtivé většiny respondentů měla podporovat tím, že bude matematika propojená s běžným životem. Rovněž by se měly více využívat ve výuce logické a matematické hry. Ostatní možnosti by již měly využívat méně, např. učení podle matematiky prof. Hejného má podle některých rodičů úskalí v tom, že by se tuto metodu museli nejprve naučit i oni, aby se mohli pak s dítětem učit. Z ostatních možností někteří respondenti pak uváděli, že se má procvičovat více matematika doma.

Tab. 49 Co by pomohlo dítěti se speciálními vzdělávacími potřebami zapojit se do kolektivu vrstevníků?

Odpověď	Absolutně	v %
Systematické budování pozitivního klimatu ve třídě	84	53
Specifický přístup vyučujících, kteří jsou proškoleni	57	36
Individuální přístup	56	35

Upravené prostředí ve škole	48	30
Speciální pedagog ve škole	36	23
Ostatní	11	7

Pramen: vlastní šetření zpracovatele

Největší část rodičů si myslí, že dítěti se SVP nejvíce pomůže systematické, dlouhodobé budování pozitivního klimatu ve třídě. Nicméně někteří respondenti zároveň dodávají, že záleží především na míře speciálních potřeb. Ti, kteří budou mít menší speciální potřeby, se asi snadněji začlení do kolektivu. Rodiče podporují integraci spíše u fyzicky postižených než u mentálně postižených dětí a žáků.

V poslední otázce mohli respondenti sdělit jakýkoliv názor, připomínku či komentář k současnému školství. Možnost vyjádřit svůj názor využila téměř polovina všech respondentů.

Poměrně velká část rodičů současný systém kritizovala s tím, že školy stále ještě požadují spíše se naučit nazpaměť data na písemku a záhy to zapomenout. Místo toho by učitelé měli naučit žáky, jak se samostatně orientovat v problémech, vlastními slovy vysvětlovat probrané učivo, učit se v souvislostech apod. Učí se zejména věci, které nebudou potřebovat, místo aby získávali informace, které využijí v praktickém životě. Žáci pak mají problém při přechodu na vyšší stupně škol a zejména pak při nástupu do pracovního procesu.

Jiní respondenti se naopak pozastavovali nad neustále klesající prestiží a autoritou učitelů, která často není podporována ani v rodině žáků. Učitelé mají omezené pravomoci a problémoví žáci toho zneužívají. V souvislosti s rozšířením sociálních sítí i videokanálů na webu je tento problém ještě markantnější.

V některých případech za to, dle respondentů, mohou sami učitelé, protože jejich úroveň je značně rozdílná. Na jedné straně zde působí kvalitní pedagogové, kteří tomuto povolání obětují i svůj volný čas, na druhé straně zde působí učitelé, které zajímá jen to, aby odučili svoji hodinu. Odchod kvalitních pedagogů ze školství je problém zejména v našem regionu, kde je minimální nezaměstnanost i velký prostor pro jiné uplatnění učitelů za lepší finanční ohodnocení.

Problémem jsou podle některých rodičů i narůstající sociální rozdíly mezi dětmi. Ty se často poměřují materiálními hodnotami a sociálně slabé děti jsou pak vyčleňovány z kolektivu. Problém by částečně mohly vyřešit školní uniformy.

Rodiče většinou příliš nevitají inkluzi. Podle nich to nebude mít kladný efekt ani pro děti bez postižení ani pro děti s handicapem. Ve třídě navíc často bývá velký počet žáků, učitel pak vše nezvládne.

Někteří respondenti uvádějí, že v území bohužel neexistují kluby pro starší děti, nebo alespoň lepší návaznost vyučování na dopravní spojení. Dojíždějící děti pak musí čekat ve městě na autobusy, které obvykle jezdí až později odpoledne.

Další připomínky se vyskytují už jen jednotlivě – stížnosti na školní jídelnu, na příslušné školy, na málo pohybu, resp. hodin tělesné výchovy apod.

Shrnutí:

V uvedených komentářích se objevují spíše negativní poznámky. Obvykle to tak bývá, že se vyjadřují spíše respondenti, kteří chtějí kritizovat, než něco pochválit. Pokud se týká první oblasti připomínek, tj. učení nazpaměť a s tím souvisejícími poněkud omezenými příležitostmi pro samostatnou orientaci v problémech, již byla konzultována i s některými pedagogy. Jejich názor je takový, že rodiče opravdu mohou mít podobné připomínky, nicméně přání většiny dětí a žáků je dle jejich zkušeností úplně jiné – namáhat se co nejméně, jen se naučit nezbytně nutné věci a pokud možno samostatně nepřemýšlet.

Jedním z úkolů by podle rodičů měla být snaha o to, aby děti svůj přístup změnily, snažit se je „zapálit“ pro výuku a vysvětlit jim, že se opravdu neučí pro školu, ale pro život. I když je jasné, že ve světle dalších problémů, které zde byly uvedeny, to půjde dost obtížně.

Na druhé straně z dalších komentářů vyplývá, že si část rodičů uvědomuje, že za všechny negativní projevy žáků nemůže jen škola. Je nutné, aby děti vychovávali především rodiče a šli jim pozitivním příkladem.

2.1.10 Pracovní skupiny a expertní skupiny

Na vytváření dokumentu se aktivně podílely pracovní skupiny MAP (PS), tvořené zástupci učitelů, ředitelů, rodičů, odborníků a zřizovatelů, a v rámci MAP 1 i expertní skupiny.

V letech 2016-2018 to byly 4 pracovní skupiny: PS Mateřské školy, PS Základní školy – 1. a 2. stupeň, PS Zájmové činnosti. Spolu s nimi fungovalo šest expertních skupin.

V návazném období MAP (2018 – 2022) pracovalo sedm pracovních skupin: PS Vzdělávání pro žáka, PS Školy a učitelé, PS Spolupráce a otevřenost, PS pro rovné příležitosti, PS pro rozvoj matematické gramotnosti, PS pro rozvoj čtenářské gramotnosti a PS pro financování.

Pracovní skupiny nejprve definovaly hlavní problémy a potřeby regionu v oblasti školství, poté vytvořily SWOT analýzy a na základě sebraných dat z území a diskuze nad nimi navrhly priority, cíle a opatření, plán vzdělávacích akcí a akční plán.

2.1.10.1 Téma pracovních skupin v MAP 2

PS pro rozvoj matematické gramotnosti

Hlavní náplní této PS byla výměna zkušeností a nápady na prohloubení matematické gramotnosti. Ponejvíc se tak dělo v rámci pokračujícího zásobníku matematických aktivit, což byly semináře tvořené členy skupiny a otevřené pedagogům i veřejnosti z území. Jejich náplní byly mimo jiné aktivizační matematické hry, ochutnávka matematiky dle prof. Hejného a činnostní učení. Skupina se rovněž zabývala začleňováním digitálních gramotností do výuky a využíváním ICT ve vzdělávání ještě před pandemií COVID – 19. V souvislosti s pandemií pak došlo k rapidnímu zapojení digitálních technologií do výuky.

PS pro rozvoj čtenářské gramotnosti

Skupina hledala možnosti, jak posilovat čtenářskou gramotnost prostřednictvím různorodých aktivit jako jsou recitační či literární soutěže, návštěvy divadelních kusů pro děti či vzdělávacích aktivit knihoven na základě doporučení. Zkoumala možné přístupy k tvoření čtenářských deníků a obměně knih ve školních knihovnách. Členové skupiny podnítli několik seminářů na podporu čtenářských dílen a čtení s dětmi od malička. Skupina

navázala úzkou spoluprací s knihovnou v RK, přestěhovanou do nových prostor a domluvila se na sdílení doporučených odkazů pro školy na nově vznikajících webových stránkách Sdružení SPLAV, z. s.

PS pro rovné příležitosti

Z jednání této PS, konkrétně od zástupkyně Speciálně-pedagogického centra, vzešel podnět na založení logopedické třídy pro území Rychnovska. Tato třída nakonec v Rychnově začala fungovat pod Vyšší odbornou školou, Střední školou, Základní školou a Mateřskou školou, Hradec Králové, Štefánikova 549 od září 2020. Navštěvovalo ji 10 prvňáků. Skupina rovněž iniciovala kulatý stůl věnovaný práci s dětmi s vážnými logopedickými vadami a rozvíjela problematiku logopedie na Rychnovsku. Krom toho skupina otevřela debatu o metodice rovných příležitostí a nerovnostech ve vzdělávání v regionu, včetně problematiky cizinců. Dále bylo podepsáno Memorandum o spolupráci mezi Agenturou pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR a Sdružením SPLAV, z. s. jakožto realizátorem MAP.

PS finance

Hlavní námětem skupiny bylo hledání vhodných zdrojů, nejen finančních, pro realizaci záměrů uvedených ve Strategickém rámci MAP. Skupina zorganizovala seminář zaměřený na vyhledávání malých dotací a grantů a rovněž zjišťovala rozpracovanost jednotlivých aktivit ve Strategickém rámci.

PS Vzdělávání pro život – rozvoj potenciálu dětí a žáků pro život v moderním světě

Skupina debatovala o vzdělávání a přípravě mladé generace na život z pohledu vzdělávaných a z pohledu jejich uplatnění, osobního rozvoje a připravenosti na svět. Členové PS navrhovali témata pro konferenci i pro jednorázové vzdělávací akce, podíleli se na tvorbě SWOT analýz, evaluace projektu i přehodnocení strategického stromu vize a priorit.

PS Školy a učitelé – rozvoj potenciálu škol a zájmových organizací

Členové této PS připomínkovali implementační aktivitu nastavování spolupráce pedagoga a asistenta pedagoga a provazování vzdělávání se životem po škole – sdílení učeben. Na setkáních projednávali témata: družina, a její kapacita, převádění žáků do kroužků, asistenti ve školách, mobily ve školách. Do budoucího sněmu mládeže nominovali místní aktivní a schopné žáky. Podávali náměty na vzdělávací akce, např. jak učit online a jak ověřovat znalosti na dálku, zabývali se tvorbou SWOT analýz, evaluačního procesu i strategie.

PS Spolupráce a otevřenost – rozvoj spolupráce škol a otevřenosti k regionu a komunitě

Skupina vytipovala školy vhodné k exkurzím učitelů, podnítila distribuci Sešitu pro rodiče – materiálu podporujícího dobrou spolupráci rodičů a škol - do škol v území bylo rozdělováno 500 kusů těchto brožur. Členka PS vypracovala rešerši z internetu - odkazy na podpůrné informace k podpoře dobré komunikace mezi školou a rodiči a mezi obcí a školou. Materiál byl dán k dispozici školám a zaslán také výchovným poradcům. Dále členové PS vyhledávali zdroje pro realizaci záměrů uvedených ve Strategickém rámci spolu s PS finance. Navrhovali náměty na vzdělávací aktivity v území, tvořili SWOT analýzy, podílely se na evaluaci i proměně strategie.

2.1.10.2 Témata pracovních skupin v MAP 1

PS Předškolní vzdělávání

Novela školského zákona, zákon č. 178/2016 Sb., zavedla s účinností od září 2017 povinné předškolní vzdělávání a zavedla individuální vzdělávání dětí jako možnou alternativu plnění povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole. Změnila pravidla přednostního přijímání dětí ke vzdělávání v mateřské škole (od září 2017 děti starších čtyř let, od září 2018 děti starších tří let). Pro mateřské školy zřizované obcí nebo svazkem obcí stanovili obce spádové obvody podobně, jako u základních škol.

Pokud to dovoľovala stanovená kapacita a byly splněny další podmínky, mohl zřizovatel udělit výjimku podle § 23 odst. 5 školského zákona a ve třídě mohlo být až 28. K takovému rozhodnutí obvykle vedly finance, aby jich byl dostatek a školy se tzv. užívaly. Na druhou stranu s takto vysokým počtem dětí se složitě pracuje, např. ve skupinkách. V souvislosti s novým financováním regionálního školství a zavedením tzv. PHmaxu od 1. ledna 2020 se ukazuje, že třídy takto naplněné být nemusí – ideální počet žáků je 24.

V případě, že má mateřská škola volná místa, může přijímat děti až do kapacity stanovené v rejstříku škol a školských zařízení (v souladu se stanovenými kritérii), tzn., že je možné přijmout děti od dvou let věku, pokud pro ně škola vytvoří potřebné podmínky.

Třída mateřské školy se naplňuje do počtu 24 dětí. Z důvodu přítomnosti dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí dvouletých se zavedlo povinné snižování maximálního počtu dětí ve třídě. Za každé ve třídě zařazené dítě s přiznaným podpůrným opatřením čtvrtého nebo pátého stupně se nejvyšší počet dětí ve třídě (24 dětí) snižuje o 2 děti; to platí i v případě dítěte s přiznaným podpůrným opatřením třetího stupně z důvodu mentálního postižení. Nejvyšší počet dětí ve třídě (24 dětí) se dále snižuje o 1 za každé dítě s přiznaným podpůrným opatřením třetího stupně, které není z důvodů mentálního postižení. Takto lze snížit nejvyšší počet dětí ve třídě nejvýše o 5. Za každé ve třídě zařazené dítě mladší tří let se do doby dovršení tří let věku dítěte nejvyšší počet dětí ve třídě (24 dětí) snižuje o 2 děti. Snižování počtu dětí podle předchozích odstavců nelze za jedno dítě uplatnit souběžně. Snižování počtu dětí podle předchozích odstavců se neuplatní u školy, které v jeho plnění brání plnění povinnosti přednostního přijetí dítěte podle § 34 odst. 4 školského zákona nebo dojde-li ke změně stupně podpůrného opatření u dítěte zařazeného ve třídě v průběhu školního roku.

Lesní mateřské školy se staly od září 2016 mateřskými školami podle školského zákona. Na vzdělávání v lesních mateřských školách zapsaných v rejstříku škol stát poskytuje finanční prostředky.

Názory na přijímání dvouletých dětí do MŠ se v pracovní skupině různily. Na jednu stranu někteří účastníci PS připustili, že pokud začne chodit dítě do mateřské školy již v tomto věku, je později mnohem více samostatné, lépe se zapojuje do kolektivu apod. Nicméně většina se spíše shodla, že v takto nízkém věku by – pokud je to jen trochu možné – mělo být dítě převážně v rodině. Zájem rodičů o nástup dvouletých do MŠ ale je, což vyžaduje ze strany škol odpovídající vybavení (hračky s atestem pro dvouleté, splnění psychohygienických podmínek, úpravy prostor, bezpečnostní prvky na zahradě...).

Další problémy souvisejí zejména s MŠ v malých obcích – děti v MŠ dojíždějí do centra za dopravní výchovou, kulturními představeními apod. Přitom nemají ani dostatečné finanční prostředky, ani odpovídající počet pedagogů, který by mohl s dětmi odcestovat.

Proběhla i diskuze o provozní době MŠ – rodiče mají často zájem o její prodloužení do večerních hodin, přitom však pracovní doba učitelů celou pracovní dobu nepokryje, zvláště v menších MŠ s malým počtem pedagogických pracovníků.

Hovořilo se i o kapacitě a naplněnosti MŠ v regionu. Kapacitu úplně vyčerpanou mělo ve šk. roce 2018/2019 sedm MŠ (většinou se nacházejí na území Rychnova n. K. a v aglomeraci Solnice-Kvasiny). Nejméně naplněné byly

MŠ v Orlických horách - Bartošovice v Orł. h. a Orlické Záhoří a MŠ Rokytnice v Orł. h. Počet dětí v MŠ od roku 2015/16 mírně klesal až do roku 2018/19, kdy naplněnost MŠ v regionu dosahovala cca 88 procent, v roce 2020/21 to bylo 82 procent.

Shrnutí problémových oblastí:

- Dostatek kvalifikovaných asistentů a speciálních pedagogů, kteří by vykonávali speciálně pedagogickou péči, pokud je doporučena školským poradenským zařízením) pro děti se SVP.
- Problémy MŠ v malých obcích – malý počet učitelů, nutnost dojíždět.
- Náročná práce s cizojazyčnými dětmi a jejich rodiči, než se dorozumí česky.

PS Základní školy – 1. stupeň

Členové pracovní skupiny ZŠ 1. stupeň uváděli některé společné problémy, které uváděli členové PS pro mateřské školy – obtížná doprava na mimoškolní akce, nutnost objednávat zvláštní autobus, protože veřejná doprava je nedostatečná apod.

Ve školách podle členů PS chyběli psychologové, kteří by operativně řešili problémy žáků, objednací doba do pedagogicko-psychologické poradny byla velmi dlouhá. Tento problém by mohl vyřešit tzv. cestující psycholog, který by mohl působit na větším území (např. pro celý SO ORP).

Velkým problémem především na menších školách je vzdělávání pedagogů. V případě jejich nepřítomnosti je nemá kdo zastupovat. O vzdělávání byl jinak zájem, účastníci PS však preferovali vzdělávání buď přímo v příslušné škole, nebo alespoň v regionu.

Finanční prostředky do vybavení ve školách byly nedostatečné. Nestačily na neustálou a potřebnou výměnu výpočetní techniky ani na další vybavení speciálními pomůckami. Chyběly i prostředky na venkovní přírodovědné učebny nebo na vzájemné setkávání, výměnu zkušeností apod.

Mezi žáky upadala čtenářská gramotnost. Děti neměly zájem věnovat se četbě, dávaly přednost počítačům a dalším digitálním médiím. Žádaná byla spolupráce s knihovnou, u menších obcí zejména v pohraničí byl pak problém s dojezdem do okresní knihovny v Rychnově.

Účastníci rovněž upozorňovali na nové metody výuky, které by se mohly uplatnit na školách (tzv. Feuersteinovo instrumentální obohacování, metoda Biofeedback apod.) Inspirující byly rovněž zkušenosti v zahraničí – Polsku, Finsku, Anglii apod.

Shrnutí problémových oblastí:

- Problémy ZŠ v malých obcích – malý počet učitelů, nutnost často dojíždět.
- Nedostatek psychologů ve školách.
- Nedostatek finančních prostředků na vybavení.
- Úpadek čtenářské gramotnosti.

PS Základní školy – 2. stupeň

Podle účastníků této PS se některé problémy shodovaly se skupinou předchozí – dopravní obslužnost, málo finančních prostředků do technických a přírodovědných učeben apod.

Novým tématem, které řešila PS pro 2. stupeň ZŠ, byla např. problematika výuky cizích jazyků. Ta je mnohde nedostatečná, kvalitní učitel cizích jazyků raději působí v jiných, finančně lépe ohodnocených profesích. V některých školách však funguje dobrovolník, který dochází do škol a mluví s žáky (může, ale i nemusí to být rodilý mluvčí).

Na 2. stupni by se mělo více rozvíjet polytechnické vzdělávání. Je potřeba více vyzdvihnout řemeslo a obecně manuální práci – pořádat exkurze do výrobních provozů, ale také obnovit výuku dílen a technických prací.

Diskutovalo se i o spolupráci základních škol se školami vyššího stupně i významnými zaměstnavateli v regionu. Zájemem škol je o spolupráci jak s VOŠ a SPŠ v Rychnově n. K., která připravuje pracovníky pro největšího zaměstnavatele v regionu (ŠKODA AUTO), ale také přímo se zaměstnavateli. Účastníci PS navrhovali vytvořit technologické centrum, které by školy využívaly při výuce.

Shrnutí problémových oblastí:

- Problémy ZŠ v malých obcích – malý počet učitelů, nutnost často dojíždět.
- Nedostatek finančních prostředků na vybavení.
- Nedostatek kvalitních učitelů na výuku cizích jazyků.
- Ztráta prestiže manuální práce.

PS Zájmové činnosti

Nejvíce žáků v regionu dochází do ZUŠ a dvou DDM. Byl zájem o rozšíření prostor (ZUŠ) i nákup lepšího vybavení pro technické a přírodovědné obory (DDM, částečně i ZUŠ). Bylo složité vše financovat jen z prostředků zřizovatele, proto je nutné hledat další zdroje.

Pro řadu dětí z malých obcí bylo však obtížné dojíždět do těchto zařízení. Změnu by mohla přinést podpora spolkové činnosti (menších zařízení pro vzdělávání mládeže v regionu) v menších obcích.

V rámci PS se projednávalo i vzdělávání dospělých a seniorů – přednášky pro rodiče malých dětí, kurzy z oblasti práva, ekonomiky a zdravotědy, kurzy počítačové gramotnosti apod. Představena byla i virtuální univerzita třetího věku, která byla provozována ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou.

Shrnutí problémových oblastí:

- Nedostatek financí na modernizaci objektů a vybavení.
- Omezená nabídka zájmových činností v menších obcích.

2.1.10.3 Souhrn analýzy od expertních skupin v MAP 1 k letům 2016 -2018

Na tvorbě dokumentu v rámci MAP 1 rovněž spolupracovalo šest expertních skupin (Předškolní výchova, Inkluze, Matematická gramotnost, Čtenářská gramotnost, Technické kompetence a Sociální a občanské kompetence) jejichž členy byli převážně pedagogové. Každá skupina zpracovala podle své odbornosti svou souhrnnou analýzu,

kteřá je uvedena níže. Zdrojem informací byly pedagogům vlastní zkušenosti, názory členů pracovních skupin MAP a dotazníkové šetření uskutečněné ve všech MŠ a ZŠ v regionu. Níže je uvedeny některé poznatky z této analýzy:

Předškolní vzdělávání

Mateřské školy měly v letech 2016 – 2018 dostatečnou kapacitu a byly schopny pojmout až na ojedinělé případy všechny děti v regionu. Jejich vybavenost byla většinou dostatečná, i když často závisela na finančních možnostech zřizovatele (obce).

Největším problémem v oblasti předškolního vzdělávání se jednoznačně jevila povinnost přijímat do mateřských škol děti mladší tří let – ať už z kapacitních důvodů, tak i kvůli nutnosti zajistit odpovídající podmínky podle specifických potřeb těchto dětí.

Další okruh problémů v MŠ souvisel s prací s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Počet takových dětí v poslední době narůstal a chybělo potřebné personální zajištění pro tyto děti.

Z uvedených problémů vyplynuly návrhy na opatření – vybavení tříd speciálními pomůckami pro děti se SVP a děti mladší tří let, vzdělávání učitelů v této oblasti, vzájemné předávání zkušeností mezi učiteli.

Inkluze

Podpora inkluzivního vzdělávání na území MAP nebyla především pro základní školy prioritním tématem. Přitom většina škol v území nebyla plně bezbariérová, školy chtěly tuto situaci řešit v příštích letech nejrozumnějšími stavebními úpravami.

Bylo zjištěno, že inkluze není obecně ve společnosti (ani mezi rodiči žáků) pozitivně vnímána a bylo navrženo několik opatření, která by měla situaci tuto situaci změnit. Dále je třeba systematicky dlouhodobě budovat pozitivní klima ve třídách.

V území byla nedostačující nabídka organizací, zabývajících se neformálním vzděláváním pro děti školního věku se speciálními vzdělávacími potřebami. Pouze v Rychnově n. K. nabízelo nízkoprahové zařízení nabídku volnočasových aktivit pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Technické kompetence

V mateřských školách měly děti kvalitní vybavení pro rozvoj technických kompetencí, pokud se týká např. typů stavebnic. Množství tohoto vybavení v poměru k počtu dětí by mělo být vyšší. MŠ často využívaly i exkurze do menších firem v bezprostředním okolí, návštěvy vzdálenějších míst byly omezeny dopravní dostupností, obvykle probíhaly 1-2x ročně.

Počty hodin, které je možné vyhradit pro rozvoj technických kompetencí, určovaly platné vzdělávací dokumenty. Školy se potýkaly s omezenými finančními zdroji na zajištění odborných učeben (dílén) a jejich odpovídajícího vybavení. Žáci nejsou vedeni z domova k manuální práci, řemeslo mělo nízkou prestiž. Dalším problémem byla otázka bezpečnosti práce. Některé školy využívaly dotace na rozvoj technického vzdělávání z automobilového závodu v Kvasinách.

V oblasti zájmového vzdělávání fungovalo několik kroužků s technickým zaměřením v DDM v Rychnově n. K. a také v DDM ve Vamberku. V ostatních obcích byly děti odkázány na činnost spolků, ve většině obcí působili dobrovolní hasiči, jejichž činnost podporuje technickou dovednost mládeže.

Matematická gramotnost

Poměrně velký počet dětí na jednu třídu (23,4) zmenšoval prostor pedagogů pro individuální přístup. Nicméně v oblasti matematické gramotnosti měly děti dostatečné možnosti pro rozvoj, mateřské školy byly dostatečně vybaveny pomůckami. Chyběla však péče o talentované a nadané děti.

V nižších ročnících ZŠ byl zájem o matematiku poměrně velký, ve vyšších ročnících pak zájem dětí výrazně klesal. V regionu se jen minimálně využívala výuka matematiky metodou prof. Hejného a další alternativní metody.

Žákům obecně dělaly největší problémy slovní úlohy, což souviselo i s nedostatečnou čtenářskou gramotností. Chyběly úlohy, které by měly přímou návaznost na praxi. Výborní žáci mohli uplatnit matematické nadání na víceletých gymnáziích, na ZŠ pak na 2. stupni po jejich odchodu klesala celková úroveň prospěchu žáků.

Zájmové činnosti nenabízely žádné speciální kroužky na rozvoj matematického a logického myšlení, jen nízkoprahové zařízení v Rychnově n. K. se zabývalo i doučováním žáků ze sociálně slabého prostředí.

Čtenářská gramotnost

Čtení je jedním ze základních prostředků k získávání informací. Je prostředkem přemýšlení a učení.

V mateřských školách učitelé s dětmi četli denně, zpravidla před spaním. Měli svoje čtenářské koutky, i když podnětné prostředí k rozvoji čtenářské gramotnosti bývá využíváno málo. Podobně jako na základní škole, i zde školy spolupracují jak s místními knihovnami v obci, tak i s knihovnou v Rychnově n. K.

Na základních školách měly školy svoje školní knihovny, ve většině škol však žáci neměli v knihovnách volný přístup ke knihám. Žádná škola v regionu neměla vlastní strategii čtenářské gramotnosti. Žáci měli malou motivaci ke čtení, chyběli jim vzory jak v rodině, tak ve škole. Ve školách byla spíše upřednostňována povinná a doporučená četba před individuálními možnostmi a přáními žáků.

Problémy v oblasti čtenářské gramotnosti by mohlo pomoci řešit vzdělávání pedagogických pracovníků, sdílení dobré pedagogické praxe mezi pedagogy regionálních škol, nákup materiálů na podporu čtenářské gramotnosti a užší spolupráce s rodiči.

Sociální a občanské kompetence

V mateřských školách se v souvislosti s chystanou povinností přijímat děti mladší 3. let a zavedením povinného předškolního vzdělávání začínala projevovat nedostatečná personální a materiální vybavenost zařízení. Rozdílná byla však situace mezi většími MŠ (mohou vytvořit homogenní třídu jen s menšími dětmi) a menšími MŠ, v nichž by měly společně setkávat děti ve věku 2-7 let.

Přechod mezi MŠ a ZŠ byl relativně snadný ve společných zařízeních MŠ a ZŠ, na ostatních školách např. v Rychnově n. K. se organizovaly vzájemné návštěvy škol či se pořádaly adaptační kurzy pro budoucí žáky a jejich rodiče.

Na některých základních školách probíhaly pravidelné třídnické hodiny, jinde se třídní záležitosti řešily podle potřeby na úkor vyučovacích hodin. Všechny ZŠ nabízely pro žáky na 1. stupni školní družiny, zatímco školní kluby se téměř nevyskytovaly. Materiální vybavení pro rozvoj občanských a sociálních kompetencí bylo většinou dostatečné.

Školy využívaly nabídky kulturních představení, mnohem více příležitostí však měly ve městech. Menší školy vzdálené od center měly problémy s finančními náklady na dopravu i na pedagogický doprovod. Menší kolektivy pak nemohly využít ani možnost konání kulturní akce přímo ve škole.

2.2 Specifická část analýzy

2.2.1 Analýza dotčených skupin v oblasti vzdělávání v řešeném území

Do zpracování dokumentu MAP, ale i následné realizace místního akčního plánu byly v řešeném území zapojeny nejrůznější osoby či instituce (tzv. stakeholdeři). Dále je uveden přehled hlavních dotčených skupin, jejich způsob zapojení a komunikace s nimi:

- Děti v mateřských školách
 - zapojení formou her, komunikace spíše přes pracovníky MŠ a rodiče dětí
- Žáci na základních školách
 - dotazníková šetření pro žáky, schránky důvěry, školní parlamenty, školní časopisy
- Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami
 - informace z pedagogicko-psychologických poraden, komunikace školy s rodiči žáků
- Rodiče dětí v MŠ a ZŠ
 - dotazníková šetření pro rodiče, schůzky rodičů a učitelů, webové stránky škol, zpravodaje obcí či škol
- Pedagogičtí pracovníci MŠ a ZŠ
 - osobní účast na akcích MAS, dotazníková šetření, zapojení do řídicího výboru, pracovních a expertních skupin MAP
- Pracovníci v neformálním a zájmovém vzdělávání
 - osobní účast na akcích MAS, zapojení do řídicího výboru a pracovních skupin MAP
- Zřizovatelé (obce, kde je zřízena MŠ nebo ZŠ)
 - osobní účast na akcích MAS, zapojení do řídicího výboru a pracovních skupin MAP, webové stránky a zpravodaje obcí
- Představitelé obcí, kde není škola
 - zapojení do projektu z důvodu zajištění školní docházky pro své děti – jednání s ostatními obcemi, účast na akcích MAS
- Ostatní veřejnost
 - prostřednictvím webových stránek obcí, akce realizované v rámci projektu
- Odborníci z území MAP i mimo území (přednášející, lektori apod.)
 - přednášky a semináře v oblasti vzdělávání

Od roku 2018 byly zapojovány cílové skupiny vymezené v komunikačním plánu a popisu konzultačního procesu. Nově byly vymezeny pracovní skupiny a stanoveny jejich kompetence.

2.2.2 Analýza rizik v oblasti vzdělávání v řešeném území

Během realizace MAP se mohou vyskytnout nejrůznější problémy (rizika), které mohou ohrozit úspěšné plnění stanovených priorit, cílů a opatření. Cílem níže uvedeného přehledu je zmapovat potenciální rizika, která mohou nastat, a navrhnout opatření, která by dopady rizik eliminovala.

Rizika byla rozdělena do následujících skupin:

1. Finanční rizika
2. Organizační rizika
3. Legislativní a právní rizika
4. Věcná rizika

Tab. 50 Přehled rizik a návrhů opatření k eliminaci rizika

č.	Skupina rizik	Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika
			P	D	V = P.D	
1.	Finanční rizika	Nedostatek finančních prostředků k zajištění provozu škol a školských zařízení	4	5	20	Fundraising, sponzoring, efektivnější využití volné kapacity (pronájem části budovy), zlepšení energetického stavu budov.
		Nedostatek finančních prostředků na investice a modernizaci vybavení	4	4	16	Využití dotačních možností EU či národních programů, využití poradenských služeb (animace MAS, dotační poradenství)
		Nedostatek finančních prostředků na platy	2	3	6	Změna legislativy, využití dotačních možností EU či národních programů
		Špatný stav budov	3	5	15	Využití dotačních možností EU či národních programů
2.	Organizační rizika	Neočekávaný velký nárůst počtu dětí a žáků (nedostatečná kapacita škol)	2	3	6	Spolehlivá analýza demografického vývoje, příprava nových prostorů
		Nepříznivý demografický vývoj, malý počet dětí ve školách	3	3	9	Široká škála opatření k zabránění odlivu obyvatel, naopak přilákání obyvatel z jiných oblastí (bydlení, pracovní příležitosti, doprava, služby apod.), podpora existence školy ze strany obcí

		Nedostatečná dopravní obslužnost	3	3	9	Připomínkování změn jízdních řádů ze strany obcí bez školy, společná jednání obcí, kraje a místních dopravců, spolupráce více obcí
		Neochota ke spolupráci a sdílení zkušeností pracovníků v oblasti vzdělávání	1	3	3	Realizace projektů spolupráce, osvěta těchto aktivit
3.	Legislativní a právní riziko	Změny legislativy vedoucí k vynuceným investicím nebo horším podmínkám výuky	3	4	12	Spolupráce účastníků systému, informovanost.
4.	Věcná rizika	Špatné řízení škol a školských zařízení	2	3	6	Výběr kvalitních ředitelů, sdílení zkušeností, nastavení kontrolních mechanismů
		Nedostatek kvalifikovaných pracovníků (nedostatek kvalitních absolventů škol, odchod kvalitních stávajících pracovníků)	3	4	12	Podpora začínajících pedagogů, dostatečná motivace současných pedagogů, podpora prestiže pedagogických povolání
		Nízká kvalita výuky	2	4	8	Sledování kvality výuky, dále viz opatření „Nedostatek kvalifikovaných pedagogů“

P = pravděpodobnost rizika, škála 1 (nízká) – 5 (nejvyšší)

D = dopad rizika, škála 1 (nízký) – 5 (největší)

V = význam rizika, výpočet $P \times D$

Význam rizika je tedy dán vahou pravděpodobnosti a dopadu rizika. Všechna rizika, která mají hodnotu vyšší než 10, jsou poměrně významná, rizika s hodnotou vyšší než 15 mají značný význam. Těmto rizikům je třeba věnovat zvýšenou pozornost.

Tato analýza byla provedena v roce 2017 a od té doby nebyla aktualizována. Vyhodnocení analýzy rizik bude součástí evaluačních procesů v MAP 3.

2.2.3 Souhrnný popis potřeb škol

Zdrojem pro aktualizaci Strategické části dokumentu MAP bylo také dotazníkové šetření realizované realizačním týmem v roce 2019 v MŠ, ZŠ a ZUŠ Rychnovska. Šetření se soustředilo na zjištění v oblastech rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti, rozvoje potenciálu každého žáka v dalších oblastech a na potřeby rozvoje škol. Tento souhrnný (agregovaný) popis potřeb škol je přílohou dokumentu MAP a zdrojem pro další aktualizace opatření.

2.3 Východiska pro strategickou část

2.3.1 Vymezení problémových oblastí

Na základě provedené analýzy území, vyhodnocení dotazníků i závěrů z diskuzí v pracovních skupinách byly v počátku strategického plánování v roce 2016 vymezeny problémové oblasti vzdělávání. Ty lze shrnout do tří základních problémových témat:

- Dostupnost
- Kvalita
- Užitečnost

Dostupnost vzdělání

Území MAP má z větší části venkovský charakter s nízkou hustotou osídlení a v horských oblastech i špatnou dopravní dostupností. Třetina obcí nemá na svém území školu, další obce mají pouze MŠ nebo ZŠ pro 1. stupeň. Počty učitelů i celkové finanční prostředky jsou vázány na počty dětí ve školách. Menší venkovské školy s nízkým počtem dětí či žáků mají další problémy, jak zajistit rozsah požadovaných činností. Společným cílem by proto měla být dostupná výchova a vzdělávání všech dětí a žáků v území.

Kvalita vzdělání

Z analytické části vyplynulo, že současná kvalita vzdělávání je poměrně dobrá (i když mnohdy nejsou reflektovány současné potřeby dětí a žáků), nicméně reálně hrozí její zhoršení. V území MAP odcházejí někteří učitelé do lépe placených profesí a je čím dál obtížnější sehnat za ně náhradu. Čím dál náročnější je rovněž pravidelná údržba infrastruktury – opravy a modernizace budov, nákupy vybavení apod. Školy mají na tyto činnosti jen omezené finanční prostředky a ve velké míře musí spoléhat i na další dotační možnosti. Dalším cílem by tedy měl být dostatečná kvalita vzdělávání všech stupňů.

Užitečnost vzdělání

Při vyhodnocení dotazníkových šetření, ale i na pracovních skupinách MAP často probíhala diskuze ve smyslu, aby vzdělání nebylo jen samoučelné, ale bylo přínosné, užitečné. Vzdělávací systém by měl děti a žáky připravovat na jejich budoucí život. Výuka by měla být propojena s praktickými činnostmi, měla by být zaměřena především na obory, po kterých je aktuálně poptávka na trhu práce apod. Rozvíjet by se měly samozřejmě i základní kompetence, jako je čtenářská a matematická gramotnost, ale také další v návaznosti na současnou situaci – zejména technické, přírodovědné či digitální činnosti. Cílem je tedy užitečná (přínosná) výchova a vzdělávání.

V rámci aktualizace MAP v roce 2019/2020 byla v rámci konzultačního procesu aktualizována jak SWOT analýza, tak celkové vymezení problémových okruhů opakovaným projednáním v pracovních skupinách. Z jednání vyústila revize vize a priorit strategie a struktura strategické části byla uzpůsobena nově stanoveným prioritám a cílům.

2.3.2 Témata MAP v řešeném území

Původní prioritní oblasti rozvoje byly nejprve vymezeny podle stupňů vzdělání. V každém ze tří stupňů pak byly využity cíle na základě vymezení problémových oblastí.

Níže uvedená témata reflektují povinnost vyplývající z Postupů MAP 1, nadále nejsou relevantní, avšak jsou zde zachována z důvodu dohledatelnosti. Zároveň je dle těchto původních témat členěna aktualizovaná SWOT analýza.

MAP Rychnovska v rámci MAP 1 řešil následující povinná opatření:

- Opatření 1: Předškolní vzdělávání a péče – dostupnost, inkluze, kvalita
- Opatření 2: Čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání
- Opatření 3: Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem

Dále MAP řešil všechna doporučená opatření:

- Rozvoj podnikavosti a iniciativy dětí a žáků
- Rozvoj kompetencí dětí a žáků v polytechnickém vzdělávání
- Karierové poradenství v základních školách

Na základě provedené analýzy MAP Rychnovska řeší i vybraná volitelná, resp. průřezová opatření určené MŠMT - rozvoj digitálních kompetencí dětí a žáků, rozvoj kompetencí dětí a žáků pro aktivní používání cizího jazyka, rozvoj sociálních a občanských kompetencí dětí a žáků, rozvoj kulturního povědomí a vyjádření dětí a žáků.

2.3.2.1 Povinné opatření 1: Předškolní vzdělávání a péče – dostupnost, inkluze, kvalita

Z analýzy vyplývá poměrně snadná dostupnost předškolního vzdělávání na většině řešeného území, a to ať ve smyslu geografickém (MŠ se nacházejí ve většině obcí území, mnohem lepší dostupnost je v podhorské části území), tak ve smyslu možnosti navštěvovat MŠ vzhledem k její kapacitě.

Dochází tak k situaci, že v podhorské části je lepší dostupnost geografická, v horské části naopak dostupnost kapacitní. Ani jeden aspekt dostupnosti MŠ však nepůsobí zásadní problém. Vzhledem k očekávanému demografickému vývoji by se neměla v území zhoršovat kapacitní dostupnost, počet dětí v MŠ a tím i jejich naplněnost bude spíše klesat. Geografická dostupnost je ovlivněna z velké části konfigurací terénu. Jelikož kapacita MŠ přibližně odpovídá potřebám regionu, nelze v dohledné době předpokládat výstavbu dalších MŠ. Zlepšení geografické dostupnosti je tak spíše otázkou optimálnějšího zajištění dopravní obslužnosti, zejména v horské části regionu.

Nedostatečná dopravní obslužnost zejména v malých a odlehlých MŠ působí problémy nejen při dojíždění do škol, ale také v rámci samotné výuky, čímž má dopady na její kvalitu. Problematická je často doprava na nejružnější akce, které se uskutečňují mimo MŠ. Jak vyplynulo mj. i z jednání pracovní skupiny MAP Mateřské školy, při těchto akcích je obtížné zajistit samostatnou dopravu vzhledem k omezeným finančním prostředkům. Ani rodiče nechtějí takové akce spolufinancovat. Problémem je i malý počet pedagogů při těchto akcích.

Z hlediska kvality jsou MŠ v současné době většinou poměrně dobře vybaveny. Vzhledem k chystané změně podmínek přijímání žáků již od dvou let však bude nutná změna. MŠ nejsou na tyto děti dosud uzpůsobené, chybí materiální vybavení pro dvouleté děti a vše, co souvisí s touto věkovou skupinou (např. toalety, přebalovací pulty apod.).

V území není žádná speciální mateřská škola, v jedné MŠ v území (MŠ Rychnov n. K. - Láň) byla dříve speciální třída, která je nyní v souladu s požadavky inkluze běžnou třídou. MŠ je bezbariérová a nabízí možnost zařazení dětí s různým typem postižení do kolektivu pro všechny děti v rámci rychnovského okresu.

2.3.2.2 Povinné opatření 2: Čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání

Opatření Čtenářská a matematická gramotnost se objevuje částečně v obecné části analýzy v rámci kapitoly 2.1.3.3. Základní vzdělávání a také v rámci kapitoly 2.1.8.2. Vyhodnocení dotazníkového šetření, které zpracovatel realizoval v létě 2016. Kromě toho bylo téma čtenářské i matematické gramotnosti často diskutováno v rámci jednotlivých pracovních skupin k MAP.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že obě gramotnosti je třeba podporovat. Podíl dětí, které pravidelně čtou, soustavně klesá, místo toho tráví stále více času u počítače a dalších elektronických médií. Asi nejvíce děti k četbě motivuje možnost výběru knihy podle zájmu dítěte.

V rámci pracovních skupin MAP si jejich členové pochvalovali spolupráci s knihovnami. Mají s nimi většinou dobré zkušenosti, kromě toho školy v menších obcích využívají i návštěvy knihovny v Rychnově nad Kněžnou. Problém menších škol zejména v Orlických horách je však špatná dopravní dostupnost do městské knihovny v Rychnově. Optimální je, aby žáci knihovnu navštěvovali častěji než 1x za rok, často na to však nezbývají finanční prostředky. V Rychnově n. K. je pořádán Veletrh knihy, který příznivě působí na podporu čtenářské gramotnosti žáků ZŠ.

Poněkud lépe si stojí rozvoj matematické gramotnosti. Rodiče v průzkumu uvedli, že je dobré při výuce matematiky ji více propojit s běžným životem, využívat více logických a matematických her apod.

Problémem při rozvoji matematické gramotnosti jsou pro pedagogické pracovníky opět finance. Školy by rády nakoupily dostatečné vybavení např. logických her. Ve školách probíhají kroužky logiky a matematiky, zájem o ně však v některých školách nenaplnuje očekávání. Další možností rozvoje matematické gramotnosti jsou nové výukové metody. Pedagogové tyto metody většinou podporují, potíží je však někdy v tom, že rodiče těmto metodám nemusí rozumět.

2.3.2.3 Povinné opatření 3: Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem

Obsahová náplň opatření se opět částečně vyskytuje v obecné části analýzy v rámci kapitoly 2.1.3.3. Základní vzdělávání, a také v rámci kapitoly 2.1.8.2. Vyhodnocení dotazníkového šetření. Rovněž bylo obsahem jednání všech čtyř pracovních skupin MAP.

V území se nacházejí dvě speciální základní školy (ZŠ a PŠ Rychnov n. K. - Kolowratská a ZŠ speciální Neratov), kam docházejí žáci s mentálním nebo kombinovaným postižením. Všechny školy poskytují dětem vzdělání s ohledem na jejich individuální schopnosti a předpoklady. Téměř do všech ZŠ v území docházejí někteří žáci, kteří mají speciální vzdělávací potřeby (SVP). Více se na tyto žáky zaměřuje alternativní ZŠ Mozaika v Rychnově.

Školy jsou otevřené k přijetí dalších žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Většina škol však v současné době nemůže uspokojit imobilní žáky, protože jen některé ZŠ v současné době jsou bezbariérové. Rodičům většinou nevádí situace, pokud jsou ve třídě žáci s tělesným postižením. V případě mentálního postižení však mají rodiče opačný názor. A vítají, pokud je k takovým dětem speciální přístup, který v běžných školách není možný.

Podle zástupců pracovních skupin inkluze v území již dávno funguje a není potřeba nějakých dramatických změn. Ke společnému vzdělávání mentálně postižených žáků v běžných třídách se však pedagogové rovněž staví zdrženlivě s tím, že i pro samotné znevýhodněné děti toto nebude mít přínos, protože běžnou výuku nemohou

stačit pochopit. Ostatně i někteří rodiče takto postižených žáků se vyjádřili podobně. Záleží však také na stupni postižení, protože žáci s lehčím stupněm se mohou s pomocí asistenta zapojit do výuky.

U žáků bez postižení, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem, má velký význam školní psycholog. Objednací doba k psychologům je však dlouhá, většina škol nemá vlastní psychology. Problém by mohl vyřešit tzv. cestující psycholog, který by působil v celém okrese, SO ORP nebo alespoň části území.

Důležitá je také spolupráce s rodinou, rodiče žáků ohrožených školním neúspěchem právě ve velké míře odmítají spolupráci. V takovém případě se obtížně pracuje na odstranění neúspěchu těchto žáků.

V rámci inkluzivního vzdělávání se však neřeší jen žáci ohrožení školním neúspěchem, ale rovněž i mimořádně nadaní. Těmto žákům není věnována náležitá pozornost. Často se stává, že nadané děti nemají příležitost své schopnosti využít, ve škole se nudí, nemají žádnou motivaci se zapojovat do výuky. Odhaduje se, že nadaných dětí jsou přibližně 2-3 procenta v každém ročníku.

2.3.2.4 Doporučená a volitelná opatření

2.3.2.4.1 Rozvoj podnikavosti a iniciativy dětí a žáků

Při rozvoji podnikavosti a iniciativy dochází k částečnému rozporu mezi tím, co chtějí žáci, a tím, co chtějí jejich rodiče. Rodiče žáků si často myslí, že škola žáky příliš nevede k samostatnému řešení problémů a nerozvíjí u nich vlastní iniciativu. Podle některých pedagogů je však problém spíše na straně žáků. Většině z nich totiž vyhovuje, pokud nemusí vyvíjet vlastní iniciativu.

Největší význam v rozvoji samostatnosti mládeže má rodina. Zlepšující se ekonomické postavení rodin a současný trend „kultu dítěte“ vede k děti a mládež k pasivnímu přijímání materiálních i duševních výdobytků rodičovské generace a dává jim málo prostoru k vlastním touhám a snahám k jejich naplnění. Naopak ve skupině dětí a mládeže ze sociálně slabých a vyloučených rodin chybí pozitivní vzory chování ze strany rodičů a jejich bezpracná závislost na sociální podpoře ze strany státu je pro mládež příkladem úspěšnosti pasivity a nepodnikavosti.

Nejdůležitější je proto vhodná motivace dětí a mládeže k pozitivní iniciativnosti např. setkáváním s konkrétními úspěšnými osobami, hrdiny, sportovci, podnikateli, umělci, poukazováním na konkrétní materiální i společenské výhody podnikavosti i doporučováním vhodných cílů a možných postupů k jejich dosažení.

2.3.2.4.2 Rozvoj kompetencí dětí a žáků v polytechnickém vzdělávání

Oblast polytechnického vzdělávání má mezi žáky a rodiči malou prestiž, přitom má v území značný potenciál. Ve školách klesá počet žáků, kteří mají zájem o technické profese, navíc jsou ve většině škol jen omezené možnosti výuky. Některé školy zrušily výuku dílen úplně, v dalších je jako volitelný předmět. Navíc vybavení technických učeben z důvodu nedostatku financí často zaostává. Žákům rovněž schází příklad v rodině, protože ani rodiče své děti nevedou k manuálním činnostem.

Je potřeba zvednout prestiž technických povolání a řemesel, zavést ve školách povinnou výuku technických prací, do výuky zavést ve větší míře i návštěvy podniků a pracovišť v regionu a technicky zaměřených škol a výzkumných pracovišť v kraji, pořádat besedy a workshopy s úspěšnými technikami, výzkumníky, řemeslníky, navštěvovat výstavy, soutěže a uskutečňovat další aktivity vedoucí k popularizaci techniky.

2.3.2.4.3 Karierové poradenství v základních školách

Opatření bylo z velké části řešeno na pracovní skupině MAP ke 2. stupni ZŠ. Situaci na trhu práce v území značně ovlivňuje závod ŠKODA AUTO Kvasiny. Tento závod i související podniky nabízejí množství pracovních příležitostí v technických profesích. Na tato povolání v regionu připravuje VOŠ a SPŠ RK, o jejíž spolupráci mají zájem základní školy. V součinnosti s ní by mělo být vytvořeno technologické centrum, které by žáci mohli navštěvovat a využít při různých praktických činnostech.

Měla by se rozvíjet spolupráce i mezi dalšími zaměstnavateli v regionu proto, aby mladí lidé po ukončení vzdělání nacházeli zaměstnání v místě a trvale se usídlovali v regionu. Žáci i jejich rodiče by měli být seznámeni s modernizovanými provozy a podmínkami pro zaměstnance v technických profesích (automatizovaný provoz, využívání moderních technologií). Mládež by měla mít možnost setkávat se se zástupci zaměstnavatelů a zaměstnanci různých podniků a besedovat s nimi a osobně poznávat prostředí, způsob a význam jejich práce. Pravidelně by se mělo uskutečňovat i setkání s pracovníky Úřadu práce kvůli zjištění vzájemné informovanosti.

Problémem regionu je, že chybí místa pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří jsou obecně méně vzdělání (chráněné díly apod.)

2.3.2.4.4 Sociální a občanská kompetence

Témata, která se týkala sociálních a občanských kompetencí, se v hojné míře probírala napříč pracovními skupinami MAP. U menších dětí byly řešeny zejména otázky uvědomění a osvojení základních hygienických návyků, společenských pravidel apod.

Problémem dětí a mládeže je zvyšující se podíl virtuální komunikace s jejími specifickými pravidly, slovní zásobou, vyjadřováním a tím upadání povědomí o společenských pravidlech, etických normách i etiketě v osobním styku. To vede k nepochopení a porušování zavedených pravidel a zvětšující se propastí mezi mladou a starší generací. Také nekonečné možnosti, které se před mladými lidmi otevírají, blahobyt a stálost jistot vede ke společenské a politické pasivitě většiny z nich. Je proto potřeba posílit i výuku a význam humanitně zaměřených předmětů ve školách, přinášet mládeži pozitivní vzory, zapojovat mladé lidi do rozhodování a přijímání odpovědnosti ať už ve školách, např. formou školního parlamentu, v rodinách i ve veřejném životě.

2.3.3 SWOT-3 analýza prioritních oblastí rozvoje

SWOT3 analýza prioritních oblastí rozvoje zachovává původní členění a byla podrobně vypracována na několika jednáních pracovní skupiny a schválena Řídicím výborem MAP 2. Závěrem je uvedena souhrnná SWOT3 analýza za celou oblast vzdělávání.

2.3.3.1 Opatření 1 - Předškolní vzdělávání a péče – dostupnost, inkluze, kvalita

Silné stránky

- Místy stálý a kvalifikovaný pedagogický sbor ochotný k sebevzdělávání a spolupráci
- Dobrý stavebně-technický stav a základní vybavenost většiny škol
- Dostatečná kapacita a dostupnost předškolních zařízení

Slabé stránky

- Nedostatečná zastupitelnost a možnost vzdělávání pracovníků předškolních zařízení

- Nízká motivovanost pracovníků předškolních zařízení, vyhoření a zachování nízké péče o osobní rozvoj pedagogů (zlepšení v této oblasti, mnoho pedagogů se více vzájemně podporuje nebo mají podporu týmu i ve škole)
- Místy nedostatek finančních prostředků pro rozšíření aktivit předškolních zařízení

Příležitosti

- Sdílení specializovaných prostor, vybavení i pedagogů více předškolními zařízeními
- Průběžné vzdělávání, hodnocení a kariérní postup pracovníků předškolních zařízení
- Setkávání pracovníků škol, výměna zkušeností, přenos dobré praxe, spolupráce s rodiči, s obcemi a místními podnikatelskými i neziskovými subjekty
- Větší uplatňování individuálního přístupu (i děti s podpůrnými opatřeními, vadami řeči, soc. znevýhodněných dětí)

Hrozby

- Omezená možnost individuálního přístupu k dětem z důvodu velké naplněnosti tříd
- Nedostatečná podpora výuky žáků – cizinců zejména v oblasti českého jazyka
- Omezené podněty k rozvoji dítěte, nemotivovaní rodiče, nulový důraz na rozvoj emoční inteligence, vztahů, vnímání vlastních emocí dítěte.
- Nárůst problematického chování dětí

2.3.3.2 Opatření 2 - Matematická gramotnost v základním vzdělávání

Silné stránky

- Dobrá úroveň vybavenosti většiny škol
- Vysoká úroveň obsahu vzdělávání a stále ještě široký základ vědomostí
- Finanční konkurenceschopnost učitelské profese

Slabé stránky

- Nízká ochrana dětí a mládeže před vlivem elektronických médií a virtuálních vztahů, vzrůstá problém i v MŠ
- Zastaralý postoj k pojetí matematické gramotnosti, místy velmi konzervativní přístup pedagogů i rodičů, neochota ke změně, neochota ředitelů k nákupu digitálních pomůcek, k rozšíření digitálních kompetencí a jejich zařazení do výuky

Příležitosti

- Vzdělávání učitelů a vzájemné sdílení zkušeností mezi nimi navzájem
- Využití virtuální komunikace ve školách – nekoresponduje s ochranou před elektronickými médii
- Více individuálních možností, jak vzdělávat žáky s jiným než průměrným prospěchem
- Využití on-line materiálů, aplikací
- Revize rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v oblasti nové informatiky a digitálních kompetencí
- Dotační program MŠMT z Národního fondu obnovy na nákup nových digitálních pomůcek

Hrozby

- Mění se státní koncepce výuky matematické gramotnosti
- Přemíra informací bez souvislostí a hierarchie významu
- Spoléhání se na dřívější historickou tradici vysoké úrovně vzdělanosti absolventů škol a obsahu vyučování
- Závislost na elektronických pomůckách
- Ztráta schopnosti osobní komunikace, narušení vztahů, závislost na virtuálních vztazích a zkratkovitých vyjádřeních

2.3.3.3 Opatření 2 - Čtenářská gramotnost v základním vzdělávání

Silné stránky

- Dobrá úroveň vybavenosti většiny škol, funkční školní knihovny
- Vysoká úroveň obsahu vzdělávání a stále ještě široký základ vědomostí
- Finanční konkurenceschopnost učitelské profese
- Systematická spolupráce škol s místními knihovnami

Slabé stránky

- Nízká ochrana dětí a mládeže před vlivem elektronických médií a virtuálních vztahů, vzrůstá problém i v MŠ
- Zastaralý postoj k rozvíjení čtenářské gramotnosti a konzervativní přístup pedagogů i rodičů

Příležitosti

- Vzdělávání učitelů a vzájemné sdílení zkušeností mezi nimi navzájem
- Využití virtuální komunikace ve školách – nekorresponduje s ochranou před elektronickými médii
- Více individuálních možností, jak vzdělávat žáky s jiným než průměrným prospěchem
- Využití on-line materiálů, aplikací
- Nové aktivity Městské knihovny v Rychnově nad Kněžnou

Hrozby

- Mění se státní koncepce výuky čtenářské gramotnosti
- Přemíra informací bez souvislostí a hierarchie významu
- Spoléhání se na dřívější historickou tradici vysoké úrovně vzdělanosti absolventů škol a obsahu vyučování
- Ztráta vyjadřovacích schopností, znalosti pravopisu, závislost na elektronických pomůckách
- Ztráta schopnosti osobní komunikace, narušení vztahů, závislost na virtuálních vztazích a zkratkovitých vyjádřeních
- Neochota rodičů číst dětem
- Klesající úroveň čtenářské gramotnosti u nových pedagogů
- Zhoršující se grafomotorika předškolních dětí (úroveň jako před 20 lety)
- Snižující se nároky na předškolní děti pro vstup do ZŠ

2.3.3.4 Opatření 3 - Inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem

Silné stránky

- Hustá síť malých venkovských škol s menším počtem dětí ve třídách
- Aktivní činnost organizací pracujících se znevýhodněnými dětmi a mládeží
- Zlepšování povědomí veřejnosti v problematice inkluzivního vzdělávání – šestý rok inkluze – dobré povědomí ve školách
- Osvědčená praxe asistentů pedagoga v některých školách

Slabé stránky

- Nedostatečná odborná personální připravenost škol k inkluzivnímu vzdělávání
- Chybějící podpora pedagogů a malá spolupráce – návrh přesunout do příležitostí
- Chybějící prostory pro zajištění individuálního přístupu v menších školách

Příležitosti

- Rostoucí možnosti vzdělávání pedagogů a dalších pracovníků vzdělávacích institucí v problematice inkluze
- Vzdávající spolupráce škol, rodičů a odborníků, přenos dobré praxe
- Rostoucí metodická podpora spolupráce pedagogů a asistentů pedagoga
- Spolupráce s VŠ v Hradci Králové-stáže ČJ po MŠ

Hrozby

- Paušalizující výklad inkluze veřejností, pedagogy i žáky
- Chybějící školní psychologové
- Vytvoření „jednoduchových“ segregovaných škol

2.3.3.5 Volitelné opatření - Sociální a občanské kompetence

Silné stránky

- Tradice vzájemné pomoci a solidarity obecních, sousedských i rodinných komunit v menších obcích
- Hustá síť malých venkovských škol s menším počtem dětí ve třídách
- Kulturně stabilizované prostředí bez výrazných sociálních rozdílů ve společnosti

Slabé stránky

- Nedostatek podnětů pro zapojení mládeže do veřejného života
- Nízká prestiž politických, občanských a sociálních témat
- Změna životního stylu přinášející jiné priority v rodinách, orientace na spotřebu

Příležitosti

- Využívání metod spolupráce, dělby práce, týmové práce při výuce a vzdělávání dětí a mládeže
- Posílení všeobecného vzdělání a širokého rozhledu dětí i mládeže
- Nové náměty a projekty, pravidelná spolupráce s občanskými a sociálně zaměřenými organizacemi
- Narůstající zájem mladých občanů o veřejné záležitosti – postupně se zlepšuje

Hrozby

- Nízká vzájemná solidarita mezi věkovými, sociálními a zdravotními skupinami občanů a vzrůstající generační rozdíly

- Zánik tradičních společenských postupů, pravidel a norem
- Dopad opatření COVID na izolovanost/sociální vazby ve společnosti
- Šíření nepodložených nepravdivých agresivních informací na sociálních sítích na adresu škol

2.3.3.6 Volitelné opatření – Technické kompetence

Silné stránky

- Velká nabídka pracovních míst pro absolventy technických oborů-klesající
- Spolupráce se zaměstnavateli s technickým zaměřením
- Tradice technické výroby a výuky technických oborů v regionu

Slabé stránky

- Nízká prestiž učebních oborů a oborů středního technického vzdělání
- Nízký zájem žáků o technické obory a zkrácená informovanost veřejnosti o odborné proměně SŠ
- Potíže s naplňováním požadavků na bezpečnost žáků – posun (IT, podpora ze strany automobilky, úprava ŠVP, robotika)
- Nedostatečná kvalifikace učitelů ve využívání pomůcek

Příležitosti

- Systémová podpora technických a manuálních dovedností v základním vzdělávání, pomohla i změna ŠVP
- Veřejný zájem na zvyšování technických kompetencí
- Nové moderní vybavení vedoucí děti k zájmu o technické dovednosti a kreativitu a vztah ke světu

Hrozby

- Snižování možností styku dětí s řemesly a pokles rukodělné zručnosti
- Nevyvážená popularizace technických oborů
- Závislost na zahraniční výrobě a zaměstnancích
- Předpoklad jistého zaměstnání v autoprůmyslu (ŠKODA AUTO) i bez technického vzdělání

2.3.3.7 Volitelné opatření - Rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání

Silné stránky:

- Široká nabídka zájmového a neformálního vzdělávání v regionu
- Dobrá a využívaná tradice zájmového a neformálního vzdělávání
- Společenská podpora zájmového a neformálního vzdělávání
- Silná osobní angažovanost lidí v zájmovém a neformálním vzdělávání
- Přijatelná a dostupná cena

Slabé stránky:

- Nesystémová finanční podpora zájmového a neformálního vzdělávání
- Závislost zájmového vzdělávání na nestabilním personálním, prostorovém a materiálním vybavení
- Nerovnoměrné rozmístění zájmových organizací, horší dopravní dostupnost z odlehlých obcí

- Nízké mzdy v oblasti neformálního vzdělávání

Příležitosti:

- Systémové vyšší propojení portfolia žáka s neformálním vzděláváním
- Mobilní formy zájmového a neformálního vzdělávání
- Spolupráce organizací se školami, obcemi a podnikateli
- Sdílení pedagogů, pomůcek a prostor mezi institucemi
- Jednotná prezentace všech zájmových aktivit na jednom místě - zjednodušené hledání pro rodiny

Hrozby:

- Nezájem dětí a žáků a rodičů o organizované trávení volného času
- Místy nadměrné zvyšování nákladů za účast na zájmovém vzdělávání
- Finanční nestabilita rodin-omezení výdajů na zájmové vzdělávání
- Odchod kvalitních nadšených učitelů

2.3.3.8 Souhrnná SWOT3 analýza

Silné stránky:

- Hustá síť malých venkovských škol s menším počtem dětí ve třídách
- Dobrý stavebně-technický stav a vybavení většiny škol
- Velmi dobrý stavebně – technický stav budov-zřizovatelé dbají o jejich rozvoj
- Skokový růst v začleňování digitálních technologií do výuky

Slabé stránky:

- Nízká prestiž a motivovanost povolání pedagoga, prestiž je zaměňována s respektem
- Často se měnící vzdělávací systém a jeho priority (byť nyní nová Strategie 2030+)
- Lidský faktor-konzervatismus ve vedení škol a mezi pedagogy
- Slabé využívání alternativních a individuálně zaměřených forem vzdělávání a distančních forem vzdělávání (stalo se nutností)
- Slabá znalost rodičů o IT a stavu ICT a vztahu dětí k ICT (závislosti, technologie, psychologie) a možnostech podpory
- Nízká podpora řemesel a studia učebních oborů
- Chybějící práce s emocemi a wellbeingem žáků a učitelů, neuplatňování péče o psychickou pohodu a zvládání stresu z rychlých změn
- Nehodnocení úspěšnosti učitelů

Příležitosti:

- Systematické, aktuální a motivující vzdělávání pedagogických pracovníků
- Spolupráce a sdílení zkušeností mezi učiteli, školami, a zaměstnavateli z ČR i zahraničí, ochota spolupracovat
- Větší nabídka kvalitního celoživotního a kariérového poradenství
- Strategie 2030+ existuje a diskutuje se o ní

